T.C

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

ÇOCUKLARDA PROBLEMLİ MEDYA KULLANIMI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Hasan KULU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMANLAR

Prof. Dr. Hülya KARATAŞ

Dr.Öğr. Üyesi Fethiye KILIÇASLAN

ŞANLIURFA

2023

T.C

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

ÇOCUKLARDA PROBLEMLİ MEDYA KULLANIMI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Hasan KULU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMANLAR

Prof. Dr. Hülya KARATAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Fethiye KILIÇASLAN

Bu tez, Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 21293 proje numarası ile desteklenmiştir.

ŞANLIURFA

2023

TEŞEKKÜR

Öğrenim sürecimin en başından bitimine kadar bilgisiyle, tecrübesiyle ve tutumlarıyla öğrenim hayatıma ışık tutan ve bu yolda karşılaştığım bütün zorluklara rağmen bana her zamankinden daha fazla inanan, güvenen ve bu duyguları hissettiren ve bundan sonraki öğretim-öğrenim hayatımda rol model olarak yer alacak olan değerli danışmanım Prof. Dr. Hülya KARATAŞ'a,

Tez sürecim boyunca destekleyici tutumuyla birlikte bilgisiyle çalışmamızı daha güçlü kılan, çalışmamıza ve bana olan güveniyle çalışmamız süresince desteğini esirgemeyen ikici tez danışmanım olan değerli Dr. Öğr. Üyesi Fethiye KILIÇASLAN'a

Yüksek lisans sürecimin başından sonuna kadar beni destekleyen, bana güvenen ve inanan başarılarımda ve başarısızlıklarımda her zaman yanımda olan başta ailem ve eşim Neslihan KULU'ya olmak üzere,

Sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

HASAN KULU

2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEŞEKKÜR.....**i**

TABLOLAR DİZİN.....**iv**

ŞEKİLLER DİZİNİ.....**v**

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....**vi**

ÖZET.....**vii**

ABSTRACT.....**viii**

1.GİRİŞ.....**1**

2.GENEL BİLGİLER.....**3**

2.1.Medya ve Gelişimi.....3

2.2.Dünyada ve Türkiye'de Medya Kullanım İstatistiği.....6

2.3.Problemli Medya Kullanımı.....9

2.3.1. Problemli İnternet Kullanımı.....10

2.3.2. Bilgisayar/Tablet/Oyun Bağımlılığı.....12

2.3.3. Televizyon Kullanımı.....14

2.3.4. Problemli Cep Telefonu Kullanımı.....15

2.4.Çocuklarda Problemli Medya Kullanımının Etkileri.....16

2.5.Çocuklarda Problemli Medya Kullanımına İlişkin Öneriler.....19

2.6.Çocuklarda Medya Kullanımında Hemşirelik Rolü.....22

3.GEREÇ ve YÖNTEM.....**24**

3.1.Araştırmanın Tipi.....24

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Tarih 24

3.3.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....24

3.4. Araştırmanın Değişkenleri 25

3.5. Veri Toplama Araçları 26

3.5.1.Tanımlayıcı Özellikler Soru Formu.....26

3.5.2. Problemli Medya Kullanım Ölçeği-Ebeveyn Kısa Formu.....26

3.5.3. Güçler-Güçlükler Anketi.....26

3.5.4.Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi.....27

3.6. Verilerin Toplanması 28
3.7. Verilerin Değerlendirilmesi.....28
3.8. Araştırmanın Etik Boyutu.....29
3.9. Çalışmanın Sınırlılıkları.....29
4.BULGULAR.....**30**
5.TARTIŞMA.....**54**
5.1.Çocuğa ve Ebeveyne İlişkin Medya Özelliklerinin Karşılaştırılması…….....54
5.2.PMKÖ Toplam Puanının GGA ve ÇUAA Toplam Puanlarına Etkisi'nin Karşılaştırılması….....58
5.3.Bazı Bağımsız Değişkenlerin PMKÖ Toplam Puanına Etkisi'nin Karşılaştırılması....61
6.SONUÇ ve ÖNERİLER.....**69**
7.KAYNAKÇA.....**71**
8.EKLER.....**81**
Ek.1.Etik Kurulu Kararı.....81
Ek 2.İl Sağlık Müdürlüğü Çalışma İzni.....82
Ek.3.Harran Üniversitesi Hastanesi Çalışma İzni.....83
Ek.4.Güçler-Güçlükler Anketi Kullanım İzni.....84
Ek 5.Problemli Medya Kullanım Ölçeği Kullanım İzni.....85
Ek 6. Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi Kullanım İzni.....86
Ek 7. Tanımlayıcı Özellikler Soru Formu.....87
Ek 8.Problemli Medya Kullanım Ölçeği-Kısa Formu.....90
Ek 9. Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi.....91
Ek 10. Güçler-Güçlükler Anketi 93

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Ebeveyne İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımı.....31

Tablo 2. Çocuğa İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımı.....36

Tablo 3. PMKÖ, ÇAA ve GGA Anketlerinin Puan Dağılımları.....40

Tablo 4. Çocukların İlişkin Medya Kullanım Sürelerinin Dağılımı.....41

Tablo 5. Çocuğa İlişkin GGA Alt Boyutlarının Puan Dağılımları.....43

Tablo 6. Çocuğa İlişkin ÇUAA Alt Boyutlarının Puan Dağılımları.....45

Tablo 7. Bazı Demografik Özelliklerin çocuğun PMKÖ, GGA ve ÇUAA Puanlarını Etkileme Durumu.....47

Tablo 8. Bazı Demografik Özelliklerin çocuğun PMKÖ, GGA ve ÇUAA Puan Dağılımları 49

Tablo 9. PMKÖ Toplam Puaının GGA Toplam Puanına Etkisi.....52

Tablo 10. PMKÖ Toplam Puanının ÇUAA Toplam Puanına Etkisi.....53

Tablo 11. GGA ve ÇUAA Toplam Puanlarının PMKÖ Puanına Etkisi.....53

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. G-Power Örneklem Analiz Grafiği…….....25

Şekil 2. Çocuğun Yaşına Göre PMKÖ, ÇUAA ve GGA Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Grafiği.....40

Şekil 3. Çocuğun Yaşına Göre GGA Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Grafiği.....44

Şekil 4. Çocuğun Yaşına Göre ÇUAA Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Grafiği.....45

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

PMKÖ-KF: Problemli Medya Kullanım Ölçeği-Ebeveyn Kısa Formu

GGA: Çocuklarda Güçler ve Güçlükler Anketi

ÇUAA: Çocuklarda Uyku Alışkanlıklar Anketi

TDK: Türk Dil Kurumu

ÖZET

ÇOCUKLARDA PROBLEMLİ MEDYA KULLANIMI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Hasan KULU

Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi

Bu çalışma, 4-11 yaş grubu çocuklarda problemli medya kullanımı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı kesitsel olarak yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini Şanlıurfa ilinde yer alan iki hastanenin çocuk kliniklerine başvuran 400 ebeveyn oluşturmaktadır. Veriler, Tanımlayıcı Özellikler Soru Formu, Problemli Medya Kullanım Ölçeği-Kısa Formu, Güçler-Güçlükler Anketi ve Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi kullanılarak toplanmıştır. Veriler MANOVA ve Regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Çalışmaya alınan ebeveynlerin %88.5'i anne, %35.5'i 30-35 yaş grubundadır. Çocukların %59.3'ü erkek, %41.8'si 4-7 yaş, %58.3'ü 7-11 yaş grubunda yer almaktadır. Çocukların Problemli Medya Kullanım ölçeği puan ortalaması 2.7±1.03, Güçler-Güçlükler Anketi puan ortalaması 17.0 ± 4.7, Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi puan ortalaması 46.9 ± 7.7 olarak elde edilmiştir. Çocukların günlük medya kullanım süresi ortalama 2.9 ± 1.4 saattir. Ebeveynlerin %45'i çocuğun huzursuzluğunu gidermek, %44'ü oyun için medya araçlarını kullandığını bildirmiştir. Çocukların cinsiyeti, karne derecesi ve medya aracına verdiği tepki ile problemli medya kullanım puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde edilmiştir. Uyku sorunu ve güçlük puanı arttıkça problemli medya kullanım puanı artmaktadır.

Çocuklarda problemli medya kullanımının etkilerine yönelik ebeveynlere eğitimlerin verilmesi ve müdahale çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Problemli Medya Kullanımı, Çocuk, Ebeveyn, Hemşirelik.

ABSTRACT

PROBLEMATIC MEDIA USE IN CHILDREN AND FACTORS AFFECTING IT

Hasan KULU

Department of Nursing, Master's Thesis

This descriptive cross-sectional study was conducted to determine problematic media use and factors affecting it in children aged 4-11 years. The sample of the study consisted of 400 parents who applied to the paediatric clinics of two hospitals in Şanlıurfa province. Data were collected using the Descriptive Characteristics Questionnaire, Problematic Media Use Scale-Short Form, Strengths-Difficulties Questionnaire and Sleep Habits in Children Questionnaire. The data were analysed using MANOVA and Regression analysis.

Of the parents included in the study, 88.5 % were mothers and 35.5 % were in the age group 30-35 years. 59.3 % of the children were male, 41.8 % were in the age group 4-7 years and 58.3 % were in the age group 7-11 years. The mean score from the Problematic Media Use Scale was 2.7 ± 1.03, the mean score from the Strengths-Difficulties Questionnaire was 17.0 ± 4.7 and the mean score from the Children's Sleep Habits Questionnaire was 46.9 ± 7.7. The average daily media use time of children was 2.9 ± 1.4 hours. Forty-five per cent of parents reported using media to relieve the child's restlessness and 44 per cent reported using media for gaming purposes. A statistically significant difference was found between children's gender, report card score, response to the media tool and problem media use score. As the sleep problem and difficulty score increased, so did the problematic media use score.

It is recommended to provide training to parents on the effects of problematic media use in children and to carry out intervention studies.

Keywords: Problematic Media Use, Child, Parent, Nursing

1.GİRİŞ

Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesiyle beraber cep telefonu ve tablet gibi taşınabilir medya cihazları hayatımızın bir parçası haline gelmiştir (1). Tüm dünyada ve ülkemizde medya kullanımının her yaş grubu bireylerde artış gösterdiği bilinmekle birlikte çocuklarda kullanımın giderek daha küçük yaşlara indiği, bebeklik, oyun çocukluğu ve okul öncesi dönemde kullanım sıklığının arttığı bildirilmiştir (2,3,4). Amerikan Pediatri Akademisi, 8-12 yaş arası çocukların ekran başında günde 4-6 saatini, gençlerin ise yaklaşık dokuz saatini medya karşısında geçirdiklerini bildirmiştir (2). Literatür incelendiğinde çocuklarda ekran kullanım süresinin arttığı, iki yaşın altında günde yarım saatten fazla zaman geçirildiği yapılan çalışmalarda belirlenmiştir (4,5). Amerikan Pediatri Birliği çocuklarda ekran maruziyetinin yarattığı olumsuz sonuçlar nedeniyle sınırlandırılmasını önermektedir. Amerika Pediatri Akademisi, görüntülü sohbet dışında 18 ila 24 aya kadar olan çocuklar için hiç ekran başında kalmaması konusunda uyarılarda bulunmaktadır. 2 ila 5 yaş arasındaki çocukların günde bir saat veya daha az ekran süresi alması gerektiğini ifade etmektedir (4).

Ülkemizde çocuklarda teknoloji kullanımı, medya kullanımı, problemli internet kullanımı, ekran maruziyeti, oyun bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı vs gibi durumların belirlenmesi amacıyla çok sayıda çalışma yapılmıştır. Radesky ve Christakis (2016) tarafından yapılan çalışmada 2 yaşında küçük çocukların medya karşısında 1 saat 15 dakika, 2-5 yaş grubunda bulunan çocukların 3 saat 15 dakika, 6-8 yaş grubundaki çocukların ise 3 saat 52 dakika zaman geçirdiğini ve 0-8 yaş arasındaki tüm çocukların günlük ortalama 3 saat 4 dakika zaman geçirdiğini saptanmıştır (5).Goh ve arkadaşları (2016) tarafından iki yaş ve altı çocukların medya kullanım sürelerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada çocukların %16.3'ü 2 saat ve üzeri , %37.2'si ise 2 saate kadar medya karşısında zaman geçirdikleri saptanmıştır (6).

Yengil ve arkadaşları (2019) tarafından okul öncesi çocuklarda ve ebeveynlerinde teknolojik cihaz kullanımını belirlemek için yapılan çalışmada dahil edilen ebeveynlerin çocuklarının %57,1'i 0-1 saat, %4'ü 2-3 saat zaman geçirdiğini ifade etmişlerdir (7). Akkuş ve arkadaşları (2015) tarafından 3-60 ay yaş grubuna yönelik yapılan çalışmaya göre katılan ebeveynlerin örnekleme dâhil edilen çocuklarının %52,2'si günlük televizyon izleme süresi ortalama 2 saate kadar, %47,7'sinin de 2 saat, 3-24 ay arası

çocukların günlük ortalama 1.05 saat, 25-60 ay arası çocukların ise ortalama 2.9 saat televizyon izlediği tespit edilmiştir (8). TÜİK'e (2021) göre 6-15 yaş aralığında çocukların cep telefonu karşısında hafta içi 4 saat ve üzeri, hafta sonu 3 saat ve üzeri zaman geçirmektedir (9). Amerika Pediatri Akademisi, Amerika Birleşik Devletleri'nde 8-12 yaş arası çocuklar ekran başında günde 4-6 saatini medya izleyerek veya kullanarak zaman geçirirken gençler ise 9 saate kadar zaman harcamakta olduğunu saptamıştır (2).

Erken yıllarda ekrana maruz kalmak çocukların gelişimde birçok etkilere neden olmaktadır. Yaşamın ilk üç yılında beyin gelişimi oldukça önem taşımakta olup bu yıllar aynı zamanda çocuğun beyin gelişimi açısından en savunmasız yıllar olarak bilinmektedir. Medya kullanımın nedeniyle çocuklarda oluşabilecek etkiler ile ilgili olarak literatür taraması yapıldığında medya kullanımının artması, çocukların uyku sürelerinde azalma ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Aynı şekilde aşırı ekrana maruz kalma, uyku süresinin azalmasına ve gündüz uykululuğunun artmasına neden olmuştur (10). Li ve arkadaşları (2021) tarafından COVID-19 pandemisi sırasında Kanadalı çocuklarda ve gençlerde ekran kullanımı ve ruh sağlığı belirtilerini incelemek amacıyla 2026 çocuk ve 2 -18 yaş arası örneklemden oluşan çalışmada covid-19 sürecinde yüksek miktarda artan ekran kullanımı çocuklarda davranış sorunları hiperaktivite-dikkat eksikliği, ergenlerde depresyon, kaygı sorunlarına yol açtığı tespit edilmiştir Ayrıca daha yüksek düzeyde video oyunu süresi, daha yüksek oranda depresyon, sinirlilik, dikkatsizlik ve hiperaktivite sorunlarına yol açtığı saptanmıştır (11). Kim ve arkadaşları (2021) tarafından COVID-19 sebebiyle karantina sırasında çocuk davranışları ve medya kullanımını inceleyen çalışmada okulların kapanmasıyla beraber çocukların vücut ağırlığında artış fiziksel aktivitede azalma ve medya kullanımına daha fazla zaman harcadıkları tespit edilmiştir. Aynı çalışmada çocukların tablet ve akıllı telefon süreleri ile uyku sorunları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır (12). Wen ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan çalışmada 2 yaşındaki çocukların haftada televizyon izleme sürelerinin vücut kitle endeksi ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir (13).

TÜİK' göre (2021) düzenli dijital oyun oynadığını belirten 6-15 yaş grubundaki çocukların %54.3'ü savaş oyunlarını oynamaktadır. WorldTracker tarafından sunulan ve internet kullanıcılarının arama motorlarında sorguladıkları anahtar sözcüklerin

listelendiği rapor ele alındığında en çok arama yapılan (11.704.052) 200 anahtar sözcüğün %82 ‘si çocuklara uygun olmayan durumlar ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu tür sitelere çocukların ve gençlerin ulaşma olasılığı oldukça yüksektir (9,14).

Literatür incelendiğinde medya kullanımı ve etkileyen faktörler ile ilgili yapılan çalışmaların çoğu ergenler ve genç yetişkinlerle yapılmıştır. Çocukların erken yaşta medya kullanmaya başladıkları yapılan çalışmalarda bildirilmiş olmasına rağmen erken yaşta çocuklarda problemli medya kullanım oranı, çocuklarda uyku sorunları, çocukların sorun yaşadığı güçlük alanları ve etkileyen faktörlere yönelik yapılan kapsamlı çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Bu çalışma 4-11 yaş grubu çocukların medya kullanımı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Medya ve Gelişimi

Medya sözcüğünün kökü incelendiğinde Latinceden türediği saptanmıştır. Latince; ortam, araç gibi ifade edilen, ‘’medium’’ kelimesinin çoğul halinden medya sözcüğü meydana gelmiştir. Kavram; her çeşit bilginin kişilere veya toplumlara aktarılması aracılığıyla oluşan bilgilendirme, eğitme gibi temel sorumluluklara sahip olan görsel ve işitsel araçların hepsini kapsayan kavram olarak tanımlanmaktadır (15). Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde medya; iletişim ortamı, iletişim araçları anlamlarına karşılık gelmektedir. İletişim kavramı ise telefon, telgraf, radyo gibi aygıtlarla yapılan bildirişim; bu yollardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi olarak ifade edilmiştir (16).

Medya, 1920’li yıllarından beri kullanılan, birçok türden sözel, yazılı, elektronik, basılı, işitsel, görsel metin ve simge ve işaretleri barındıran bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım ve kavramın içine gelişen teknolojik yeniliklerle beraber dergi, gazete, kitap, reklam afişleri ve panoları, televizyon, sinema, radyo ve internet gibi çeşitli görsel-işitsel araçlar girmektedir (17). Medya olarak adlandırılan yapı iki temel başlıkta incelenebilir. Birincisi, kitap, dergi, gazete, radyo ve televizyonun bulunduğu geleneksel süreçtir. İkinci yaklaşım olarak ise ‘’Yeni Medya’’ şeklinde tabir edilen “yeni enformasyon ve iletişim teknolojileri” sürecidir (18). Yeni medya sınıf içerisinde internet, cep telefonu, uydu teknolojisi telekomünikasyon

altyapısı, bilgisayar, tele-text, video-text, CD-DVD gibi teknolojiler yer almaktadır. Yeni medyanın temelinde, seslerin, metinlerin, görüntülerin sayısal şekilde aynı ortam içerisinde yer alması, bunlara etkileşimli olarak ulaşılıp değiştirilmesi ve yanıt verilmesi gibi durumlar bulunmaktadır. Bilgisayarlar ile internet üzerinde birbirine bağlanan insanlar her çeşit metni, sesi, görüntüyü birbirleriyle paylaşmaktadır; bunlara kolaylıkla ulaşabilmektedir ve ulaştıkları bilgileri değiştirip dönüştürme yetkisine sahip olmaktadır. Bu tür olanaklar ise geleneksel kitle iletişiminde son derece sınırlıdır. Geleneksel kitle iletişiminin özünde farklı mekanları paylaşan insanlar, aynı iletiye muhatap olmaktadır ve iletilenler karşısında çoğu zaman pasif kalmaktadır. Bu durumda, yeni medyanın en belirgin özelliği karşılıklı etkileşime imkân vermesidir (19).

İçeriğinde birden fazla farklı iletişim aracını bulunduran medya terimi, 20. yüzyıl sonlarına doğru internetin bireylerin hayatında yer alması ve giderek günlük hayatın önemli ve vazgeçilemez bir parçası olması sebebiyle dijital ve elektronik iletişim araçlarını da kapsamaya başlamış ve yeni bir yön kazanmıştır (20). Yirmibirinci yüzyılda değişen ve yeni teknolojilerle kendini geliştiren bir endüstri olarak karşımıza çıkan medya daha farklı araçları kapsamış ve farklı amaçlarda kullanılmasıyla beraber bireylerin iletişimden eğlenceye, alışverişten dizi-film izlemesine, sosyal yaşamımızda aktif olarak katılmalarını mecbur hale getiren etkinlikler şekil değiştirerek sanal ortama taşınmaktadır (21).

Yeni medya ortamında internetin zemin oluşturduğu sınırsız imkânlar günümüzde kişilerin yaşamlarında vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (22). İnternet; hükümet, endüstri, akademi ve özel taraflarca işletilen bireysel ağların dünya çapında birbirine bağlanması olarak tanımlanmaktadır (23). Türkiye internet ile 1987 yılında bağlantı kurmaya çalışmış ve 1993 yılında internet ile tanışmıştır. 1999 yılına kadar sadece üniversitelerde kullanılan internet, 1999 tarihi itibariyle ticari bir kimlik kazanmış olup Türkiye'de olduğu gibi dünyada da kullanımı gün geçtikçe artmıştır (21).

Televizyon, kelime anlamı Yunanca ve Latince'ye dayanmaktadır. "Tele" Yunanca'da "Uzak" anlamına, "Vidi" ise Latince'de "görme" anlamına gelmektedir. Kelimelerin birleşimi ise "uzaktan görme" anlamındadır. Televizyon gerçek veya kaydedilmemiş sahnelerin geçici görünür görüntüsünü elektriksel haberleşme sistemi aracılığıyla uzaktan anında meydana getirme tekniğidir. Televizyon, ilk zamanlar

teknolojinin geliştirdiği ve ortaya koyduğu en önemli kitle haberleşme araçlarındandı. Sesi ve görüntüyü ayrı ayrı uzak mesafelere ulaştırmaya çalışan insan, geliştirdiği teknolojiyle ses ve görüntüyü birlikte veren aracı bulmuştur. Toplumların, haberleşme, eğitim, eğlence gibi gereksinimlerini görüntüyü de ekleyerek karşılayan bu araç bugün en geniş izleyici kitlesine sahip olmuş ve bu sebeple de en güçlü kitle iletişim aracı olarak ilk sırada yerini almıştır. Televizyon ülkede ve dünyada olan bitenleri ve her türlü olayları sesten daha da etkileyen görüntüsü ile vererek insanları olayları yerinde seyreden kişiler durumuna getirmektedir. Kamuoyunun daha etkili biçimde oluşması, mal ve hizmetlerin tanıtılması gibi fonksiyonları olan televizyon, insanların günlük hayatlarını bile etkileyebilecek güce erişmiştir (24).

Elektromanyetik dalgaların özelliklerinden yararlanılarak seslerin iletilmesi sistemine radyo denir. 1990'lı yıllarda özel radyoların yayına geçmesi ile radyoculukta yeni bir dönem başladı. Türkiye'de ticari yayıncılığın başlamasıyla birlikte, program türlerinde, içeriklerinde ve üretim süreçlerinde bazı değişimler meydana gelmistir. Bu doğrultuda, ulusal radyolarda haber yayınlarının yeri ve önemi gün geçtikçe azalmaktadır (25).

Telefonlar, 1876 Graham Bell ile başlayıp günümüze kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Cep telefonlarının ilk yapılan ürünü, cep telefonu gelişiminde önemli derecede rol oynayan Motorola firmasının mühendisi Martin Cooper tarafından üretilmiştir. 1982 yılında bir Avrupa standardı, GSM (global system for mobile communications- mobil iletişim için küresel sistem) kısaltmasıyla hayatımıza girecek olan mobil teknoloji için ilk adım atılmıştır (26).

Türkiye'de de dünya ile aynı zamanlı 1990 yıllarında kimi zaman mobil telefon, özelliklerinin geliştirilmesiyle akıllı telefon olarak nitelendirilen cep telefonlarına yönelim artmıştır. İlk olarak sesli iletişim ile kendini gösteren cep telefonları mesajlaşma (sms) özelliği ile büyük kabul görmüş, müzik dinleme, fotoğraf çekme, oyun oynama imkanları ile tercih nedeni durumuna gelmiştir (26). Günümüzde teknolojinin gelişimiyle birlikte medya araçlarının kullanımı artış göstermiş, çoklu medya aracı kullanılması gündeme gelmiştir. Ayrıca medya araçlarının özellikleri iyileştirilerek birçok medya aracı özelliği akıllı telefonlara yüklenmiş ve kişilerin

kullanımına sunulmuştur. Bu iyileştirmeler medya araçlarının kullanım sıklığının artmasını sağlamıştır.

2.2. Dünyada ve Türkiye'de Medya Kullanım İstatistiği

İnternet Dünya İstatistikleri tarafından yayınlanan raporlar incelendiğinde, Nisan 2002'den Aralık 2022'ye kadar dünyada her yıl internet kullanım oranı sürekli artış göstermiş ve Aralık 2021 raporuna göre dünya nüfusunun %69'unun interneti kullandığı tespit edilmiştir (23).

Başka bir rapora göre (We are Social Turkey-Ocak-2021) dünyanın 5.22 milyar nüfus ile %66.6'sının mobil telefon cihaz kullanıcısı, 4.66 milyar ile %59.5 internet kullanıcısı olduğu ve 4.14 milyar ile %53.6'sı aktif sosyal medya kullanıcısı olduğu saptanmıştır. Mobil telefon kullanıcılarında %1.8, internet kullanıcılarında %7.3, aktif sosyal medya kullanıcılarında ise %13.2 artış olduğu bulunmuştur (27). Temmuz-2022 raporuna göre ise 7.98 milyar dünya nüfusunun %66.9'u mobil telefon kullanıcısı, %63.1 internet kullanıcısı ve %59'u aktif sosoyal medya kullanıcısı olduğu saptanmıştır. Dünya üzerinde internet kullanımı en yüksek olan bölge %98 oranı ile Kuzey Avrupa olurken en düşük internet kullanımına sahip bölge %25 oran ile Orta Afrika olarak tespit edilmiştir (28). Rapora göre 2023'ün başlarında toplam 5.44 milyar insan cep telefonu kullanmakta olup bu rakam toplam dünya nüfusunun yüzde 68'ine denk gelmektedir. Mobil kullanıcı sayısı, son bir yıl içeresinde 168 milyon yeni kullanıcıyla geçen yıla göre yüzde 3'ün üzerinde bir artış göstermiştir. Rapora göre dünyada 5.16 milyar internet kullanıcısı olduğu ve dünya nüfusunun yüzde 64.4'ünün artık çevrimiçi olduğu saptanmıştır. Raporda elde edilen verilerin küresel internet kullanıcı toplamının bir yılda yüzde 1.9 arttığını göstermektedir. Aynı rapora göre dünya çapında 4.76 milyar sosyal medya kullanıcısı saptanmış olup bu rakam toplam dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 60'ı olduğu belirlenmiştir (29).

Türkiye'de 16-74 yaş grubuna yönelik yapılan Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması (2022) sonuçlarına göre; hanelerin %94,1'inin evden internete erişim imkanına sahip olduğu saptanmış olup bu oran geçen yıl %92 olarak tespit edilmiştir. İnternet kullanan bireyler %85 olarak saptanmıştır (30). We are Social Turkey (2022) Temmuz raporuna göre 16-64 yaş arasında gün içerisinde günlük

harcanan süre internet kullanımı 6 saat 49 dakika, televizyon karşısında 3 saat 25 dakika, sosyal medya kullanımı 2 saat 29 dakika ve basılı yayın kullanımı 2 saat 4 dakika olarak saptanmıştır. Bireylerin en fazla kullandıkları sosyal medya ve mesajlaşma uygulamaları %82 ile WhatsApp, %67.2 ile YouTube ve %57.6 ile Instagram olarak saptanmıştır (28).

Medya cihazları, çocukların genellikle ebeveyn gözetimi olmadan başkalarıyla kolay bir şekilde etkileşime girmesine, iletişim kurmasına ve bilgi paylaşmasına olanak tanımaktadır. Çocukların çoğu akıllı telefonlarını günlük olarak kullanıyor ve 2012'ye kıyasla hemen hemen iki kat daha fazla ve çok daha küçük yaşlardan itibaren kullanmaya başlamaktadır (31). Rideout (2017) tarafından yapılan çalışmada, 0-8 yaş arası ABD'li çocukların yaklaşık %98'i internet bağlantılı bir cihazla bir evde yaşıyor ve günde ortalama 2 saatten fazla ekran başında vakit geçirdiğini belirtmiştir. 8-12 yaş grubundaki çocukların ekranlarda günde ortalama 5.5 saat harcaması ve medya kullanımı ile birlikte genç medya kullanımının pandeminin meydana gelmesinden bu yana iki yılda dört yıl öncesine göre daha hızlı bir artış olduğunu tespit etmiştir. Bu oran gençler için günde 8.5 saatin üzerine çıkmaktadır (32).

Dünya'da çocuklarda medya kullanımının süresi yönünden birçok araştırma yapılmıştır. EU Kids Online (2020) raporuna göre dünya genelinde her üç çocuktan birinin interneti aktif olarak kullandığı ve her üç internet kullanıcısından birinin 18 yaşın altındaki bir çocuk olduğu tahmin edilmektedir. İletişime geçilen çocuklar arasında en çok internete girmek için kullanılan cihazlar arasında cep telefonları yer almaktadır. Bu durum son on yılda kayda değer bir değişimi ortaya koymaktadır (31). EU Kids Online (2020) 19 ülkede 9-16 yaş grubundaki çocukların medya kullanımlarını incelemek amacıyla hazırlamış olduğu raporda çocukların günlük medya karşısında geçirdiği süre Almanya'da ev ortamında 2 saat ve üzeri, Estonya'da ev ortamında yaklaşık 3 saat, İtalya'da ev ortamında 2 saat ve üzeri, İspanya'da okul ortamında 3 saat ve benzer şekilde çalışmaya dahil edilen diğer Avrupa Birliği ülkelerinde ise günlük kullanım süresi 2 saat üzerinde bulunmuştur (31).

Tsitsika ve arkadaşları (2014) yapılan 14-17 yaş grubuna yönelik yedi Avrupa ülkesinde (Yunanistan, İspanya, Polonya, Almanya, Romanya, Hollanda ve İzlanda)

gerçekleştirilen çalışmada ergenlerin %92'sinin sosyal medyaya sahip olduğu ve günde 2 saatten fazla zaman geçirdiği elde edilmiştir (33).

Eamond ve arkadaşları (2018) tarafından okul öncesi çağındaki (2-5 yaş grubu) çocukların ebeveynlerine yönelik yapılan çalışmada çocukların haftada 31 saat (günlük 4 saat ve üzeri) medya kullanımı olduğu tespit edilmiştir (34). Hiltunen ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan 3-6 yaş grubu ve 736 ebeveyn ile çocukların ekran zamanı ile uyku arasındaki ilişkiyi açıklamak üzere yapılan çalışmada çocukların günde medya karşısında geçirdikleri sürenin 1 saat 15 dakika olduğu ve medya kullanımının hafta-sonu daha yüksek olduğu saptanmıştır (35).

Anitha ve arkadaşları (2021) tarafından 18 ay-12 yaş arası 613 çocukla yapılan çalışmada günlük medya kullanım süresinin 2.11±1.53 saat olduğu tespit edilmiştir (36). Liebherr ve arkadaşları (2022) tarafından 6-10 yaş grubundaki çocukların ekran sürelerinin araştırmak amacıyla yapılan çalışmada çocukların medya karşısında geçirdiği toplam sürenin 4.22 ±2.41 saat olduğu belirtilmiştir (37). Pulkki-Råback ve arkadaşları (2022) tarafından 9-10 grubu 10.650 örneklem ile yapılan çalışmada çocukların günlük medya kullanım süresi yaklaşık 4 saat olduğu saptanmıştır (38).

Literatür incelediğinde Türkiye'de çocuklarda medya kullanım süresi açısından da birçok araştırma yapılmıştır. Gökçe (2021) tarafından 6-84 ay yaş grubu çocukların ebeveynlerine yönelik yapılan araştırmada çalışmaya alınan çocukların %92.7'sinin günlük ortalama 3saat ve üzeri medya kullanımı olduğu tespit edilmiştir (34). Jafarı Kuzu'nun (2021) okul öncesi çocuklarla yapmış olduğu çalışmada çocukların medya kullanım süreleri incelendiğinde çocukları %40'ının "30 dakika-1 saat", %17.2'sinin "1-2 saat", %8.7'sinin "2-3 saat", %1.3'ünün "3-4 saat", %2.1'inin ise "4 saatten fazla" olduğu, çocukların %72.8'inin akıllı telefon, %40.5'inin tablet bilgisayar, %39.2'sinin televizyon kullandığı bildirmiştir (40). Bozkurt ve arkadaşları (2018) tarafından 8-17 yaş grubuna yönelik yapılan çalışmada çocukların günde 3 saatten fazla zaman geçirdiği bulunmuştur (41).

2.3. Problemli Medya Kullanımı

Problemli medya kullanımının ne olduğunu tanımlamak ve normal kullanımdan ayırmak büyük bir öneme sahiptir. İlk olarak, çocuk problemli medya kullanımına sahipse tanım için sadece ekran süresinin saat sayısı olarak kullanılmamalıdır. ‘’Problemli’’ terimini kullanırken çocuğun fonksiyonlarında meydana gelen aşırı kullanıma atıf yapılmaktadır. Çocuğun davranışsal ya da gelişimsel bozukluklarını değerlendirirken işlevlerine odaklanmak gerekmektedir. Çünkü normal bir davranış ile patolojik seviyedeki bir davranışın ne tür farklılıklar oluşturduğunu çocuğun fonksiyonlarındaki bozulmalar göstermektedir. Ebeveynler ya da bakıcılar çocukların bir ekran ‘’bağımlısı'' ya da mobil cihazlara çevrimiçi veya onlara erişebilmede ‘’takıntılı’’ olduklarını ifade edebilirler. Bu terimler niteliksel olarak ebeveynlerin ekran süresi için sürekli istekli olma ve ekran medyası ile meşgul olma konusundaki endişeleri iletmek olmasına rağmen ‘’Problemli’’ teriminin birkaç anahtar nedenler için kullanıldığı belirtilmiştir. Bunlardan ilki, çocukların ev ortamındaki yaşamı ve adölesan dönemi öncesinde ekranları ulaşımı ve sınırlılığının farkında olan bireylerin olması olarak ifade edilmektedir. İkincisi ise davranışsal bağımlılıklar adölesanlarda ve genç yetişkinlerde tanımlanmasına rağmen, gençlerin düzensiz kullanım öncesinde problemli kullanıma sahip olabileceği yönündedir. Üçüncüsü ise diğerleri, bağımlılık terimini kullanmanın yanıltıcı olabileceğini ve klinik çabalara karşı ekranların sağlıklı bir şekilde kullanılabileceğini iddia etmektedir (42).

Bağımlılık kişinin bir madde veya davranışa karşı kendini durdurmada yetersiz olması veya sınırlarını aşması, yoksunluk çekmesi, zamanının büyük bir çoğunluğunu onun için harcamaya gayret göstermesi ve o madde veya davranışın yoksunluğunda depresif davranışlar göstermesi ile karakterize psikopatalojik bir beyin hastalığıdır (43). Bağımlılık başka bir tanıma göre bir maddeye, bir nesneye, bir kişiye, bir varlığa ya da bir davranışa sürekli olarak güçlü, vazgeçilmez ve takıntılı bir biçimde istek duyma, onun içerisine girme, kendi başına karar verememe ve onun etkisiyle kendi kararı dışında eylemde olma hali ve bunu bilinç dışı bir kararlılıkla devam ettirme durumu olarak tanımlanmaktadır (44).

Madde bağımlılığı zararlı sonuçlarına rağmen maddeyi almaya devam etmek için tekrarlayan bir istek ile karakterize edilen bir nöropsikiyatrik bozukluktur. Madde

dışı bağımlılık veya davranışsal bağımlılık patolojik kumar oynama, yiyecek bağımlılığı, internet bağımlılığı ve cep telefonu bağımlılığını kapsamaktadır (45). Furuncu ve Öztürk (2020) tarafından problemli medya kullanımı ya da ekran bağımlılığı terimleri için Türkiye'deki literatür taraması yapılığında madde dışı bağımlılık kavramının çok kullanılmadığı, bunun yerine uluslararası literatürde de yoğun olarak yer verilen internet bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı, bilgisayar bağımlılığı, oyun bağımlılığı, televizyon bağımlılığı gibi tekil terimlerin kullanıldığı ifade edilmiştir (45,46).

2.3.1.Problemli İnternet Kullanımı

Problemli internet kullanımı terimi, bireylerin internet kullanımlarından dolayı yaşamlarında aile ve iş gibi önemli boyutlarında meydana gelen bozulmalar, sürekli olarak kullanımı kontrol edilemeyen ve kompülsif kullanım ile tanımlanmaktadır. Problemli internet kullanımı ile ilgili farklı tanımlamalar aşağıda belirtilmiştir. Problemli medya kullanımına ilişkin farklı tanımlamalar bulunmaktadır (47). Morahan-Martin ve Schumacher (2000) patolojik internet kullanımını, internet kullanımının, ruh halini değiştiren kullanım, temel rollerin yükümlülüklerini yerine getirmede başarısızlık, suçluluk, yoksunluk gibi belirli sayıda belirtiye neden olması olarak açıklamıştır. Beard ve Wolf (2001), patolojik internet kullanımı, bireyin interneti ailevi, sosyal, psikolojik, mesleki/akademik hayatında zorluğa sebep olacak şekilde aşırı kullanması olarak açıklamışlardır. Caplan (2005)'a göre problemli internet kullanımı, olumsuz sosyal, akademik veya mesleki etkiler yaratan hem bilişsel hem de davranışsal semptomlardan oluşan çok boyutlu bir sendromdur. Young (2007), interneti kullanan bireyin çevrimiçi geçirdiği zamanı, kontrol becerisini, ailevi, mesleki ve sosyal sıkıntılara neden olabilen, yeni ve henüz pek bilinemeyen klinik bir bozukluk olarak tanımlamıştır (Akt., Yılmazsoy ve Kahraman, 2017). Kim ve Davis (2009) ise problemli internet kullanımını tanımlamada, kompulsif olmasını, kişinin hayatının diğer önemli yönlerine (iş ve aile) müdahale etmesini ve kontrol etmede başarısızlık yaratmasını gerekli buluştur.

İnternet, 20. yüzyılın kitle iletişim araçlarında çok önemli bir yere sahiptir. İnternet birçok bilgisayar sistemlerini birbirleri ile etkileşim içinde olduğu, dünya hemen hemen her yerinde bulunan ve sürekli büyümekte ve gelişmekte olan bir iletişim

ağıdır (48). İnternet içinde bulunan uygulamalar, bir yandan çocukların istedikleri bilgiye ulaşmalarına, problem çözme, yaratıcılık, analitik düşünme gibi kişisel gelişimlerini destekleyen teknolojik olarak mucizevi bir kavram olarak düşünülürken; diğer yandan aşırı, kontrolsüz, amaç dışında ve bilinçsiz kullanım yönü ile kaygı ve korkulara sebep olurken, kişisel yeteneklerin gelişmesini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Çocuklarda yüksek düzeyde internet kullanmanın meydana getirdiği önemli sorunlardan bir tanesi de internet bağımlılığıdır. 'İnternet bağımlılığı' kavramını ilk kez Goldberg tarafından kullanmıştır (49). İnternet bağımlılığı ya da problemli internet kullanımı; internet kullanımının olması gerekenden daha fazla şekilde kullanılması yönündeki istek durumunun geçmemesi, internet olmadan vakit geçirilen zamanın değerinin olmaması, internet kullanımından mahrum olduğu zaman diliminde aşırı sinirlilik hâli ve saldırganlık medyana gelmesi ve kişinin iş, okul, sosyal ve ailevi yaşantısının bozulmaya başlaması olarak ifade edilebilir (48).

Avrupa Birliği Bilişim Teknoloji'yi kullanım hane halkı bilgilerine göre 2021'de internet erişimi olan hanelerin en yüksek oranı (%99) Lüksemburg ve Hollanda'da kaydedilirken Finlandiya, İrlanda ve Danimarka, İspanya da hanelerin sırasıyla %97 ve %96'sının internet erişimine sahip olduğunu bildirdi. AB Üye Devletleri arasında en düşük internet erişimi oranı Bulgaristan'da görüldü (%84). Ancak Bulgaristan – Kıbrıs, Romanya, Yunanistan, Slovenya ve Litvanya ile birlikte – 2016 ve 2021 yılları arasında yüzde 15-20 puan aralığında artışlarla internet erişimine sahip hanelerin oranında hızlı bir artış olduğu tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığının küresel yaygınlığının %6 olduğu tahmin edilmektedir ancak Orta Doğu gibi bazı bölgelerde yaygınlık %11 kadar yüksektir (50,51).

Nisan 2022 itibariyle, dünya çapında beş milyardan fazla internet kullanıcısı bulunmaktadır. Bu küresel nüfusun yüzde 63.1'ini oluşturmaktadır. Bu toplamın 4.7 milyarı veya dünya nüfusunun yüzde 59'u sosyal medya kullanıcılarını oluşturmaktadır. Küresel internet penetrasyon oranı %62.5, Kuzey Avrupa nüfus içinde %98 internet kullanım oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Dünya çapında en yüksek internet kullanım oranına sahip ülkeler BAE, Danimarka ve İrlanda olmuştur. Bölgesel olarak bakıldığında Asya 2021 itibariyle en son sayımda 2,8 milyarın üzerinde en fazla çevrimiçi kullanıcıya sahip olduğu, Avrupa yaklaşık 744 milyon internet kullanıcısı ile

ikinci sırada yer aldığı bildirilmiştir. Çin, Hindistan ve Amerika Birleşik Devletleri internet kullanıcıları açısından diğer tüm ülkelerin önünde yer almaktadır (52).

TÜİK'e göre (2022) ülkemizde İnternet kullanım oranı, 16-74 yaş grubundaki bireylerde 2021 yılında %82.6 iken 2022 yılında %85 olduğu saptanmıştır. Erkeklerin İnternet kullanım oranının 2022 yılında %89.1, kadınların ise %80.9 olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin %82.7'sinin, 2022 yılının ilk 3 ayını kapsayan dönemde İnterneti düzenli olarak kullandığı görüldü. Düzenli olarak İnternet kullanan erkeklerin oranı %86,9, kadınların ise %78,6 olduğu belirlenmiştir (30).

TÜİK'e göre (2021) internet kullanımı, 6-15 yaş grubundaki çocuklar için 2013 yılında %50.8 iken 2021 yılında %82.7'ye bir artış göstermiştir. İnternet kullanımı cinsiyete göre incelendiğinde; 2013 yılında %53.7 olan erkek çocukların İnternet kullanım oranının 2021 yılında %83.9'a, 2013 yılında %47.8 olan kız çocuklarının İnternet kullanım oranının ise 2021 yılında %81.5'e yükseldiği saptanmıştır (53,54).

2.3.2. Bilgisayar/Tablet/Oyun Bağımlılığı

Dijital oyun bağımlılığı, Amerikan Psikiyatrik Akademisi tarafından 2013 yılında yayınlanan ruhsal bozuklukların tanısal ve istatistiksel el kitabında madde dışı bir bağımlılık olarak yer almıştır (55). DSÖ tarafından oyun oynamanın zararlı sonuçları kabul edilmiş ve DSÖ tarafından 2018 yılında Uluslararası Hastalıklar Sınıflandırılmasının (ICD-11) içerisinde yer almıştır. ICD-11'e göre oyun bozukluğu bağımlı davranışların olması sebebiyle bir bozukluk olarak kategorize edilmiş ve kendini kalıcı ya da tekrarlayan dijital oyun-video oyunu, çevrimiçi ya da çevrimdışı oyunu olarak kendini göstermekte olduğunu vurgulanmıştır (56,57). DSM-5'te İnternet Oyun Bozukluğu 9 kriterden oluşmaktadır (54). Bunlar;

- Oyunlarla meşgul olma (Kişi bu aşamada önceki ve sonraki oyun etkinlerini ve tahminlerini düşünür. Bireyin hayatında baskın bir aktivite haline gelir)
- Oyun Oynarken Geri Çekilme Belirtileri: (Bu semptomlar tipik olarak anksiyete, huzursuzluk ve endişe olarak tanımlanabilir)
- Tolerans: (Oyunlarda geçirilen zamanın miktarındaki artışı geçme)

- Başarısız kontrol girişimleri ve oyunlara katılımda azalmaGerçek hayatta olan ilişkiler, önceki hobiler ve diğer eğlence türlerinde ilginin kaybolması
- Psikososyal problemlerin bilinmesine rağmen oyunların aşırı devam etmesi
- Aile üyelerini, terapistleri ve diğer kişilerin oyun oynama miktarında aldatması ya da doğruyu söylememesi
- Olumsuz duygu durumundan kaçmak ya da rahatlamak için oyunların kullanılması
- Kişinin oyunlara katılımından dolayı önemli bir ilişkininin, bir işinin ya da eğitiminin veya kariyer olasılığını tehlikeye atmış ya da kaybetmiş olması.

TÜİK (2021) verilerine göre dijital oyun oynama oranı cinsiyete ve yaş grubuna göre ele alındığında 6-15 yaş grubundaki erkek çocukların dijital oyun oynama oranı %46,1 iken kız çocuklarının dijital oyun oynama oranı %25,4 olarak elde edilmiştir. Bu oran, 6-10 yaş erkek çocuklarda %38,7, kız çocuklarda %26,4, 11-15 yaş erkek çocuklarda %53,7, kız çocuklarda %24,4 olarak tespit edilmiştir (9).

Güvendi ve arkadaşları (2019) tarafından ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada çocukları %35'inin 2 saat ve üzerinde dijital oyun oynadıkları tespit edilmiştir (57). Mustafaoğlu ve Yasacı (2018) tarafından 7-15 yaş arası çocuk grubuna sahip 139 ebeveyne ilişkin yapılan çalışmada çocukların kız çocukların günlük dijital oyun oynama süresi 170.2±122.9 dakika (yaklaşık 3 saat), erkek çocuklarda 193.0±121.6 dakika (3 saatten fazla) olduğu saptanmıştır. Ebeveynlere göre dijital oyun oynama çocukların %87.1'i dijital oyun oynama bağımlılığının olduğu tespit edilmiştir (58).

Talan ve Kalınkara (2020) tarafından ortaokul öğrencilerinin dijital oyun oynama eğilimleri ve bilgisayar oyun bağımlılık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada çocuklar için dijital oyun bağımlılığı ölçeğinden alınan puanın 52.0±24.2 olduğu ve çocuklarda orta düzeyde dijital oyun oynama bağımlılığı olduğu tespit edilmiştir (59).

2.3.3. Televizyon Kullanımı

Çocukların doğumlarından itibaren evlerinin başköşesinde bir televizyonun olması ve aile bireylerinin evdeki zamanlarının büyük bir bölümünü televizyon karşısında geçirmesi, hayatlarında televizyonu olmazsa olmaz bir konuma getirmelerine ve televizyonu hayatın ayrılmaz bir parçası olarak benimsemelerine sebep olabilmektedir (60). Televizyon; yaygın, ulaşımı zor olmayan ve belli bir beceri olmadan da kullanılan bir araçtır. Bu özelliği televizyonu en etkili ve en çok rağbet gösteren medya haline getirmiştir. Görüntüyü ve sesi aynı anda ulaşmasını sağlayan bir teknolojiye sahip olması, birden fazla duyuya hitap etmesi televizyonun çocuklarda bıraktığı etki gücünü artırmaktadır (61).

Televizyon, yetişkinler tarafından genellikle bir haberleri takip etme ve eğlenceli bir vakit geçirme aracı olarak tercih edilirken, çocuklar için bir eğlence aracı olmasının yanı sıra, içinde barındırdıkları merak ve öğrenme duyguları ile yöneldikleri, yaşadığı toplumu ve dünyayı tanımasına, anlamasına zemin oluşturması sebebiyle tercih edilen bir araçtır (60). Çocuklar televizyonda izledikleri içeriklerin etkisi ile arkadaşlık, paylaşma, işbirliği, yardımlaşma, sevgi gibi toplumdaki sosyal eylemlerini olumlu yönde geliştirmektedir (61).

Eğitsel çizgi film ve programlardan çocuklar birçok kavram, bilgi ve nesneyi öğrenebilir, yeni öğrenmeler sağlayabilir. Örneğin; okulda öğrendiği sayılar ya da renkler kavramlarını eğitsel çizgi filmde pekiştirebilir. Farklı zaman ve yerlerde öğrendiği durumlar arasında ilişki kurabilir ve öğrendiği ya da dinlediği yeni şarkılar olumlu davranış ve tutumlar geliştirebilmektedir (62).

Ülkemizde TÜİK'e (2021) göre yapılan hane bilişim araştırmasına göre 6-15 yaş grubu çocukların %14,3'ü televizyon izlemektedir (9). Goh ve arkadaşları (2016) tarafından 2 yaş ve altı çocukların medya kullanımını incelemek amacıyla yapılan çalışmada 6 ay ve altı bebeklerin ekran süresi ortanca değeri 60 dakika, 6-12 ay yaş grubu çocuklarda 60 dakika, 12-18 ay yaş grubu çocuklarda 70 dakika, 18-24 yaş grubu çocuklarda ise 80 dakika olarak tespit edilmiştir (6). Dong ve arkadaşları (2015) tarafından 4-48 ay yaş grubu çocuklarına televizyon izlemenin uyku kalitesine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada Çin'de 2 yaş ve altı çocukların televizyon izleme

oranının yüksek olduğu ve 6 aylıktan küçük olan bebeklerin %19.9'u, 2saat ve üzeri televizyon ortamına maruz kaldığı saptanmıştır (63). Hish ve arkadaşları (2021) tarafından 2 ay ile 2 yıl yaş grubundaki çocukların TV izleme sürelerini araştırmak amacıyla yapılan çalışmada çocukların %68'i 6 ayda, %88'i 2 yaşında TV, izlemeye başlamış olup çocukların ilk 6 ayında aktif TV izlemekte olduğu tespit edilmiştir ve iki yıla kadar günlük TV kullanım sürelerinin tahmini, eğer TV izleme yaşı 2 ay ise 93 dakika, eğer 4 ya da 6 ayda başlıyorsa 64 dakika, 6 ayda başlıyorsa 42 dakika olarak saptanmıştır (64).

Gülay Ogelman ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmada çocukların televizyon izleme durumları hafta-içi altı saat, hafta-sonu üç saat olarak saptanmıştır (65). Işıkoğlu ve Erdoğan (2019) tarafından 351 ana-okul öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada çocukların günde en fazla TV izlemeye zaman ayırdığı ve 1.5-2 saat olduğu saptanmıştır (66). Chen ve arkadaşları (2019) tarafından iki yaş ve altı ekran izleme durumlarının uyku ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada çocukların günde TV izleme süresi yaklaşık bir saat olduğu saptanmıştır (67). Wolf ve arkadaşları (2018) tarafından 0-8 yaş grubu tüm çocuklarda günde TV izleme süresi 58 dakika, 2 yaşın altındaki çocuklarda 29 dakika, 2-8 arasındaki çocuklarda 1 saat olarak saptanmıştır (10).

2.3.4. Problemli Cep Telefonu Kullanımı

Bilim ve teknoloji içerisinde meydana gelen gelişmeler hayatımızda hızlı bir değişimi beraberinde getirmiştir. Bu durum sebebiyle "bilgi çağı", "dijital çağ" şeklinde de ifade edilen hayatımızda teknoloji kullanımı toplumsal yaşantımızda da daha aktif olarak kendini göstermektedir. Bugün insanların hemen hemen birçoğunun evlerinde, okullarda, iş yerlerinde telefon, bilgisayar, TV, tablet, gibi teknolojik medya araçlarına ve aynı zamanda internete ulaşım oldukça rahat bir şekilde erişebilmektedir (68).

TÜİK'in (2021) son verilerine göre ülkemizde 6-15 yaş grubu çocuklarda cep telefonu kullanma oranı %64.4 olarak bulunmuştur. Bu yaş grubundaki çocukların hemen hemen her gün kullanımı %84.6 olarak tespit edilmiş ve aynı raporun verilerine göre ülkemizde 6-15 yaş grubu çocukların hafta-içi günde 4 saatin üzerinde, hafta sonu günde 3 saat cep telefonu/akıllı telefon ile zaman geçirdiğini saptanmıştır (9).

Aydoğdu (2021) tarafından 4-6 yaş grubuna yönelik yapılan çalışmada çocukların %40.7'si cep telefonu kullandığı, %10.2'si 5 saat ve üzeri cep telefonu kullanıldığı tespit edilmiştir (63). Işıkoğlu Erdoğan (2019) tarafından 351 ana-okul öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada çocukların günde akıllı telefon kullanım süresinin 38 dakika olduğu tespit edilmiştir (66). Chen ve arkadaşları (2019) tarafından 2 yaş ve altı çocukların ekran izleme durumlarının uyku ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada çocukların günde cep telefon kullanım süresi ortalama 30 dakika olarak saptanmıştır (67). Wolf ve arkadaşları (2018) tarafından 0-8 yaş grubu tüm çocuklarda günde cep telefonu kullanım süresi 48 dakika, 2 yaşın altındaki çocuklarda 7 dakika, 2-8 arasındaki çocuklarda 1 saat olarak saptanmıştır (10).

2.4. Çocuklarda Medya Kullanımının Etkileri

Dijitalleşmenin hızla ilerlemesi internet ile iletişim araçlarına erişim sağlanması, bireylerin yaşantısında kayda değer değişiklikler meydana getirmiştir. İnternetin iletişim araçlarına müdahil olmasıyla birlikte iletişim, bilgiyi elde etmede kolaylık, araştırma yapma, ticari faaliyetlerde bulunma ve eğlenmek gibi birçok yerde bireylere kolaylık sağlamakta ve parmaklar ile daha fazla işlemi kolay bir şekilde yapabilme imkânı tanımaktadır. İnternetin bu olumlu gelişmelerin yanında, dijital araçlar ile yaşamımıza girmesi ile çok sık kullanım durumunun bazı olumsuz sonuçlar oluşturduğu gözlemlenmektedir. Özellikle çocuklar küçük yaşlardan itibaren televizyon, bilgisayar, tablet ve akıllı telefonlar ile karşı karşıya gelmektedir. Teknolojik araç gereçlerin gerektiği gibi kullanılması durumunda birçok yarar elde edilirken; olması gerektiği kullanılmaması halinde ise birçok farklı soruna neden olmaktadır (70,71).

İnternet medya araçları öğrenciler için yeteri kadar miktarda bilgiye sahiptirler. İnternette bilgi arama, arkadaşlık siteleri gibi bölümlere yoğunluk göstermekte ve müzik dinleme, e-posta gönderme gibi faaliyetlere kolay bir şekilde ulaşabilmektedirler. Medya araçlarının kullanımı öğrencilerin meydana getirdikleri faaliyetleri daha eğlenceli duruma getirmekte ve öğrencilerin hayatında önemli bir etki oluşturmaktadır. Dahası öğrencilerin bilgisayar ile ilgili bölümleri ile yaptıkları etkinliklerde, öğrenme tecrübeleri daha zevkli bir duruma dönüşmektedir (72).

Medyanın çocuk gelişimi üzerindeki etkileri çevresel faktörler yönünden değerlendirilmektedir. Çocuğun hayatındaki bulunuduğu çevre, çocuklara etki eden pek çok farklı etmeni bulundurmaktadır. Bahsedilen faktörlerden birini de medya oluşturmaktadır. Çocukların çevresinin, çocukları biçimlendiren etmenlerden meydana geldiğini ifade etmek mümkündür. Medya araçları çocukların sosyalleşebilmeleri, öğrenebilmeleri ve gelişebilmeleri açısından önemli çevresel bir etki ortaya koymaktadır. Oyun kurgusu, yeme, içme, sergilenen karakter tipleri, giyim tarzı üzerinde etkili olan çevresel etmenler günümüzde neredeyse medyanın kontrolü altındadır. Medya araçları ilettikleri mesajlar ile birlikte davranış, düşünce ve duygularda değişiklikler meydana getirebilmektedir (73).

Bilgisayar oyunları, çocuklarda bilgisayar okuryazarlığı oluşmasında önemli ölçüde etkilidir. Okuryazarlığın yanında oyunların, el-göz koordinasyonunu sağlama, uzamsal becerileri geliştirme, hayal etme, şekillerin sebeplerini ifade edebilme, kimya ve fizikle ilgili maddeleri göz önünde canlandırabilme ve uzaydaki maddelerin bütünleşmesini meydana getirme gibi faydaları da yer almaktadır (74). Bir başka olumlu yanı ise bilgisayar oyununun programlarından faydalanarak yabancı dil öğrenen bir kişi, dilin olması gereken bilgi ve becerileri daha pratik ve eğlenceli şekilde öğrenebilmektedir (75). Bilgisayar oyunlarını meydana getiren ya da oluşturan şirketler de oyunların bireylerin dikkat, algı, hafıza gibi zihinsel yapılanmayı göz önünde bulundurarak ve bu durumun olumlu etkisi nedeniyle, eğlence amacı haricinde eğitim bölümü için de uygulanabilecek şekilde oyunlar oluşturmaya çalışmışlardır (73).

Cankurtaran ve arkadaşları (2022) tarafından 1000 ortaokul öğrencisinin dijital oyun bağımlılığının kas-iskelet sistemi ile ilişkisini açıklamak üzere yapılan çalışmada bilgisayar ve telefon kullanımı ile boyun ağrısı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır (76). Mustafaoğlu ve Yasacı (2018) tarafından 7-15 yaş arası çocuk grubuna sahip 139 ebeveyne ilişkin yapılan çalışmada ebeveynlere göre dijital oyun oynama çocuklarında dijital oyun oynama bağımlılığı (%87.1), anksiyete ve agresif tutum (%74.8) ve depresyon, asosyalleşme (%69.7) gibi ruhsal ve kas-iskelet sistemi problemleri (%72.5), gözlerde kuruluk, ağrı ve kızarıklık (%70) ve uyku kalitesinde bozulmaya (%62.2) gibi fiziksel sağlık sorunlarına neden olduğu tespit edilmiştir (58).

Kenny ve Gortmaker (2017) tarafından 24.800 lise öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada kullanılan medya araçlarının uyku bozukluğuna, obeziteye ve aktivitede yetersizliğe neden olduğu tespit edilmiştir (77). Aghasi ve arkadaşları (2020) tarafından dokuz kesitsel çalışmanın meta-analizinin yapıldığı çalışmada, düşük internet kullanımına kıyasla en yüksek internet kullanımının (çalışmalar arasında ≥5 saat/gün ile hiç kullanmama arasında) aşırı kilo ve obezite olasılığı istatistiksel olarak anlamlı şekilde pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (78). Delfino ve arkadaşları (2018) tarafından 10-17 yaş grubuna ait 1011 örneklemden oluşan medya kullamının fiziksel aktvite ve yeme alışkanlıkları ile ilişkisini açıklamak amacıyla yapılan çalışmada aşırı bilgisayar kullanımının kızartılmış gıda tüketimi ve fiziksel hareketsizlik ile anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (74).

Bozkurt ve arkadaşları (2018) tarafından 8-17 yaş grubuna yönelik yapılan çalışmada çocukların günde 3 saatten fazla zaman geçirdiğinin ve obezite ile anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır (20). Kelishadi ve arkadaşları tarafından (2017) tarafından ortalama 12 yaş grubuna ait çocukların ekran süresi ile atıştırma ürünlerinin tüketimi ile ilişkisini açıklamak üzere yapılan çalışmada 4 saatten fazla medya aracı karşısında vakit geçiren çocukların günlük tatlı tüketim, tuzlu atıştırmalıklar, alkolsüz içecekler, konserve meyve suyu ve fast food tüketimi daha yüksek tespit edilmiştir (80). Restrepo ve arkadaşlar (2020) tarafından 7-17 yaş grubuna yönelik çocuk ve ergenlerde problemli medya kullanımının depresif bozukluluklar ve uyku bozuklukları ile pozitif ilişki olduğu saptanmıştır (81).

Teknolojinin yaşantımızda gün geçtikçe daha çok ön planda olması ile birlikte kolaylık ve hız durumlarını içinde barındırdığından toplumsal bir sorun olan zorbalığın da farklı bir düzeye ulaşmasına olanak tanımıştır. Siber zorbalık genel anlamda elektronik koşullarda (ör. sosyal paylaşım sitesi, e-posta, sohbet odaları, SMS, MMS vb.) kendini savunamayacak durumda olan başka bir bireye zarar vermek maksadıyla kullanılması şeklinde ifade edilmektedir. Geleneksel zorbalığın tersine siber zorbalık, hem fiziksel hem de kişisel alanlar dışında zamanın sınırlarını da aşarak daha fazla topluluğa hızlı bir şekilde erişebilmektedir (82).

2.5. Çocuklarda Problemli Medya Kullanımına İlişkin Öneriler

Teknolojik gelişmelerin yaşantımıza meydana getirdiği olumlu şartların yanı sıra olumsuz durumlara da zemin hazırlamaktadır. Kişisel güvenlik ve gizlilikleri konusunda çok fazla bilgi sahibi olamayan çocuklar, sosyal medya ve çevrimiçi oynadıkları oyunların zararlı etkilerinden, kendilerini çok fazla koruyamamaktadırlar (83). Dünya Sağlık Örgütü beş yaş altı çocuklarda medyaya bağlı hareketsizliği azaltmak, fiziksel aktiviteyi ve uykuyu düzenlemek için önerilerde bulunmuştur (84). Bu öneriler:

Bir yaşından küçük bebekler için öneriler

- Günde birkaç kez çeşitli şekillerde fiziksel olarak aktif olunması, özellikle oyun yolu ile etkileşim halinde olması daha iyi fayda sağlayabilir. Henüz hareket etmeyenler için uyanıkken gün boyunca yayılmış en az 30 dakika yüzüstü pozisyonda içerir.
- Bir seferde bir saatten fazla çocuğun herhangi bir yere bağlı olarak hareketsiz (örneğin, bebek arabası/bebek arabası, mama sandalyesi veya bakıcının sırtına bağlanarak) ve uzun süre oturtulmaması sağlanır.
- Ekran süresi bu yaş grubuna tavsiye edilemez. Çocuk hareketsiz durumdayken, bir bakıcıyla okuma ve hikâye anlatma etkinlikleri teşvik edilir.
- Şekerlemeler dahil 14–17 saat (0–3 aylık) veya 12–16 saat (4–11 aylık) kaliteli uyku düzeni önerilmektedir.

1-2 yaş arası çocuklar için öneriler

- Güne yayılmış, orta ila yüksek yoğunluktaki fiziksel aktivite dahil olmak üzere herhangi bir yoğunluktaki çeşitli fiziksel aktivite türlerinde en az 180 dakika zaman geçirilmesi
- Bir seferde bir saatten fazla çocuğun herhangi bir yere bağlı olarak hareketsiz (örneğin, bebek arabası/bebek arabası, mama sandalyesi veya bakıcının sırtına bağlanarak) ve uzun süre oturtulmaması.
- Bir yaşındakiler için hareketsiz ekran süresi (TV veya video izlemek, bilgisayar oyunları oynamak gibi) önerilmemektedir. İki yaşındakiler için hareketsiz ekran süresi bir saatten fazla olmamalıdır.

- Hareketsiz durumdayken, bir bakıcıyla birlikte okuma ve hikâye anlatma yapılabilir.
- Düzenli uyku ve uyanma saatleri ile şekerlemeler dahil 11-14 saat kaliteli uyku düzeni önerilmektedir.

3-4 yaş arası çocuklar için öneriler

- En az 180 dakikayı, en az 60 dakikası gün boyunca yayılmış orta-yüksek yoğunlukta fiziksel aktivite olmak üzere, herhangi bir yoğunluktaki çeşitli fiziksel aktivite türlerinde zaman geçirilmesi
- Bir seferde bir saatten fazla herhangi bir yere bağlı olarak hareketsiz (ör. bebek arabası/bebek arabası) veya uzun süre oturmamalıdır.
- Hareketsiz ekran süresi bir saatten fazla olmamalıdır. Hareketsiz durumdayken, bir bakıcıyla birlikte okuma ve hikâye anlatma yapılabilir.
- Uyku süresi 10-13 saat, buna şekerleme de dahil olabilir, düzenli uyku ve uyanma saatleri ile kaliteli uyku düzeni önerilmektedir (84).

UNICEF, internet ve diğer teknolojilerle ilgili çocuk haklarını desteklemek için şirketler, hükümetler ve sivil toplumla işbirliği yapma durumundadır. UNICEF, önemli ortaklarla beraber, çocuklara yönelik çevrimiçi cinsel istismar görüntülerinin, uygunsuz içeriğin, çevrimiçi zorbalık ve diğer zararlı davranış biçimlerinin iletilmesi ve mahremiyetin ihlali gibi sorunlarla mücadele etmektedir (85).

Çocuklar için daha iyi bir internet için 11 Mayıs 2022'de benimsenen ve Avrupa Birliği tarafında oluşturulan yeni strateji ile Avrupa Dijital İlkeleri doğrultusunda yeni dijital on yılda çocukların çevrimiçi ortamda korunmasını, saygı duyulmasını ve güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Avrupa Birliği tarafından oluşturulan Daha İyi Bir İnternet Projesi, çocuklar için üç madde halinde eylemler önermiştir (86). Bunlar;

- Genç tüketiciler olarak çocukları zararlı ve yasa dışı çevrimiçi içerikten, davranıştan, temastan ve risklerden korumak ve çocukların yüksek çıkarlarına saygı duyacak şekilde oluşturulmuş güvenli, yaşa uygun bir dijital ortam aracılığıyla çevrimiçi sağlıklarını iyileştirmek için güvenli dijital deneyimler oluşturmak,

- Tüm çocukların, hatta hassas durumdakilerin de doğru seçimler yapmak ve kendilerini çevrimiçi ortamda güvenli ve sorumlu bir şekilde ifade etmek için gerekli beceri ve yeterlilikleri kazanmaları için dijital güçlendirmeyi sağlama,
- Aktif katılım, çocuklara dijital ortamda söz hakkı vererek saygı duymak, yenilikçi ve yaratıcı güvenli dijital deneyimleri teşvik etmek için daha fazla çocuk liderliğindeki etkinlikleri uygulamaktır.

TBMM Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu (2013) raporunda medya kullanımına ilişkin öneriler aşağıda belirtilmiştir (87).

- Yerli ve Türkçe içerikli oyun üretiminin teşvik edilmesi ve dijital oyunlar için derecelendirme mekanizması tesis edilmesi
- Mevzuata uygun olmayan çevrimiçi kumar ve bahisle etkin mücadele edilmesi
- Dijital oyun programlama ve oyun tasarımına ilişkin eğitim imkânlarının artırılması
- Dijital oyun programlama ve oyun tasarımına ilişkin eğitim imkânlarının artırılması
- İnternetin güvenli, bilinçli ve etkin kullanımı için araştırmaların teşvik edilmesi ve farkındalık çalışmalarının artırılması
- İnternette sosyal ve psikolojik mağduriyetlerle karşılaşanların korunması ve rehabilitasyonu için gerekli tedbirlerin alınması
- İnternet yoluyla işlenen suçlardan korunma ve kişilik haklarının ihlali konularında toplumsal farkındalığın artırılması
- İnternetin riskleri kadar fırsatları konularında da toplumsal bilinçlendirme çalışmaları yapılması
- İnternetin bilinçli kullanım düzeyine ilişkin akademik araştırmaların teşvik edilmesi
- İnternet içeriklerinde akıllı işaretleme mekanizmasının tesis edilmesi ve kullanımın özendirilmesi
- İnternetin güvenli, bilinçli ve etkin kullanımına için geleneksel ve yeni medyadan yararlanılması
- Çocuk ve ergenlerin, interneti bilinçli ve güvenli kullanımı ile fiziksel ve ruhsal gelişiminin sağlığını teminen,

- Çocuklar için, çizgi filmler başta olmak üzere, eğitici, eğlendirici ve bilgilendirici çevrimiçi pozitif içerik üretimi ile bu amaçla çocuk ve ergenlere yönelik oluşturulacak internet sitelerinin yapımı ve kullanımı teşvik edilmelidir.
- Çocukların yaşlarına uygun içeriklere erişebilecekleri networkler ve arama motoru oluşturulmalı, kamu kurumları görevlerini ve hizmetlerini en sade ve anlaşılır biçimde görsel öğelerle çocuklara sunmalıdır.
- Çocuklara özel internet sitelerinde, çocuk dilinde haberler sunularak çocuklara gündemi takip etme ve haber okuma alışkanlıkları kazandırılmalı, bu internet sitelerinde çocuklara söz hakkı verilerek, özellikle kendileriyle ilgili konularda yorumda bulunmalarının ve kendilerini ifade etmelerinin kolaylaştırılması sağlanmalıdır.
- Görsel ve işitsel medyada, programların senaryosunun yazımından izleyiciye sunumuna kadar geçen tüm süreçte çocuk ve ergen gelişiminin gözetilmesi büyük öneme sahiptir.

2.6. Çocuklarda Medya Kullanımında Hemşirelik Rolü

Hemşireler savunucu rolünü yerine getirmesi ile birlikte uygulanacak olan girişimler ile çocukların medya araçlarından kaynaklanan olumsuz durumlara maruz kalmalarının engellenmesinde sorumlulukları bulunmaktadır. Bunun için hemşirelerin çocuklarda aşırı ekran maruziyetinin belirtilerinin neler olduğunun bilinmesi önemlidir (88). Dünya Sağlık Örgütü tarafından bu belirtiler şu şekilde sıralanabilir:

- Medya kullanımı çocuklarda fiziksel aktivite ve uyku gibi sağlıklı davranış ve alışkanlıkların yerini alması ve uykunun azalması veya gece-gündüz değişimi, yetersiz beslenme, baş ağrısı, boyun ağrısı vb. gibi zararlı alışkanlıklara yol açması
- Çocuğun odaklanma durumunu ve okul görevlerini tamamlama yeteneğini olumsuz etkilemesi
- Çocuğun aile üyeleri ve akranlarıyla olan ilişkilerini olumsuz etkilemesi
- Çocuğun hayatında yemek yeme, uyuma, kişisel bakım, hijyen ve egzersiz gibi temel işlevlerin önüne geçmesi
- Çocuğun duygu patlamalarında kendini kontrol etmede becerisinde önemli değişikliklere neden olur (89). (örnek: fiziksel saldırganlık)

Pediatri hemşiresi; olumlu anne bebek ilişkisinin geliştirilmesinde sorumluluklarını bilerek anne bebek bağlanma sürecini sağlıklı bir biçimde değerlendirebilmelidir. Güvenli bağlanma, bebeklik döneminde gerçekleşip bireyin sonraki yaşantısında kuracağı kişiler arası ilişkilerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Sağlıklı internet kullanımı, ebeveynlerin ve çocukların zamanının büyük bir çoğunluğunu internet ile geçirmesi yerine ebeveyn çocuk ilişkisinin gelişmesi için farkındalık oluşturulması ve internetin kontrol altına alınmasıyla ulaşılabilir bir hedef olacaktır. Bu yüzden hemşireler internetin olumsuz etkilerini ve yol açtığı sağlık problemlerini bilerek önlem almalı ve problemli internet kullanımını önlemek için girişimsel stratejiler geliştirmelidir (90).

Hemşirelik rolü kapsamında, medyanın araçlarının aşırı kullanımıyla ortaya çıkabilecek ilişkilendirilebilecek baş ağrısı, görme bozukluğu gibi fiziksel sorunların yanında yalnızlık gibi psikolojik problemleri de tespit ederek akıllı telefon bağımlılığını önlemek ve azaltmak amacıyla çocuk ve adölesanları uygun şekilde yönlendirilmelidir. Akıllı telefon bağımlılığının önlenmesi ve azaltılmasında hemşirelerin rolünü güçlendirmek için bu alandaki hemşirelik bakım planlamalarının etkinliğinin değerlendirildiği araştırmalar yapılmalıdır.

Çocuk sağlığı ve okul sağlığı hemşireleri çocuk ve adölesanlara doğru sosyal medya kullanımı, sosyal medyanın olumlu olumsuz getirileri, sosyal medya bağımlılığı konuları üzerine yoğunlaşmalıdır. Sosyal medya bağımlılığı ve beraberinde getirebileceği riskler ile ilgili olarak hemşireler tarafından çocuklara, ebeveynlerine, topluma yönelik eğitim çalışmaları yapılması, öğrencilerin spor aktivitelerine yönlendirmesi, yeni hobi alanları oluşturması, ilgi alanlarına uygun yeni sosyal beceriler kazandırılması gibi girişimler uygulanmalıdır. Gerektiğinde hemşireler diğer disiplinlerle iş birliği de yapmalıdır (91).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme sırasında medya araçlarını tercih etme ya da onların yardımıyla ebeveynlik becerilerini yürütmeleri konusunda izlem yapmalıdır. Ebeveynlere yönelik eğitim programlarında çocuklarda ve ebeveynlerde güvenli medya kullanımı konusuna yer verilmeli ayrıca problemli medya kullanımının çocuktaki etkisi ve çözüm önerilerine yönelik stratejiler geliştirerek bu konuda çalışmaların yapılması önerilmektedir.

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma çocuklarda problemli medya kullanımı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı kesitsel olarak planlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Tarih

Bu çalışma Şanlıurfa ilinde Şanlıurfa Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Harran Üniversitesi Hastanesinde Kasım 2021 – Haziran 2022 tarihleri arasında Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Poliklinikleri ve Kliniklerinde ebeveynlerle yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

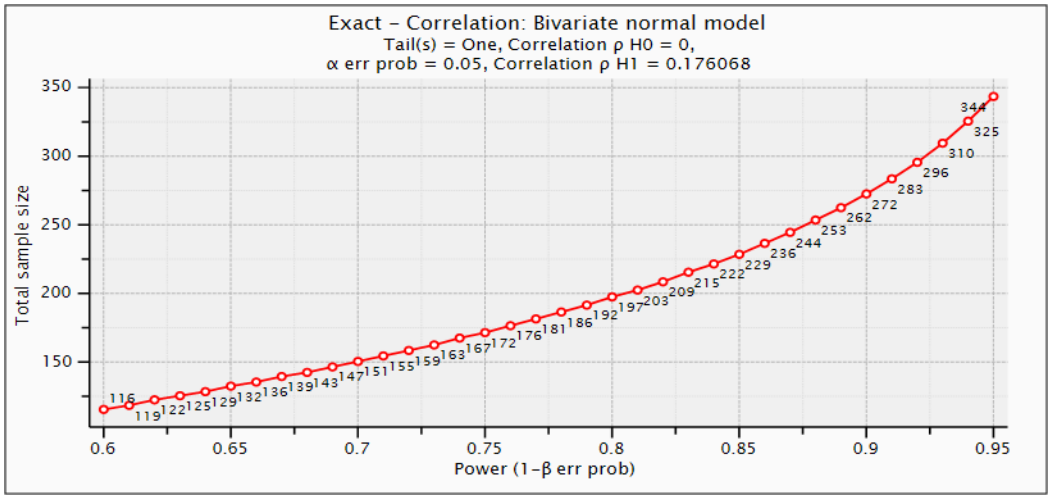
Araştırmanın örneklemini Şanlıurfa ilinde 4-11 yaşa arasında çocuğu olan ve çalışmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 400 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışmaya dahil edilme kriterleri: Ebeveynin 4-11 yaş arasında çocuğu olması, çocuğunun kronik bir rahatsızlığının olmaması, okuma yazma bilmesi ve çalışmaya katılmayı kabul etmesi olarak belirlenmiştir. Çalışmada dışlama kriteri ebeveynin çocukla aynı evde yaşamıyor olması olarak belirlenmiştir.

Çalışmaya alınacak ebeveyn sayısı G Power programında Aybal (2021) çalışması referans alınarak hesaplanmıştır. Aybal (2021) tarafından yapılan çalışmada Yaş ile PMKÖ puanı arasında korelasyon değeri dikkate alındığında; %95 güven (1-α), %95 test gücü (1-β), ρ=0,176 ve tek yönlü bivariate normal model dikkate alındığında çalışmaya dahil edilmesi gereken örnek 344/0,910=378 olarak belirlenmiştir (22). Aybal (2021) tarafından yapılan çalışmada Yaş ile PMKÖ puanı arasında korelasyon değeri dikkate alındığında; %95 güven (1-α), %80 test gücü (1-β), ρ=0,176 ve tek yönlü bivariate normal model dikkate alındığında çalışmaya dahil edilmesi gereken örnek sayısı 198/0,910=218 olarak belirlenmiştir (22).

Gpower protokolü (%95 test gücü (1-β) için)

Exact - Correlation: Bivariate normal model

Options:	exact distribution	
Analysis:	A priori: Compute required sample size	
Input:	Tail(s)	= One
Correlation ρ H1	= 0.1760682	
α err prob	= 0.05	
Power (1-β err prob)	= 0.95	
Correlation ρ H0	= 0	
Output:	Lower critical r	= 0.0888325
Upper critical r	= 0.0888325	
Total sample size	= 344	
Actual power	= 0.9500898	

Şekil 1. G-power Örneklem Analiz Grafiği

3.4. Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı Değişkenler: Araştırmanın bağımlı değişkenleri, Problemli Medya Kullanım Ölçeği Kısa Formu toplam puanı, Güçler-Güçlükler Anketi toplam puanı ve Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Ölçeği toplam puanıdır.

Bağımsız Değişkenler: çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, çocuğun elinden medya aracı alındığında verdiği tepki durumu, medya ile ilk karşılaşma yaşı, karne derecesi, çocuğun günde medya karşısında geçirdiği süre, çocuk sayısı, yaşanılan bölge, aile tipi,

anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne yaşı, anne mesleği, ailede medya karşısında en çok geçiren kişi, gelir durumu, ebeveynin günde medya karşısında geçirdiği süredir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Veriler Tanımlayıcı Özellikler Soru Formu (Ek 7), Problemli Medya Kullanım Ölçeği Ebeveyn Kısa Formu) (Ek 8), Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi (ÇUAA) (Ek 9), Güçler-Güçlükler Anketi (Ek 10) kullanılarak elde edilmiştir.

3.5.1.Tanımlayıcı Özellikler Soru Formu

Tanımlayıcı özellikler soru formu, çocukların ve ebeveynlerin demografik özelliklerini içeren toplam 43 sorudan oluşmaktadır.

3.5.2.Problemli Medya Kullanım Ölçeği-Ebeveyn Kısa Formu (PMKÖ-KF)

Problemli medya kullanım ölçeği ebeveyn formu Domoff ve arkadaşları tarafından 2019 yılında geliştirilmiştir. Ölçek maddeleri DSM-5'te yer alan internet oyun bozukluğu için 9 kritere göre hazırlanmıştır (111). Ölçek maddeleri 1'den (asla) 5'e (her zaman) giden Likert ölçeği üzerinden puanlama yapılmaktadır. PMKÖ toplam puanı bütün maddelerden alınan puanların ortalamasının alınmasıyla elde edilmektedir. PMKÖ-KF puanı 9'a bölümüyle edilir. Ölçekten alınan yüksek puanlar problemli kullanımı ifade etmektedir.

Anne-baba tarafından çocuğun davranışları göz önüne alınarak doldurulan ölçek sadece bir medya aracının problemli kullanımını değil, genel anlamda görsel medya araçlarının (televizyon, bilgisayar, tablet, telefon v.b.) problemli kullanımını diğer bir deyişle ekran bağımlılığını saptamaya çalışır (111). Orijinal ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.97, Furuncu ve Öztürk tarafından Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması yapılan ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.92 olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada 0.93 olarak elde edilmiştir.

3.5.3. Güçler-Güçlükler Anketi (GGA)

Güçler-Güçlükler Anketi Goodman ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Güvenir ve arkadaşları

tarafından yapılan anket 25 sorundan oluşmaktadır. GGA'nın geçerlik ve güvenirliği 1997 yılından itibaren birçok ülkede araştırılmuış, bugüne değin 40'dan fazla dil çevirisi yapılmıştır. GGA 'nın farklı dil ve kültürlerde yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının sonuçlarına göre hem batı hem de doğu kültürlerinde yaşayan çocuk ve gençlere uygulandığında benzer psikometrik özellikler gösterdiği görülmüştür (112).

GGA'nın 4-16 yaş grubu için ebeveyn ve öğretmen formu ile 11-16 yaşlar için ergenin kendisinin doldurduğu formları yaklaşık beş dakika içinde işaretlenebilecek şekilde oluşturulmuştur. GGA'nın genişletilmiş uyarlaması ise olası mevcut sorunun sosyal ve akademik fonksiyonlara etkileri, birlikte yaşadığı kişilere getirdiği yük ve yol açmış olabileceği genel stres düzeyinin de araştırıldığı "etkilenme puanı" da içerisinde yer almaktadır (112,113).

Güçler-Güçlükler Anketi; Dikkat Eksikliği-Hiperaktivite, Duygu Sorunları, Akran Sorunları, Davranış Sorunları ve Sosyal Davranışlar olmak üzere 5 alt boyuttan meydana gelmektedir. Her bir boyut kendi içinde puanlanmaktadır. Ankette yer alan maddelerin her biri ''doğru değil'', ''kısmen doğru'', ''kesinlikle doğru'' şeklinde kodlanmaktadır. Yönelimi birbirinden farklı olan maddeler ''doğru değil'' için 0, ''kısmen doğru'' için 1, ''kesinlikle doğru'' için 2 şeklinde kodlanmaktadır. Yönelimi farklı olan 5 madde (7,11,14,21 ve 25.maddeler) ise ''doğru değil'' için 2, ''kısmen doğru'' için 1, ''kesinlikle doğru'' için 0 şeklinde puanlama yapılmaktadır. Her alt birimi oluşturan 5 maddenin puanlarının toplanmasıyla elde edilmektedir ve 0-10 arasında bir puan alınmaktadır. Dikkat Eksikliği-Hiperaktivite, Duygu Sorunları, Akran Sorunları ve Davranış Sorunları alt birimlerine ait puanlarının toplamı 0-40 arasında değişebilmektedir. Elde edilen bu puan GGA'nın toplam güçlük puanı olarak açıklanmaktadır (114). Orijinal ölçeğin altboyutları Cronbach alfa değeri 0.57-0.82 arasında olup, Güvenir ve arkadaşları tarafından yapılan ölçeğin Türkçe versiyonu için Cronbach alfa değeri 0.84'tür.

3.5.4.Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi (ÇUAA)

Çocukların uyku alışkanlıklarını ve uyku ile ilişkili sorunlarını araştırmaya yönelik olarak 2000 yılında Owens ve arkadaşları tarafından geliştirilen Children's Sleep Habits Questionnaire (CSHQ)- Kısaltılmış Formu toplam 33 madden

oluşmaktadır. Ankette yatma zamanı direnci (1,3,4,5,6,8.maddeler), uykuya dalmanın gecikmesi (2.madde), uyku süresi (9,10,11.maddeler), uyku kaygısı (5,7,8,21.maddeler), gece uyanmaları (16, 24, 25. maddeler), parasomniler (12,13,14,15,17,22,23.maddeler), uykuda solunumun bozulması (18,19,20. maddeler), gün içinde uykululuk (26,27,28,29,30,31,32,33. maddeler) olmak üzere sekiz alt ölçek tanımlanmaktadır. Anket, anne-baba tarafından geriye dönük olarak doldurulmaktadır. Ebeveynden çocuğun uyku alışkanlıklarını bir hafta üzerinden değerlendirmeleri istenmektedir (115).

Anketteki maddeler ‘genel anlamda’:3, ‘bazen2:2 ve ‘nadiren’:0 olarak kodlanmaktadır. Ankette yer alan 1,2,3,10,11 ve 26.maddeler ters işaretlenmektedir. 32 ve 33.maddeler de ‘uykusu gelmez’:0, ‘çok uykusu gelir’: 1, ‘uyuyaklır’: 2 olarak kodlanmaktadır. Toplamda elde edilen 41 puan kesim noktası olarak kabul edilmekte ve bunun üzerindeki değerler ‘klinik düzeyde anlamlı’ olarak değerlendirilmektedir. Ankette ayrıca çocuğun uyku alışkanlıkları (yatma saati, bütün gün boyunca uykuda geçirdiği süre, gece uyandığında uyanık kaldığı süre) ile ilgili açık uçlu üç soru bulunmaktadır (115).

3.6.Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından Şanlıurfa Harran Üniversitesi Hastanesi ve Şanlıurfa Eğitim-Araştırma Hastanesi’nin Çocuk Poliklinik ve Kliniğine başvuran çocuk hastaların ebeveynleri ile bireysel olarak yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Her ebeveynden sözlü onam alınıp görüşme ebeveynin onayından hemen sonra başlatılmıştır. Ebeveynlerle yapılan her bir görüşmede öncelikle tanımlayıcı özellikler soru formu doldurularak ardından ‘’Problemli Medya Kullanım-Ebeveyn Kısa Formu’’, ‘’Güçler ve Güçlük Anketi’’ ve ‘’Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları uygulanmış olup, her bir görüşme ortalama 20-25 dakika kadar sürmüştür. Veri toplama formları uygulandıktan sonra hastaların bireysel fikirleri alınmışmış olup soruları yanıtlanmıştır.

3.7. Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler IBM SPSS V23 ile analiz edilmiştir. Bu çalışmada normallik çarpıklık basıklık katsayıları baz alınarak değerlendirilmiştir. Demografik özelliklere göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Tek yönlü MANOVA kullanılmış ve ölçeklerin

birbirlerini etkileme durumları Regresyon Analizi kullanılmıştır ve nicel veriler için ortalama ± s. sapma olarak önem düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır.

3.8. Araştımanın Etik Boyutu

Araştırmanın uygulanabilmesi için Şanlıurfa Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulundan (Ek 1), Şanlıurfa İl Sağlık Müdürlüğü'nden (Ek 2) ve Şanlıurfa Harran Üniversitesi Hastanesi'nden yazılı izin (Ek 3) alınmıştır. PMKÖ, GGA ve ÇUAA Türkçe geçerlilik ve güvenirlilik çalışmalarını yapan araştırmacılardan ölçeklerin kullanımı için izin (Ek 4, Ek 5, Ek 6) ve çalışmaya katılacak ebeveynlerden sözel izin alınarak çalışma gerçekleştirilmiştir.

3.9. Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada verilerin sadece ebeveynlerin gözlemlerine dayalı olarak alınması çalışmanın sınırlılığıdır.

4. BULGULAR

Tablo 1'de çalışmaya katılan ebeveynlere ait tanımlayıcı bilgilerinin dağılımları yer almaktadır. Çalışmaya katılan ebeveynlerin %88.5'i anne ve %11.5'i baba, annelerin yaş ortalaması 31.8 ± 4.9, babaların yaşı ortalaması 35.6 ± 5'tir.

Ebeveynlerin %1.8'sinin bir çocuğu, %18.3'ünün iki çocuğu, %26.5'nin üç çocuğu, %17.3' nün dört çocuğu, %32.3'nün ise beş çocuğu olduğunu ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin %30.2'si il merkezinde, %37'si ilçe merkezinde, %32.8'si köy/kasaba/nahiye gibi yerleşim yerlerinde, %67.8'si çekirdek ailede yaşamaktadır. Anne ebeveynlerin %37.5'si okur-yazar, %26'sı ilkokul mezunu, %13.8'si ortaokul mezunu, %10.5'i lise mezunu, %12.3'ü üniversite ve üzeri düzeyde mezun olarak elde edilmiştir. Baba ebeveynlerin %7.5'i okur-yazar, %34.5'i ilkokul mezunu, %17'si ortaokul mezunu, %22'si lise mezunu, %19'u üniversite ve üzeri düzeyde mezun olarak elde edilmiştir. Anne ebeveynlerin %84.3'ü, baba ebeveynlerin %9'u çalışmamaktadır. Ebeveynlerin %33'ü geliri giderden az, %39.5'i geliri gidere eşit ve %27.5'i ise geliri giderden fazla olarak ifade etmişlerdir.

Ebeveynlerin en çok izlediği medya türü olarak %44'ü televizyon, %3.5'i laptop/bilgisayar, %55.3'ü akıllı cep telefonu, %0.5'i tablet, %0.2'si oyun konsolu olarak bulunmuştur. Ebeveynlerin medya kullanım durumlarına göre %37.2'si bir konuda bilgi sahibi olmak istediğimde, %43.8'si ''gündemi takip etmek istediğimde'', %44'ü yakınlarımla iletişime geçmek istediğimde %49.8'si ''canım sıkıldığında'', %18.2'si film ya da video izlemek istediğimde'' yanıtlarını vermişlerdir.

Ebeveynlerin en çok kullandığı sosyal medya türlerinin %12'si twitter, %27.5'i facebook, %35.8'i instagram, %76.8'i whatsapp ve grupları, %5.5'i tiktok olduğu saptanmıştır. Diğer tanımlayıcı veriler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ebeveyne İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımı (N=400)

Ebeveyne İlişkin Demografik Özellikler		**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Ebeveyn	Anne	354	88.5
	Baba	46	11.5
Anne yaş grubu	19-24 yaş	24	6
	25-29 yaş	123	30.8
	30-35 yaş	142	35.5
	36 yaş ve üzeri	111	27.8
Baba yaş grubu	19-24 yaş	6	1.5
	25-29 yaş	57	14.2
	30-35 yaş	135	33.8
	36 yaş ve üzeri	202	50.5
Çocuk sayısı	1 çocuk	23	1.8
	2çocuk	73	18.3
	3 çocuk	106	26.5
	4 çocuk	69	17.3
	5 ve üzeri	129	32.3
Yaşanılan Bölge	il	121	30.2
	ilçe	148	37
	Köy/kasaba/nahiye	131	32.8
Aile tipi	Geniş aile	129	32.3
	Çekirdek Aile	271	67.8

Tablo 1. Ebeveyne İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımı (Devamı)

		Sayı	Yüzde
		(n)	(%)
Anne eğitim durumu	Okur yazar	150	37.5
	İlkokul mezunu	104	26
	Ortaokul mezunu	55	13.8
	Lise mezunu	42	10.5
	Üniversite ve üzeri	49	12.3
Baba eğitim durumu	Okur yazar	30	7.5
	İlkokul mezunu	138	34.5
	Ortaokul mezunu	68	17
	Lise mezunu	88	22
	Üniversite ve üzeri	76	19
Anne mesleği	Çalışmıyor	337	84.3
	İşçi	10	2.5
	Memur	48	12
	Esnaf	3	0.8
	Çiftçi	2	0.5
Baba mesleği	Çalışmıyor	36	9
	İşçi	191	47.8
	Memur	89	22.3
	Esnaf	35	8.8
	Çiftçi	49	12.3
Gelir durumu	Gelir Giderden Az	132	33
	Gelir Gidere Eşit	158	39.5
	Gelir Giderden Fazla	110	27.5
Ebeveyninin en çok izlediği medya türü*	Televizyon	176	44
	Bilgisayar/laptop	14	3.5
	Akıllı Cep telefonu	221	55.3
	Tablet	2	0.5
	Oyun Konsolu	1	0.2
Ebeveyn Medya Kullanma Durumları*	Bir konuda bilgi sahibi olmak istediğimde	149	37.2
	Gündemi takip etmek istediğimde	175	43.8
	Yakınlarımla iletişime geçmek istediğimde	176	44
	Canım sıkıldığında	199	49.8
	Film ya da video izlemek için	73	18.2

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 1. Ebeveyne İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımı (Devamı)

		Sayı(n)	**Yüzde (%)**
Ebeveynin en çok Kullandığı Sosyal Medya Türü*	Twitter	48	12
	Facebook	110	27.5
	İnstagram	143	35.8
	Watsapp ve Grupları	307	76.8
	Tiktok	22	5.5
Ailede Medya karşısında En Çok Zaman Geçiren Kişi	Ben	62	15.5
	Eşim	192	48
	Çocuklar	120	30
	Hepimiz	26	6.5
		Ort±SD	**Ortanca(min-mak)**
Anne yaşı		31.8 ± 4.9	32(18 – 56)
Baba yaşı		35.6 ± 5	36(24 – 55)
Ailede medya karşısında en çok vakit geçiren çocuğun yaşı (yıl)		11.7 ± 5.41	11(2.5 – 26)

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 2'de çalışmaya dahil edilen çocukların yaş gruplarına göre tanımlayıcı özelliklerinin dağılımları yer almaktadır. Çocukların %41.8'i 4-6 yaş grubunda, %58.3'ü 7-11 yaş grubundadır. Çocukların %40.8'i kız, %59.3'ü erkektir. Çocukların %40.1'i anaokul/kreşe gittiği, %59.9'unun gitmediği saptanmıştır. Çocukların %80.3'ü dışarıda arkadaşlarıyla oyun oynamakta iken %19.8'i oyun oynamamaktadır.

4-6 yaş grubundaki çocukların televizyon kullanma durumu %77, bilgisayar /laptop %1.2, Akıllı cep telefonu %57, Tablet %9, oyun konsolu kullanma durumu %1 olarak bulunmuştur. 7-11 yaş grubu çocukların televizyon kullanma durumu %65, bilgisayar /laptop %5, Akıllı cep telefonu %60, Tablet %19, oyun konsolu durumu %1.3 olarak elde edilmiştir.

Çalışmaya dahil edilen tüm çocuklarda televizyon kullanma durumu %70, bilgisayar /laptop %3.5, Akıllı cep telefonu %59, Tablet %15, oyun konsolu kullanma durumu %1 olarak elde edilmiştir. 4-7 yaş grubu çocuklarda tepki veren %84, Aşırı ağlama tepkisini verenler %57, Hırçınlaşma tepkisini verenler %70, anne ve babaya vurma tepkisini verenler %7.2, Hiç kimseyle konuşmama tepkisini verenler %13, Kardeşlerine saldırma tepkisine verenler %6 olarak elde edilmiştir.

7-11 yaş grubu çocuklarda tepki veren çocukların %69, Aşırı ağlama tepkisini verenler %34, Hırçınlaşma tepkisini verenler %60, Anne ve babaya vurma tepkisini verenler %5, Hiç kimseyle konuşmama tepkisini verenler %12, Kardeşlerine saldırma tepkisine verenler %6 olarak elde edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen tüm çocuklarda tepki veren %76, Aşırı ağlama tepkisini verenler %43, Hırçınlaşma tepkisini verenler %64, Anne ve babaya vurma tepkisini verenler %6, Hiç kimseyle konuşmama tepkisini verenler %12, Kardeşlerine saldırma tepkisine verenler %6 olarak elde edilmiştir.

Ebeveynlerin medya aracını verme sebepleri incelediğinde ebeveynler 4-6 yaş grubu çocuklarda medya aracını ders çalışması için verenler %8, Çevrimiçi-çevrimdışı oyun oynaması için verenler %44, Video izlemesi için %28, misafir geldiğinde

%11, uykusu gelmediğinde %7, huzursuz olduğunda %58, ev işi yaparken rahatsız etmemesi için %8, film/çizgi film izlemesi amacıyla verenler %51 olarak elde edilmiştir. 7-11 yaş grubu çocuklarda medya aracını ders çalışması için %49, Çevrimiçi-çevrimdışı oyun oynaması için %43, Video izlemesi için %31, misafir geldiğinde %6, uykusu gelmediğinde %6, huzursuz olduğunda %35, ev işi yaparken rahatsız etmemesi için %5, film/çizgi film izlemesi amacıyla verenler %25 olarak elde edilmiştir.

Çalışmaya dahil edilen tüm çocuklarda ebeveynlerin medya aracını verme sebepleri incelediğinde medya aracını ders çalışması için verenler %32, Çevrimiçi-çevrimdışı oyun oynaması için verenler %44, video izlemesi için %30, misafir geldiğinde %8, uykusu gelmediğinde %6, huzursuz olduğunda %45, ev işi yaparken rahatsız etmemesi için %7, film/çizgi film izlemesi amacıyla verenler %36 olarak elde edilmiştir.

Çalışmaya dahil edilen çocukların yaş ortalaması 7.3 ± 2.3, medya ile ilk karşılaşma yaşı(ay) 28.5 ± 15.1, ortalama yatma saati 22.4 ± 1.2 saatinde, sabah uyanma saati ortalama 7.8 ± 1.3, çocuğun günlük uyku miktarı ortalama 9.3 ± 1.5 saat olarak elde edilmiştir.

Tablo 2. Çocuğa İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımı

		Sayı (n)	Yüzde (%)
Çocuğun Yaş Grubu	4-6 arası (okul öncesi)	167	41.8
	7-11 arası (okul dönemi)	233	58.3
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	163	40.8
	Erkek	237	59.3
Anaokul /kreşe gitme durumu	Evet	67	40.1
	Hayır	100	59.9
Çocuğun medya ile ilk karşılaşma yaşı	0-6 ay	12	3
	7-12 ay	81	20.3
	13-36 ay	243	60.8
	37-60 ay	56	14
	61-120 ay	8	2
	Total	400	100
Hafta içi medya karşısında günde geçirdiği süre	1 saat	108	27
	2 saat	92	23
	3 saat	70	17.5
	4 saat	58	14.5
	5 saat	69	17.3
	6 saat	3	0.8

Tablo 2. Çocuğa İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımı (Devamı)

		Sayı	**Yüzde**
		(n)	**(%)**
Hafta sonu Medya Karşısında Günde Geçirdiği Süre	1 saat	66	16.5
	2 saat	81	20.3
	3 saat	57	14.3
	4 saat	62	15.5
	5 saat	132	33
	6 saat	1	0.3
	7 saat	1	0.3
Çocuğunuz Dışarıda Oyun Oynama Durumu	Evet	321	80.3
	Hayır	79	19.8
Hafta içi Günde Oyun Oynama Süresi	0 saat	78	19.5
	1 saat	141	35.3
	2 saat	79	19.8
	3 saat	38	9.5
	4 saat	41	10.3
	5 saat	21	5.3
	6 saat	2	0.5
Hafta sonu Günde Oyun Oynama süresi	0 saat	74	18.5
	1 saat	81	20.3
	2 saat	79	19.8
	3 saat	52	13
	4 saat	44	11
	5 saat	67	16.8
	6 saat	2	0.5
	7 saat	1	0.3
		Ort ± SD	**Ortanca (Min-Maks)**
Çocuk Yaşı (yıl)		7.3 ± 2.3	7(4– 11)
Çocuğun Medya ile ilk karşılaşma yaşı (ay)		28.5 ± 15.1	24(3 – 72)
Çocuğun Yatış Saati		22.4 ± 1.2	22(18 – 28)
Çocuğun Sabah Uyandığı Saat		7.8 ± 1.3	7.4(3 – 12)
Çocuğun Uyku Miktarı (saat)		9.3 ± 1.5	9(5 – 15)

Tablo 2. Çocuğa İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımı (Devamı)

		4-6 yaş (okul öncesi) (N=167)		7-11 yaş (okul dönemi) (N=233)		Total(N=400)	
		Sayı (n)	Yüzde(%)	Sayı (n)	Yüzde(%)	Sayı (n)	Yüzde(%)
Çocuğa medya verme sebebi*	Ders çalışması için	13	8	115	49	128	32
	Çevrimiçi-Çevrimdışı oyun	74	44	100	43	174	44
	Video izlemesi için	47	28	73	31	120	30
	Misafir geldiğinde	18	11	13	6	31	8
	Uykusu gelmediğinde	12	7	13	6	25	6
	Huzursuz olduğunda	97	58	81	35	178	45
	Ev işi yaparken rahatsız etmemesi için	14	8	12	5	26	7
	Film/çizgi film izlemek için	85	51	57	25	142	36
Medya Türü*	Televizyon	129	77	152	65	281	70
	Bilgisayar/laptap	2	1.2	12	5	14	3.5
	Akıllı Cep telefonu	95	57	140	60	235	59
	Tablet	15	9	43	19	58	15
	Oyun konsolu	1	0.6	3	1	4	1
Çocuk Verdiği Tepki*	Tepki verme durumu	141	84	161	69	302	76
	Aşırı Ağlama	95	57	78	34	173	43
	Hırçınlaşma	116	70	140	60	256	64
	Anne ve babaya vurma	12	7.2	12	5	24	6
	Hiç kimseyle konuşmama	22	13	27	12	49	12
	Kardeşlerine saldırma	10	6	14	6	24	6

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

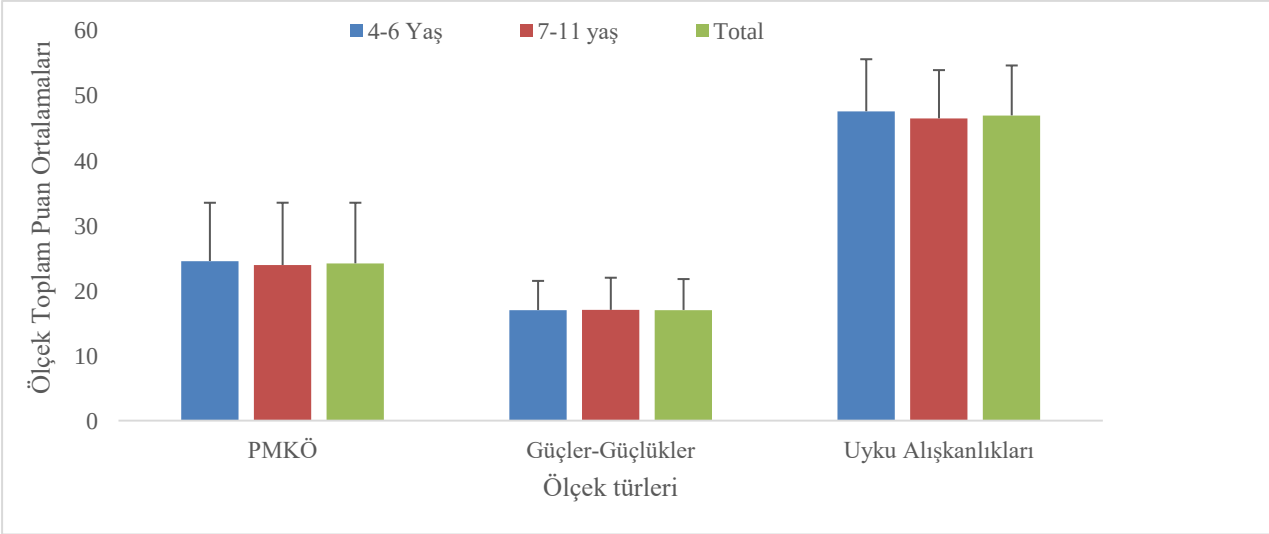
Tablo 3'te çocuğa ilişkin PMKÖ, Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları ve Güçlük-Güçlükler anketlerinin puan dağılımları verilmiştir.4-6 yaş grubu çocuklarda PMKÖ puan ortalaması 2.73 ± 1.09, Güçler-Güçlükler Anketi puan ortalaması 17 ± 4.5, Uyku Alışkanlıkları puan ortalaması 47.5 ± 8 olarak elde edilmiştir.

7-11 yaş grubu çocuklarda PMKÖ puan ortalaması 2.66 ± 1.06, Güçler-Güçlükler Anketi puan ortalaması 17 ± 4.9, Uyku Alışkanlıkları puan ortalaması 46.5 ± 7.4 olarak elde edilmiştir.

Çalışmaya katılan tüm çocuklarda PMKÖ puan ortalaması 2.7 ±1.03, Güçler-Güçlükler Anketi puan ortalaması 17 ± 4.7, Uyku Alışkanlıkları puan ortalaması 46.9 ± 7.7 olarak bulunmuştur (Tablo3, Şekil 2).

Tablo 3. Çocuğa ilişkin PMKÖ, Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları ve Güçlük-Güçlükler Anketleri Puan Dağılımları

Yaş Grubu						
Ölçek Türleri	**4-6 yaş (okul öncesi) (N=167)**		**7-11 yaş (okul dönemi) (N=233)**		**Total (N=400)**	
	Ort±SD	Ortanca(min-mak)	Ort±SD	Ortanca(min-mak)	Ort±SD	Ortanca(min-mak)
PMKÖ	2.73 ± 1.09	2.7(1-4.7)	2.66 ± 1.06	2.6(1-4.8)	2.7 ±1.03	2.7(1-4.8)
Güçler-Güçlükler Anketi	17 ± 4.5	16(7 – 32)	17 ± 4.9	17(5 – 29)	17.0 ± 4.7	17(5 – 32)
Uyku Alışkanlıkları Anketi	47.5 ± 8.0	47(34 – 74)	46.5 ± 7.4	46(32 – 68)	46.9 ± 7.7	46(32 – 74)

Şekil 2. Çocuğun Yaşına Göre PMKÖ, ÇUAA ve GGA Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Grafiği

Tablo 4'de çalışmaya dahil edilen çocukların medya(televizyon, laptop, cep telefonu, oyun konsolu, bilgisayar vb.) kullanım sürelerinin dağılımı verilmiştir.4-6 yaş grubu çocuklarda hafta-içi günde ortalama 2.9 ± 1.5, hafta-sonu günde ortalama 3.3 ± 1.6,çocuğun gün içerisinde ortalama 3 ± 1.4 saat medya karşısında zaman geçirdiği elde edilmiştir.7-11 yaş grubu çocuklarda hafta-içi günde ortalama 2.6 ± 1.4,hafta-sonu günde ortalama 3.3 ± 1.5,çocuğun gün içerisinde ortalama 2.8 ± 1.4 saat medya karşısında zaman geçirdiği bulunmuştur. Çalışmaya dahil edilen tüm çocuklarda hafta-içi günde ortalama 2.7 ± 1.5, hafta-sonu günde ortalama 3.3 ± 1.5, çocuğun gün içerisinde ortalama 2.9 ± 1.4 saat medya karşısında zaman geçirdiği elde edilmiştir. Çalışmaya alınan çocukların ebeveynleri günde medya karşısında ortalama 2.8 ± 1.4 saat olarak bulunmuştur.

Tablo 4.Çocuğa ve Ebeveyne İlişkin Medya Kullanım Sürelerinin Dağılımı

Yaş Grubu						
Süreler	**4-6 yaş(okul öncesi)(N=167)**		**7-11 yaş(okul dönemi)(N=233)**		**Total(N=400)**	
	Ort±SD	Ortanca(min-mak)	Ort±SD	Ortanca(min-mak)	Ort±SD	Ortanca(min-mak)
Çocuğun Hafta içi günde geçirdiği süre	2.9 ± 1.5	3(1 – 6)	2.6 ± 1.4	2(1 – 5)	2.7 ± 1.5	2.5(1 – 6)
Çocuğun Hafta sonu günde günde geçirdiği süre	3.3 ± 1.6	3(1 – 7)	3.3 ± 1.5	3(1 – 5)	3.3 ± 1.5	3(1 – 7)
Çocuğun günde medya karşısında geçirdiği ortalama süre (saat)	3 ± 1.4	3(1 – 5)	2.8 ± 1.4	2.6(1 – 5)	2.9 ± 1.4	2.7(1 – 5)
Ebeveynin günlük medya süresi(saat)					2.8 ± 1.4	3 (1-5)

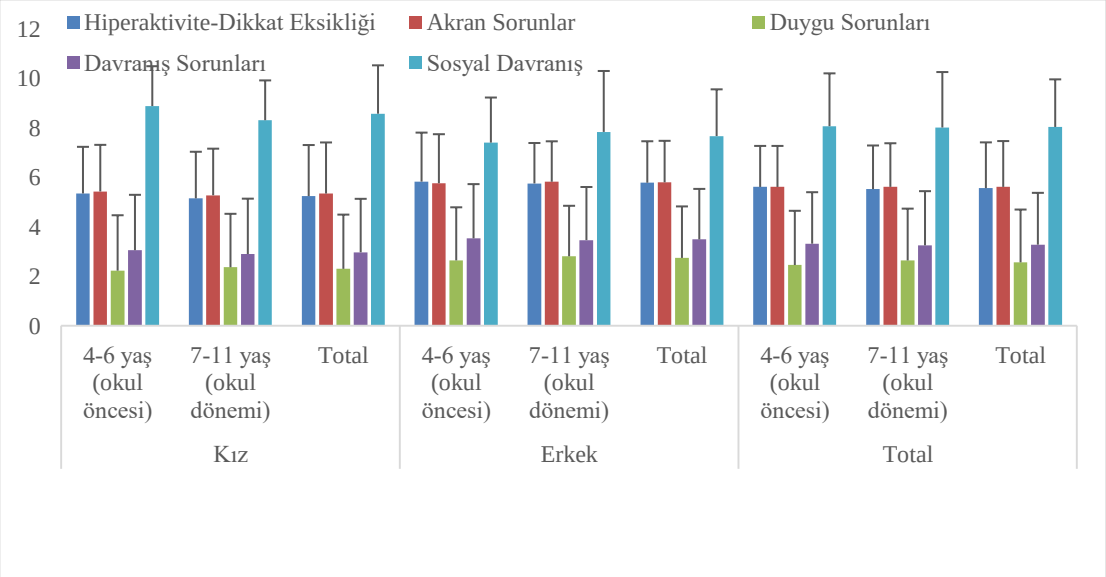
Tablo 5'te çocuğa ilişkin Güçler-Güçlükler Anketi'nin alt boyutlarının puan dağılımları verilmiştir. 4-6 yaş grubu çocuklarda Hiperaktivite-Dikkat Eksikliği puan ortalaması 5.6 ± 1.8, Akran Sorunları toplam puanı 5.6 ± 1.6,Duygu sorunları puan ortalaması 2.5 ± 2.2,Davranış sorunları 3.3 ± 1.4,Sosyal davranış puan ortalaması 8.1 ± 2.2 olarak elde edilmiştir.

7-11 yaş grubu çocuklarda Hiperaktivite-Dikkat Eksikliği puan ortalaması 5.5 ± 1.9,Akran Sorunları toplam puanı 5.6 ± 1.8,Duygu sorunları puan ortalaması 2.6 ± 2.1,Davranış sorunları 3.2 ± 1.5,Sosyal davranış puan ortalaması 8 ± 1.9 olarak elde edilmiştir.

Çalışmaya dahil edilen tüm çocuklarda Hiperaktivite-Dikkat Eksikliği puan ortalaması 5.6 ± 1.8, Akran Sorunları toplam puanı 5.6 ± 1.7, Duygu sorunları puan ortalaması 2.6 ± 2.1, Davranış sorunları 3.3 ± 1.5, Sosyal davranış puan ortalaması 8.0 ± 2.1 olarak elde edilmiştir (Şekil 3).

Tablo 5.Çocuğa ilişkin Güçler-Güçlükler Anketi Alt Boyutlarının Puan Dağılımları

Yaş grubu						
Ölçek Alt Boyutları	**4-6 yaş (okul öncesi) (N=167)**		**7-11 yaş (okul dönemi) (N=233)**		**Total(N=400)**	
	Ort±SD	Ortanca(min-mak)	Ort±SD	Ortanca(min-mak)	Ort±SD	Ortanca(min-mak)
Hiperaktivite-Dikkat Eksikliği	5.6 ± 1.8	6(1 – 10)	5.5 ± 1.9	6(1 – 10)	5.6 ± 1.8	6(1 – 10)
Akran Sorunları	5.6 ± 1.6	6(0 – 10)	5.6 ± 1.8	5(1 – 10)	5.6 ± 1.7	6(0 – 10)
Duygu Sorunları	2.5 ± 2.2	2(0 – 10)	2.6 ± 2.1	2(0 – 9)	2.6 ± 2.1	2(0 – 10)
Davranış Sorunları	3.3 ± 1.4	3(0 – 7)	3.2 ± 1.5	3(1 – 7)	3.3 ± 1.5	3(0 – 7)
Sosyal Davranış	8.1 ± 2.2	9(0 – 10)	8 ± 1.9	8(2 – 10)	8.0 ± 2.1	8(0 – 10)

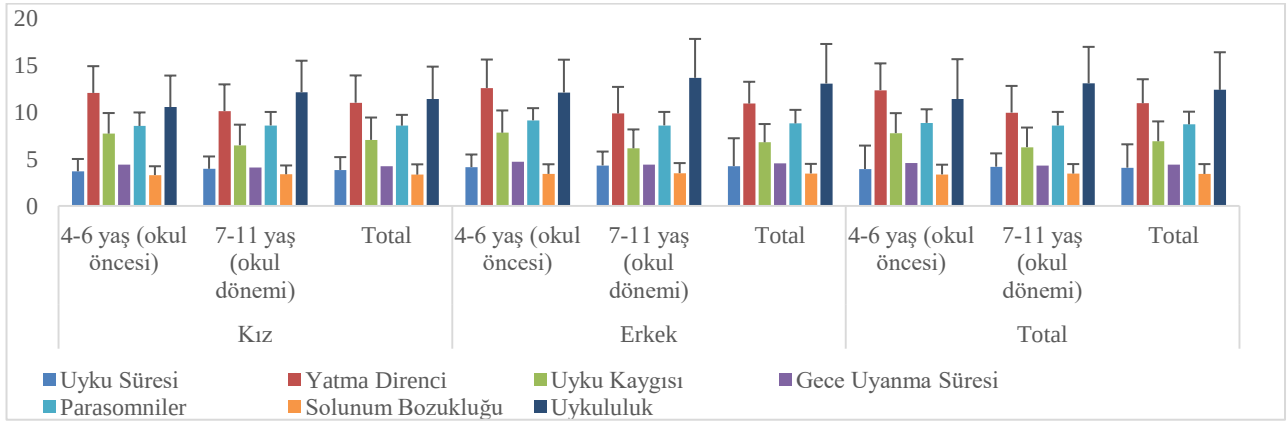
Şekil 3. Çocuğun Yaşına Göre GGA Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Grafiği

Tablo 6'da çocukların yaş gruplarına göre Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi'nin alt boyutları ölçeklerinin puan dağılımları yer almaktadır.4-6 yaş grubundaki çocuklarda uyku süresi puan ortalaması 3.9 ± 1.4, yatma direnci puan ortalaması 12.3 ± 2.8, uyku kaygısı puan ortalaması 7.7 ± 2.1, Gece uyanma süresi puan ortalaması 4.5 ± 1.4, Parasomniler durumunun puan ortalaması 8.8 ± 2.2 ± 2,16,Solunum bozukluğu puan ortalaması 3.3 ± 1, Uykululuk durumu puan ortalaması 11.3 ± 3.9,Uykuya Dalmada Gecikme puanı 1.3 ± 0.7 olarak elde edilmiştir.7-11 yaş grubu çocuklarda uyku süresi puan ortalaması 4.2 ± 2.5, yatma direnci puan ortalaması 9.9 ± 2.5, uyku kaygısı puan ortalaması 6.2 ± 2.1, Gece uyanma süresi puan ortalaması 4.3 ± 1.3, Parasomniler durumunun puan ortalaması 8.5 ± 1.9,Solunum bozukluğu puan ortalaması 3.4 ± 1, Uykululuk durumu puan ortalaması 13.0 ± 4, Uykuya Dalmada Gecikme puanı 1.3 ± 0.6 olarak elde edilmiştir.

Çalışmaya dahil edilen tüm çocuklarda uyku süresi puan ortalaması 4.1 ± 2.1, yatma direnci puan ortalaması 10.9 ± 2.9, uyku kaygısı puan ortalaması 6.9 ± 2.2, Gece uyanma süresi puan ortalaması 4.4 ± 1.4, Parasomniler durumunun puan ortalaması 8.7 ± 2, Solunum bozukluğu puan ortalaması 3.4 ± 1, Uykululuk durumu puan ortalaması 12.3 ± 4, Uykuya Dalma Gecikme Puan 1.3 ± 0.6 olarak bulunmuştur (Şekil 4).

Tablo 6.Çocuğa İlişkin Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi Alt Boyutlarının Puan Dağılımları

Yaş grubu						
Ölçek Alt Boyutları	**4-6 yaş (okul öncesi) (N=167)**		**7-11 yaş (okul dönemi) (N=233)**		**Total(N=400)**	
	Ort±SD	Ortanca(min-mak)	Ort±SD	Ortanca(min-mak)	Ort±SD	Ortanca(min-mak)
Uyku Süresi	3.9 ± 1.4	3(3 – 9)	4.2 ± 2.5	3(3 – 35)	4.1 ± 2.1	3(3 – 35)
Yatma Direnci	12.3 ± 2.8	12(7 – 20)	9.9 ± 2.5	9(7 – 21)	10.9 ± 2.9	10.5(7 – 21)
Uyku Kaygısı	7.7 ± 2.1	8(4 – 15)	6.2 ± 2.1	6(4 – 12)	6.9 ± 2.2	6(4 – 15)
Gece Uyanma Süresi	4.5 ± 1.4	5(3 – 9)	4.3 ± 1.3	4(3 – 9)	4.4 ± 1.4	4(3 – 9)
Parasomniler	8.8 ± 2.2	8(7 – 20)	8.5 ± 1.9	8(7 – 18)	8.7 ± 2	8(7 – 20)
Solunum Bozukluğu	3.3 ± 1	3(3 – 9)	3.4 ± 1	3(3 – 9)	3.4 ± 1	3(3 – 9)
Uykululuk	11.3 ± 3.9	10(6 – 22)	13 ± 4	12(6 – 22)	12.3 ± 4	12(6 – 22)
Uykuya Dalmada Gecikme	1.3 ± 0.7	1(1 – 3)	1.3 ± 0.6	1(1 – 3)	1.3 ± 0.6	1(1 – 3)

Şekil 4. Çocuğun Yaşına Göre ÇUAA Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Grafiği

Çocuğun cinsiyeti ana etkisi PMKÖ puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p=0,005) (Tablo 7). Kız çocuklarının PMKÖ puanı 2.3 ± 0.94 iken erkek çocuklarının PMKÖ puanı 2.95 ± 1.02 ile daha yüksek elde edilmiştir (Tablo 8). Teknolojik aleti çocuğun elinden alındığında tepki verme durumunun ana etkisi hem PMKÖ hem de ÇUAA puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p değerleri sırasıyla p=0,005, p=0,046) (Tablo 7). Teknolojik aleti elinden alındığında tepki veren çocukların PMKÖ puanı 2.89 ± 1.02 iken tepki vermeyenlerde bu değer 2.07 ± 0.81 ile daha düşük elde edilmiştir. Teknolojik aleti elinden alındığında tepki veren çocukların ÇUAA puanı 47,98 iken tepki vermeyenlerde bu değer 43,62 ile daha düşük elde edilmiştir (Tablo 8).

Çocuğun karne derecesi ana etkisi PMKÖ puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,001) (Tablo7). Burada karne derecesi çok iyi olanların PMKÖ puanı 1.97 ± 0.82, iyi olanların puanı 2.64 ± 0.93, orta olanların puanı 3.1 ± 0.85 ve zayıf olanların puanı 3.93 ± 0.41 olarak elde edilmiştir. Karne derecesi çok iyi olanlar ile orta ve zayıf olanların PMKÖ puanı farklılık gösterirken iyi olanlar ile benzerlik göstermiştir. Karne derecesi orta olanlar ile zayıf olanların PMKÖ puanı benzerlik göstermekte ve iyi olanlar ile orta olanların puanları da benzerlik göstermektedir (Tablo 8).

Ailede en fazla medya ile zaman geçiren kişi ana etkisi PMKÖ puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p=0,001) (Tablo7). Ailede en fazla medya ile zaman geçiren kendisi olanların PMKÖ puanı 2.27 ± 1.03, eşi olanların puanı 2.59 ± 1, çocuklar olanların puanı 3.05 ± 1 ve hepsi olanların puanı 2.73 ± 1 olarak elde edilmiştir. Burada en fazla zaman geçiren kişi çocuk olanlar ile kendisi ve eşi olanların PMKÖ puanı farklılık göstermiştir. Ailede medya ile herkesin zaman geçirdiği puanı diğer puanlarla benzerlik göstermektedir (Tablo 8). Diğer ana etkiler ölçek puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0,050) (Tablo7).

Tablo 7. Ebeveyne ve Çocuğa İlişkin Bazı Demografik Özelliklerin Çocuğun PMKÖ, GGA ve ÇUAA Puanlarını Etkileme Durumu

Faktör	Ölçek Puanları	K.T.	sd	K.O.	F	p	Kısmi Eta Kare
Çocuğun Yaş Grubu	GGA[A]	14,058	1	14,058	0,762	0,384	0,003
	PMKÖ[B]	62,927	1	62,927	1,635	0,202	0,006
	ÇUAÖ[C]	20,404	1	20,404	0,421	0,517	0,002
Çocuğun Cinsiyeti	GGA	33,447	1	33,447	1,813	0,179	0,007
	PMKÖ	304,591	1	304,591	7,916	**0,005**	0,030
	ÇUAA	10,766	1	10,766	0,222	0,638	0,001
Teknolojik Aleti Çocuğun Elinden Aldığınızda Verdiği Tepki	GGA	34,592	1	34,592	1,875	0,172	0,007
	PMKÖ	311,479	1	311,479	8,095	**0,005**	0,031
	ÇUAA	194,294	1	194,294	4,005	**0,046**	0,016
Çocuğunuzun Karne Derecesi	GGA	71,206	4	17,802	0,965	0,427	0,015
	PMKÖ	1051,417	4	262,854	6,832	**<0,001**	0,097
	ÇUAA	151,558	4	37,89	0,781	0,538	0,012
Medya ile ilk karşılaşma yaş grubu	GGA	38,655	4	9,664	0,524	0,718	0,008
	PMKÖ	73,226	4	18,306	0,476	0,754	0,007
	ÇUAA	157,739	4	39,435	0,813	0,518	0,013
Dışarıda oyun oynama durumu	GGA	54,489	1	54,489	2,953	0,087	0,012
	PMKÖ	31,918	1	31,918	0,83	0,363	0,003
	ÇUAA	83,804	1	83,804	1,728	0,190	0,007
Anne Yaşı Grubu	GGA	82,375	3	27,458	1,488	0,218	0,017
	PMKÖ	162,539	3	54,18	1,408	0,241	0,016
	ÇUAA	5,723	3	1,908	0,039	0,990	0,000
Çocuk Sayısı	GGA	37,032	4	9,258	0,502	0,734	0,008
	PMKÖ	351,83	4	87,958	2,286	0,061	0,035
	ÇUAA	414,41	4	103,603	2,136	0,077	0,033
Aile Tipi	GGA	1,5	1	1,5	0,081	0,776	0,000
	PMKÖ	17,125	1	17,125	0,445	0,505	0,002
	ÇUAA	129,306	1	129,306	2,666	0,104	0,010
Yaşanılan Bölge	GGA	38,88	2	19,44	1,054	0,350	0,008
	PMKÖ	99,354	2	49,677	1,291	0,277	0,010
	ÇUAA	61,478	2	30,739	0,634	0,531	0,005

Tablo 7. Ebeveyne ve Çocuğa İlişkin Bazı Demografik Özelliklerin Çocuğun PMKÖ, GGA ve ÇUAA Puanlarını Etkileme Durumu (Devamı)

Faktör	Ölçek Puanları	K.T.	Sd	K.O.	F	p	Kısmi Eta Kare
Anne Eğitim Durumu	GGA	143,621	4	35,905	1,946	0,103	0,03
	PMKÖ	246,923	4	61,731	1,604	0,174	0,025
	ÇUAA	75,724	4	18,931	0,39	0,816	0,006
Baba Eğitim Durum	GGA	3,481	4	0,87	0,047	0,996	0,001
	PMKÖ	73,918	4	18,48	0,48	0,75	0,008
	ÇUAA	258,777	4	64,694	1,334	0,258	0,021
Gelir Durumu	GGA	13,575	2	6,787	0,368	0,693	0,003
	PMKÖ	151,71	2	75,855	1,971	0,141	0,015
	ÇUAA	119,354	2	59,677	1,23	0,294	0,01
Anne Mesleği	GGA	10,365	4	2,591	0,14	0,967	0,002
	PMKÖ	193,01	4	48,253	1,254	0,289	0,019
	ÇUAA	68,821	4	17,205	0,355	0,841	0,006
Ailenizde En Fazla Medya ile Zaman Geçiren Kim	GGA	23,522	3	7,841	0,425	0,735	0,005
	PMKÖ	671,87	3	223,957	5,821	**0,001**	0,065
	ÇUAA	283,73	3	94,577	1,95	0,122	0,023
Ebeveynin ünde Ekran Başında Toplamda Geçirilen Süre	GGA	121,209	4	30,302	1,642	0,164	0,025
	PMKÖ	223,546	4	55,887	1,452	0,217	0,022
	ÇUAA	133,456	4	33,364	0,688	0,601	0,011
*Çocuğun günlük medya karşısında geçirdiği süre	GGA	20,863	1	20,863	44,058	**<0,001**	0,148
	PMKÖ	124,691	1	124,691	6,781	**0,010**	0,026
	ÇUAA	413,525	1	413,525	8,556	**0,004**	0,033

[A]R^2= %32,3; [A]Düzeltilmiş R^2=%20,3; [B]R^2= %61,5; [B]Düzeltilmiş R^2=%54,6; [C]R^2= %23,5; [C]Düzeltilmiş R^2=%9,8; * Çocuğun günlük medya karşısında geçirdiği süre modele covariate değişken olarak alınmıştır.

Tablo 8. Ebeveyne ve Çocuğa İlişkin Bazı Demografik Özelliklerin Çocuğun PMKÖ, GGA ve ÇUAA Toplam Puan Dağılımları

Çocuğa ve Ebeveyne İlişkin Demografik Özellikler		GGA	PMKÖ	ÇUAÖ
Çocuğun Yaş Grubu	4-6 Arası (Okul Öncesi)	16,99 ± 4,48	2.73 ± 0.99	47,54 ± 8
	7-11 Arası (Okul Dönemi)	17,03 ± 4,93	2.66 ± 1.06	46,45 ± 7,41
	Total	17,01 ± 4,74	2.69 ± 1.03	46,91 ± 7,67
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	15,85 ± 4,68	2.3 ± 0.94	45,36 ± 7,48
	Erkek	17,81 ± 4,63	2.95 ± 1.02	47,97 ± 7,63
	Total	17,01 ± 4,74	2.69 ± 1.03	46,91 ± 7,67
Teknolojik Aleti Çocuğun Elinden Aldığınızda Verdiği Tepki	Evet	17,53 ± 4,7	2.89 ± 1.02	47,98 ± 7,76
	Hayır	15,41 ± 4,55	2.07 ± 0.81	43,62 ± 6,38
	Total	17,01 ± 4,74	2.69 ± 1.03	46,91 ± 7,67
Çocuğunuzun Karne Derecesi	Çok İyi	14,64 ± 3,92	1.97 ± 0.82^{c}	44,99 ± 7,12
	İyi	17,25 ± 4,79	2.64 ± 0.93^{bc}	46,41 ± 7,2
	Orta	18,47 ± 4,95	3.1 ± 0.85^{ab}	46,85 ± 7,65
	Zayıf	20 ± 3,71	3.93 ± 0.41^{a}	51,07 ± 6,32
	Çok Zayıf	---	---	---
	Total	16,95 ± 4,81	2.64 ± 1.02	46,48 ± 7,34
Medya ile ilk karşılaşma yaş grubu	0-6 Ay	19,58 ± 5,74	3.34 ± 1.17	47,5 ± 9,39
	7-12 Ay	17,2 ± 4,49	2.76 ± 1.12	47,26 ± 7,98
	13-36 Ay	17,08 ± 4,62	2.75 ± 1.01	47,15 ± 7,67
	37-60 Ay	16,25 ± 5,04	2.27 ± 0.84	45,73 ± 7,19
	61-120 Ay	14,63 ± 6,3	1.89 ± 0.79	43,5 ± 4,44
	Total	17,01 ± 4,74	2.69 ± 1.03	46,91 ± 7,67
Dışarıda oyun oynama durumu	Evet	16,72 ± 4,62	2.65 ± 1.02	46,72 ± 7,52
	Hayır	18,19 ± 5,08	2.82 ± 1.09	47,67 ± 8,25
	Total	17,01 ± 4,74	2.69±1.03	46,91 ± 7,67

Ortalama ± Standart Sapma; a-c: Aynı harfe sahip gruplar arasında bir fark yoktur.

Tablo 8. Ebeveyne ve Çocuğa İlişkin Bazı Demografik Özelliklerin Çocuğun PMKÖ, GGA ve ÇUAÖ Toplam Puan Dağılımları (Devamı)

Çocuğa ve Ebeveyne İlişkin Demografik Özellikler		**GGA**	**PMKÖ**	**ÇUAA**
Çocuk Sayısı	1	15.09 ± 4.54	2.07 ± 0.87	47.83 ± 7.13
	2	15.51 ± 4.34	2.32 ± 1.02	47.97 ± 7.38
	3	17.47 ± 4.57	2.74 ± 1.03	48.13 ± 7.42
	4	18.23 ± 4.6	3.11 ± 1.03	46.2 ± 8.45
	5 Ve Üzeri	17.18 ± 4.97	2.74 ± 0.97	45.52 ± 7.53
	Total	17.01 ± 4.74	2.69 ± 1.03	46.91 ± 7.67
Aile Tipi	Geniş Aile	17.02 ± 4.81	2.62 ± 1.04	46.98 ± 8.25
	Çekirdek Aile	17.01 ± 4.72	2.72 ± 1.03	46.88 ± 7.39
	Total	17.01 ± 4.74	2.69 ± 1.03	46.91 ± 7.67
Yaşanılan Bölge	İl Merkezinde	17.23 ± 4.93	2.72 ± 1.05	46.88 ± 8
	İlçe Merkezinde	16.76 ± 4.62	2.69 ± 1.1	47.79 ± 7.43
	Köy/Kasaba/Nahiye	17.09 ± 4.74	2.65 ± 0.95	45.95 ± 7.56
	Total	17.01 ± 4.74	2.69 ± 1.03	46.91 ± 7.67
Anne Eğitim Durumu	Okur Yazar	18.69 ± 4.98	3.06 ± 0.95	46.4 ± 8.01
	İlkokul Mezunu	16.86 ± 4.37	2.75 ± 1.07	47.79 ± 8.11
	Ortaokul Mezunu	16.55 ± 4.26	2.55 ± 0.95	46.44 ± 6.39
	Lise Mezunu	15.9 ± 4.18	2.13 ± 0.97	48.12 ± 8.41
	Üniversite ve Üzeri	13.69 ± 3.53	2.03 ± 0.78	46.1 ± 6.15
	Total	17.01 ± 4.74	2.69 ± 1.03	46.91 ± 7.67

Ortalama ± Standart Sapma; a-c: Aynı harfe sahip gruplar arasında bir fark yoktur.

Tablo 8. Ebeveyne ve Çocuğa İlişkin Bazı Demografik Özelliklerin Çocuğun PMKÖ, GGA ve ÇUAA Toplam Puan Dağılımları (Devamı)

Çocuğa ve Ebeveyne İlişkin Demografik Özellikler		**GGA**	**PMKÖ**	**ÇUAA**
Baba Eğitim Durum	Okur Yazar	18.73 ± 5.55	3.24 ± 0.94	46.53 ± 9.29
	İlkokul Mezunu	18.1 ± 4.9	2.92 ± 0.94	45.98 ± 7.69
	Ortaokul Mezunu	17.59 ± 4.6	2.89 ± 1.04	48.28 ± 7.19
	Lise Mezunu	16.2 ± 4.33	2.39 ± 1.05	47.82 ± 8.23
	Üniversite ve Üzeri	14.78 ± 3.72	2.19 ± 0.94	46.47 ± 6.52
	Total	17.01 ± 4.74	2.69 ± 1.03	46.91 ± 7.67
Gelir Durumu	Gelir Giderden Az	18.29 ± 5.11	3.0 ± 0.99	47.5 ± 8.13
	Gelir Gidere Eşit	17.17 ± 4.38	2.7 ± 1.0	46.44 ± 7.46
	Gelir Giderden Fazla	15.25 ± 4.27	2.3 ± 1.02	46.87 ± 7.42
	Total	17.01 ± 4.74	2.69 ± 1.03	46.91 ± 7.67
Anne Mesleği	Çalışmıyor	17.5 ± 4.76	2.78 ± 1.03	47.11 ± 7.97
	İşçi	16.5 ± 3.66	2.72 ± 1.22	46.3 ± 5.5
	Memur	13.96 ± 3.79	2.07 ± 0.76	45.9 ± 5.95
	Esnaf	13.67 ± 1.53	1.7 ± 0.74	47 ± 4.36
	Çiftçi	15 ± 1.41	2.06 ± 1.02	40.5 ± 2.12
	Total	17.01 ± 4.74	2.69 ± 1.03	46.91 ± 7.67
Ailenizde En Fazla Zaman Geçiren Kim	Ben	15.74 ± 4.59	2.27 ± 1.03[b]	47 ± 8.5
	Eşim	16.98 ± 4.83	2.59 ± 1[b]	46.18 ± 7.42
	Çocuklar	17.91 ± 4.77	3.05 ± 1[a]	47.42 ± 7.37
	Hepimiz	16.12 ± 3.55	2.73 ± 1[ab]	49.77 ± 8.32
	Total	17.01 ± 4.74	2.69 ± 1.03	46.91 ± 7.67

Ortalama ± Standart Sapma; a-c: Aynı harfe sahip gruplar arasında bir fark yoktur.

Tablo 8. Ebeveyne ve Çocuğa İlişkin Bazı Demografik Özelliklerin Çocuğun PMKÖ, GGA ve ÇUAA Toplam Puan Dağılımları (Devamı)

Çocuğa ve Ebeveyne İlişkin Demografik Özellikler		**GGA**	**PMKÖ**	**ÇUAA**
Günde Ekran Başında Toplamda Geçirilen Süre	1 Saat	16.72 ± 3.94	2.45 ± 0.95	45.26 ± 7.54
	2 Saat	16.31 ± 4.8	2.53 ± 1.05	45.72 ± 7.54
	3 Saat	17.41 ± 4.99	2.9 ± 0.99	47.35 ± 7.59
	4 Saat	18.14 ± 4.82	2.82 ± 0.97	48.42 ± 6.68
	5 Saat ve Üzeri	17 ± 5.12	2.85 ± 1.13	48.96 ± 8.35
	Total	17.01 ± 4.74	2.69 ± 1.03	46.91 ± 7.67
Çocuğun günde Ekran Başında Toplamda Geçirdiği Süre	1 saat	14.1 ± 3.6	1.9 ± 0.8	44.5 ± 7.3
	2 saat	17.1 ± 5.1	2.6 ± 0.9	45.5 ± 5.4
	3 saat	18.6 ± 2.8	2.7 ± 0.9	43.6 ± 6.5
	4 saat	17.7 ± 4.2	3 ± 0.9	49.5 ± 5.2
	5 saat	19.6 ± 4.5	3.7 ± 0.7	50.1 ± 9.1
	Total	17 ± 4.7	2.7 ± 1	46.9 ± 7.7

Ortalama ± Standart Sapma; a-c: Aynı harfe sahip gruplar arasında bir fark yoktur.

Tablo 9'da çocuklarda PMKÖ toplam puanın GGA puanına etkisini gösteren regresyon sonuçları verilmiştir. Çalışmaya dahil edilen çocukların PMKÖ puanının, GGA puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır ($p<0.001$).Çalışmaya alınan çocukların PMKÖ toplam puanındaki bir birimlik artış GGA toplam puanında 2.425 puanlık bir artış göstermektedir. PMKÖ alınan toplam puan GGA toplam puanının %28 'ini açıklamaktadır.

Tablo 9. PMKÖ Toplam Puanının Güçler-Güçlükler Anketi Puanına Etkisi

Bağımsız Değişken	**B(%95 CI)**	**Beta**	**t**	**p**	**Zero-order**	**Partial**
(Constant)	10.498		18.691	**<0.001**		
PMKÖ Toplam Puanı	2.425	0.529	12.428	**<0.001**	0.529	0.529

B: Standartlaştırılmamış katsayı, Beta: Standartlaştırılmış katsayı, Adj.R^2= 0,28; F= 154,50, SE=4,03

Tablo 10'da çocuklarda PMKÖ toplam puanın GGA puanına etkisini gösteren regresyon sonuçları verilmiştir. Çalışmaya dahil edilen çocukların PMKÖ puanının, ÇUAA puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır (p<0.001). Çalışmaya alınan çocukların PMKÖ toplam puanındaki bir birimlik artış ÇUAA toplam puanında 2.57 puanlık bir artış göstermektedir. PMKÖ alınan toplam puan ÇUAA toplam puanının %12'ini açıklamaktadır.

Tablo 10. PMKÖ Toplam Puanının Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi Puanına Etkisi

Bağımsız Değişken	**B(%95 CI)**	**Beta**	**t**	**p**	**Zero-order**	**Partial**
(Constant)	39.997		39.867	**<0.001**		
PMKÖ Toplam puanı	2.574	0.347	7.383	**<0.001**	0.347	0.347

B: Standartlaştırılmamış katsayı, Beta: Standartlaştırılmış katsayı, Adj.R^2= 0,12; F= 54,51 SE=7,20

Tablo 11'de çocukların GGA ve ÇUAA aldıkları toplam puanların PMKÖ puanına etkisini gösteren regresyon sonuçları verilmiştir. Çalışmaya edilen çocukların GGA ve ÇUAA anketlerinden almış oldukları puanların, PMKÖ puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır (p<0.001). Buna göre çocuğun GGA puanı 1 birimlik artış gösterdiğinde PMKÖ puanında 0.10 puan kadar bir artış meydana gelecektir. Benzer şekilde çocuğun ÇUAA puanında 1 birimlik artış, PMKÖ puanında 0.03 lük bir artış sağlayacaktır. Ayrıca GGA ve ÇUAA toplam puanları, PMKÖ puanını %31 oranında açıklamaktadır.

Tablo 11. GGA ve ÇUAA Toplam Puanlarının PMKÖ Puanına Etkisi

Bağımsız Değişkenler	**B (%95 CI)**	**Beta**	**t**	**p**	**Zero-order**	**Partial**
(Constant)	-0.27		-0.96	0.34		
Güçler-Güçlükler Anketi	0.1	0.46	10.55	**<0.001**	0.53	0.47
Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi	0.03	0.19	4.41	**<0.001**	0.35	0.22

B: Standartlaştırılmamış katsayı, Beta: Standartlaştırılmış katsayı, Adj.R^2= %31; F= 90,50, SE=0,859

5. TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı; 4-11 yaş arası çocukların problemli medya kullanımı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir. Bu çalışmada çocuk ve ebeveynlere ait bazı demografik özellikler internet kullanımı ve etkileri tartışılacaktır.

5.1.Çocuğa ve Ebeveyne İlişkin Medya Özelliklerinin Karşılaştırılması

Bu çalışmada örnekleme alınan çocukların ve ebeveynlerinin tamamının en az bir medya aracını (televizyon, cep telefonu, bilgisayar vb.) kullandığı saptanmıştır. Ebeveynlerin en yüksek oranda (%55.3) cep telefonu, çocukların ise televizyon (%70.3) ve cep telefonu (%58.8) kullandıkları belirlenmiştir (Tablo 1, Tablo 2). TÜİK'in (2021) 6-15 yaş verilerine göre çocukların en çok zaman geçirdiği medya akıllı cep telefon (%39) ile tablet veya bilgisayar (%46.3) olarak tespit edilmiştir (9).

Arslan'ın (2022) tarafından yapılan çalışmada çocukların en çok tablet (%27.8) ve akıllı telefon (%17.2) kullandığı tespit edilmiştir (92). Aybal (2021) tarafından yapılan çalışmada çocukların en çok zaman geçirdiği medya incelendiğinde çocukların en fazla televizyon (%37.4) ve tablet (%27.4) olarak tespit edilmiştir (22). Durmuş ve Övür (2020) tarafından yapılan çalışmada çocukların en çok televizyon (%47) ve akıllı telefon (%29) kullandığı tespit edilmiştir (73).

Üstündağ'ın (2020) çocukların sosyal medya kullanım durumları ve sosyal medyanın çocukların duygu durumları üzerine etkisini incelemek amacıyla yaptığı 520 örneklemi olan çalışmada çocukların her gün en yüksek oranda (%62) akıllı cep telefonu kullandığı tespit edilmiştir (93). Furuncu ve Öztürk'ün (2020) çok katılımcılara çocuğunun en sık kullandığı medya aracı sorulduğunda televizyon (%46.6) ve telefon (%23.8) cevabını vermiştir (46). Rideout'un (2013) 0-8 yaş grubuna yönelik yaptığı araştırmada çocukların en çok televizyon (%74) ve bilgisayar/tablet (%13) karşısında zaman geçirdiğini saptamıştır (32). Bu anlamda çalışmamızın sonuçları literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada ebeveynlerin medya kullanım nedenleri incelendiğinde yaklaşık %50'sinin zaman geçirmek için kullandığı, çocukların ise huzursuz olduğunda (%45), oyun oynaması (%44), film izlemesi (%36), ders çalışması (%32) ve video izlemesi için

çocuklarına medya aracı verdikleri belirlenmiştir (Tablo 1, Tablo 2). TÜİK'in (2021) 6-15 yaş grubu verilerine göre çocukların medyayı kullanım amaçları araştırılmış ve çocukların %66'ı oyun oynama-oyun indirme, %83.6'sı ders çalışma, %61'i video-film gibi izleme amacı olduğu tespit edilmiştir (9).

Aybal (2021)'de yaptığı çalışmada medyayı kullanım amacı incelediğinde çocukların %35.40'ı müzik/çizgi film/dizi film ve %26.90 'ı ise ödev ya da ders çalışmak amacıyla kullandıkları saptanmıştır (22). Yüceyiğit ve Aral (2020) tarafından yapılan 7-15 yaş grubu ve 61 örnekleme sahip araştırmada çocukların en çok %11'iş okul/ders çalışma, %30'u oyun oynama amacıyla kullandıklarını tespit etmiştir (94). Durmuş ve Övür (2020) tarafından 6-60 ay grubu çocukların 414 ebeveynlerine yapılan araştırmaya göre ebeveynlerin medya aracını çocuklarına ağladığı zaman ya da sinirlendiği için ve yemek yemeleri için verdikleri saptanmıştır (73).

Üstündağ'ın (2020) yaptığı çalışmada çocukların medyayı en çok fotoğraf çekmek için (%86 her zaman) ve en az araştırma-ödev için (%7-%6 her zaman)amacıyla kullandıkları saptanmıştır (93). Kabali ve arkadaşları (2015) tarafında 6ay-4 yıl yaş arası 350 örnekleme sahip çocukların medya kullanımını incelemek amacıyla yapılan çalışmada ebeveynler çocuklarına medya araçlarını verme sebepleri arasında %70'i ev işi yaparken, %65'i çocukların sakin olması için ya da huzursuz olduğunda ve %29'u ise yatmadan önce verdikleri saptanmıştır (95).

Brambilla ve arkadaşları (2017) tarafından 1-14 yaş aralığındaki çocuklara uyku alışkanlıklarını incelediği çalışmada çocukların %63.5 'i (1-3 grubundaki çocukların %39,6'sı) uyumadan önce video izlemekte olduğunu tespit etmiştir (96). Emond ve arkadaşları (2018) tarafından okul öncesi çağındaki (2-5 yaş grubu) çocukların ebeveynlerine yönelik yapılan çalışmada çocukların %49.6'sı yatmadan önce 1 saat medya kullanımı olduğu tespit edilmiştir (34).

Bu çalışmada çocukların çeşitli medya araçlarını yüksek oranda kullandıkları belirlenmiştir. Çocukların günlük medya karşısında geçirdiği süre ortalama 2.9 ± 1.4 saat olarak bulunmuştur (Tablo 2). Çocukların hafta sonu medya kulanım süresi ortalama 3.3 ± 1.5, hafta içi ise 2.7 ± 1.5 saat olarak bulunmuştur. Medya kullanım süresi 4-6 yaş grubunda (3 ± 1.4), 7-11 yaş grubuna (2.8 ± 1.4) oranla daha yüksek elde

edilmiştir (Tablo 5). Yamamoto ve arkadaşlarının (2022) tarafından 4-8 yaş grubu çocuklarına yönelik 1837 çocuk örnekleme sahip küçük çocuklarda medya kullanımı ve uyku gecikme vakti arasındaki ilişkinin açıklanması amacıyla yapılan çalışmada çocukların medya karşısında %42.9'u hafta içi günde 4 saat ve üzeri, hafta sonu %26.4'ü 4 saat, günlük ortalama %35.1'i 4 saat ve üzeri zaman geçirdiklerini tespit etmiştir (97).

Pakalniskiene ve arkadaşları tarafından Tayvan, Litvanya ve Latvia'da (2020) yapılan çalışmada, 8-10 yaş arasındaki 877 çocuğun internet kullanımı incelenmiş ve hafta sonu günlük medya kullanım ortalaması tüm ülkelerde hafta içi kullanım süresine oranla yüksek bulunmuştur (98). Anitha ve arkadaşları (2021) tarafından 18 ay-12 yaş arası 613 hintli çocuklar arasında medyanın maruz kalmasını ve bunun erken çocuk gelişimi ve davranışı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada hafta-içi toplam medya kullanım süresinin 9.41±7.94, hafta-sonu ise 5.35±3.87 olduğu tespit edilmiştir (36). İtalyan Pediatri Derneği (SIP), çevrimiçi bir anket kullanarak Skuola.net ile işbirliği içinde İtalyan çocuklar üzerinde bir anket gerçekleştirilmiş ve toplam 10.000 anket tamamlanmıştır. Çocukların %41'i medya karşısında günde 3 saatten fazla, %29'u 2 saatten fazla, %21 saatten fazla ve %9 'u saatten az vakit geçirdiklerini kabul ettikleri tespit edilmiştir (99).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Amerikan Pediatri Akademisi (AAP) gibi profesyonel kuruluşlar görüntülü sohbet dışında 18 ila 24 aya kadar olan çocuklar için hiç ekran başında kalmama çağrısında bulunuyor ve 2 ila 5 yaş arasındaki çocukların günde bir saat veya daha az ekran süresi alması gerektiğini söylüyor. Aynı zamanda, daha büyük çocuklar için, ebeveynlerin ve çocukların ekran kullanımıyla ilgili sınırları ve sınırları tartıştığı Aile Medyası Kullanım Planı'nı da geliştirmiştir (4).

Literatürde yapılan çalışmalarda örneklem grubu ve diğer çocukluk yaş gruplarında çocuklarda medya kullanımı yüksek olarak belirlenmiştir (22, 46, 100, 101, 102). Benzer şekilde erken yaşta çocukların medyayı yüksek oranda izlenmesini doğrulayan Akkuş ve arkadaşları (2015) tarafından hiç televizyon izlememesi gereken iki yaş altı çocuklardan; 3-24 ay arası çocukların günlük ortalama 1.05 saat, 25-60 ay arası çocukların ise ortalama 2.9 saat televizyon izlediği tespit edilmiştir (8). Gündoğdu ve arkadaşlarının (2016) 2-6 yaş grubuna ilişkin yapmış oldukları çalışmada medya

karşısında geçirdikleri günlük ortalama süre %50'sinde 1 saat, %26'sında 2 saat, %2'sinde 4 ve üstü saat olarak bulunmuştur (103). Ulusoy ve Bostancı (2014) tarafından yapılan çalışmada çocukların %43'ünün internette günde ortalama 1-3 saat, %14'ünün ise 6 saat ve üzerinde ekran süresi olduğu bildirilmiştir (104). Ishtiaq ve arkadaşları (2021) tarafından ebeveyn tarafından bildirilen ekran sürelerini değerlendirmeyi, artan ekran süresi için algılanan risk faktörlerini ve çocuklarda psikolojik sıkıntı ile ilişkisini belirlemeyi amaçlandığı çalışmada okul öncesi çocuklarda günlük medya kullanım süresi ortanca değeri 3 saat, okul dönemi çocuklarda günlük medya kullanım süresi ortanca değeri 2 saat olarak saptanmıştır (105).

Bu çalışmada ebeveynin medya karşısında geçirdiği süre ortalama 2.8 ± 1.4 olarak elde edilmiştir (Tablo 4). Yüceyiğit ve Aral (2020) tarafından yapılan 7-15 yaş grubu ve 61 örneklemli araştırmada ebeveynlerin günde medya karşısında geçirdiği süre 1-2 saat olarak saptanmıştır (94). Aybal (2021) yaptığı çalışmada ebeveynlerin %33,1'inde hafta içi, %27,5'inde hafta sonu bir gündeki toplam ekran süresi 4 saat ve üzerinde medya kullanımı gerçekleştirildiği tespit edilmiştir (22). Dennis ve arkadaşları tarafından küçük çocukların ebeveynlerine ilişkin medya kullanımı ve internet bağımlılığı üzerine yapılan çalışmada ebeveynlerin günde medya (video oyunları, bilgisayar, cep telefonu, Televizyon, DVD vb) karşısında geçirdikleri toplam sürenin saatin üzerinde olduğu ve en sık el tipi cihazları ve televizyon ile zaman geçirdikleri saptanmıştır (106).

Bu çalışmada çocuğun ilk medya karşılaşma yaşı ya da ilk medya kullanım yaşı 28.5 ± 15.1 ay (yaklaşık 2,5 yıl) olarak elde edilmiştir. Medya ile ilk karşılaşma yaşı en düşük 3 ay ve en yüksek 72ay (6yıl) olarak bulunmuştur (Tablo 2). Literatür incelediğinde yapılmış çalışmalar ile çalışma sonuçlarımız çocukların medya ile karşılaşmaları çok erken yaşlarda olduğu görülmektedir (7,58,98,113). Kılıç ve arkadaşları (2019) tarafından küçük çocukların (1-60ay) mobil cihazlara maruz kalma ve kullanımını incelemek amacıyla 422 ebeveyn ile yapılan çalışmada çocukların ilk mobil cihaz kullanım yaşı ortalama 12 ay ve mobil cihazı kullanan en küçük çocuğun 6 aylık olduğu tespit edilmiştir (107).

Kabali ve arkadaşları (2015) tarafından 6 ay-48 ay yaş arası 350 örnekleme sahip çocukların medya kullanımını incelemek amacıyla yapılan çalışmada çalışmaya

dahil edilen çocukların çoğunun 1 yaşından önce mobil cihaz kullandığı saptanmıştır (95). Goh ve arkadaşları (2016) tarafından 2 yaş ve altı çocukların medya kullanımını incelemek amacıyla yapılan çalışmada 6 ay ve altı bebeklerin ekran süresi ortanca değeri 60 dakika, 6-12 ay yaş grubu çocuklarda 60 dakika, 12-18 ay yaş grubu çocuklarda 70 dakika, 18-24 yaş grubu çocuklarda ise 80 dakika olarak tespit edilmiştir (6). Dong ve arkadaşları (2015) tarafından 4-48 ay yaş grubu çocuklarına televizyon izlemenin uyku kalitesine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada Çin'de yaş ve altı çocukların televizyon (%58,7'si) izleme oranının yüksek olduğu ve 6 aylıktan küçük olan bebeklerin (%19,9'u 2saat ve üzeri) televizyon ortamına maruz kaldığı saptanmıştır (63).

5.2. PMKÖ Toplam Puanının GGA ve ÇUAA Toplam Puanlarına Etkisinin Karşılaştırılması

Bu çalışmada GGA toplam güçlük puanı 4-6 yaş grubu (okul öncesi) çocuklarda 17 ± 4.5, 7-11 yaş grubu (okul dönemi) 17 ± 4.9 ve çalışmaya dahil edilen tüm çocukların GGA toplam güçlük puanı 17.0 ± 4.7 şeklinde bulunmuştur ve PMKÖ puanının GGA üzerine anlamlı etkisi bulunmuştur ($p<0.001$) (Tablo3, Tablo 10). PMKÖ toplam puanındaki bir birimlik artış GGA toplam puanında 2.425 puanlık bir artış olacaktır (Tablo 10). Pakalniskiene ve arkadaşları tarafından (2020) yapılan çalışmada 8-10 yaş arasındaki çocuklarda internet kullanımını arttıkça yüksek düzeyde güçlükler yaşadığı belirlenmiştir (98).

Poulain ve arkadaşları(2019) tarafından 2-9 yaş grubu çocuklarda ve 553 ebeveyne yönelik annelerin medya kullanımı, çocukların medya kullanımı ve ebeveyn-çocuk etkileşimi çocukların davranışsal zorlukları ve güçlü yönleri incelemek amacıyla yapılan çalışmada çocukların GGA toplam güçlük puanı 8.68 olarak elde edilmiş ve günlük medya karşısında 2 saatten fazla geçiren çocukların GGA alt boyutları olan davranış ve hiperaktivite-dikkat eksikliği puanları arasındaki ilişki anlamlı olarak tespit edilmiştir (108). Liu ve arkadaşları (2021) tarafından Çin'de erken çocukluk döneminde ekran süresinin 4 yaşındaki çocuklarda duygusal ve davranışsal problemler üzerindeki etkisini incelemeyi amacıyla yapılan çalışmada günde 2 saat ve üzerinde zaman geçiren 4 yaşındaki çocukların alınan güçlük puanı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır (109).

Ishtiaq ve arkadaşları (2021) tarafından ebeveyn tarafından bildirilen ekran sürelerini değerlendirmeyi, artan ekran süresi için algılanan risk faktörlerini ve çocuklarda psikolojik sıkıntı ile ilişkisini belirlemeyi amaçlandığı çalışmada okul öncesi çocuklarda ortalama GGA güçlük puanı 10.8±4.3, okul dönemi çocuklarda ortalama 10.5±4.5 olarak saptanmış ve yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmemiştir (105). Tandon ve arkadaşları (2021) tarafından pandemi sırasında ABD'li çocuklar arasında fiziksel aktivite ve ekran zamanının zihinsel sağlıkla ilişkisini tanımlama amacıyla yapılan çalışmada 6-10 yaş grubu çocukların GGA toplam güçlük puanı 12.1± 7.1 ,11-17 yaş grubu çocuklarda 11.7 ±7.36, tüm çocukların GGA toplam güçlük puanının 11.9±7.1 olduğu saptanmıştır (110). Furuncu ve Öztürk (2019) tarafında yapılan problemli medya ölçeği ebeveyn formu Türkçe geçerlik ve güvenirliği amacıyla yapılan alışmanın birinci aşamasında çocukların aldıkları GGA puanı otalama 10.87±5.83 iken ikinci aşamasında 11.34±6.05 olduğu saptandı (46). Literatür incelendiğinde çalışmamızın sonuçları ile yapılmış çalışma sonuçları benzerlik göstermektedir. Literatür incelendiğinde çalışma sonuçlarımız literatür araştırmaları ile benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada ÇUAA puanı 46.90 ± 7.70 olarak elde edilmiştir (Tablo3). Bu çalışmada yapılan regresyon analizinde PMKÖ toplam puanının ÇUAA puanı üzerine anlamlı bir etkisi bulunmuştur ($p<0.001$) (Tablo 10). PMKÖ toplam puanındaki bir birimlik artış ÇUAA toplam puanında 2.57 puanlık bir artış meydana getirecektir (Tablo 10). Anketin anlamlılık düzeyi anketten alınan toplam puanın 41 kesim noktası olarak kabul edilmiştir. Anket puanı 41 ve üzerine olan çocuklar için klinik düzeyde anlamlı olarak ifade edilir ve bu sonuç çocukların medya karşısında geçirdiği sürenin uyku bozukluğuna etkisnin anlamlı olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Chen ve arkadaşları (2019) tarafından 2 yaş ve altı çocukların ekran izleme durumlarının uyku ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada regresyon analiz sonuçlarına göre ekran izleme süresindeki 1 saat artış, uyku süresini 0.26 saat azaltmakta olduğu saptanmıştır. Buna göre ekran izleme süresindeki artışın uyku süresine negatif etkisi olduğu tespit edilmiştir (67). Fiş ve arkadaşlarının (2010) yaptıkları çalışmada çocukların ÇUAA puanı 41.6 ±7.0 olarak tespit edilmiştir ve bu sonuç 41 puan üzeri olması sebebiyle klinik düzeyde anlamlı sonuç elde edilmiştir

(115). Lee ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan 7 yaş altı çocuklarda çeşitli ekran kullanımının uyku sorunlarına etkisini boylamsal olarak inceleyen çalışmada çocukların toplam uyku puanları yaşlara göre sırasıyla 4 yaşındaki çocuklarda 44.5, 5 yaşındaki çocuklarda 45.0,6 yaşındaki 43.6 ve 7 yaşındaki çocuklarda 44.2 olarak elde edilmiştir (116). Dağ ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada çocukların bilgisayar/tablette geçirdikleri süre ve bilgisayar/tablette zaman geçirmelerine izin verilme durumlarının çocukların uyku durumlarını negatif olarak etkilediği belirlenmiştir (117). Öztürk ve arkadaşlarının (2018) tarafından yapılan çalışmada ÇUAA puanı 47.92+8.18 olarak saptanmıştır (118). Marufoğlu ve Kutlutürk (2021) yaptıkları çalışmada dijital oyun oynayan çocuklarda ÇUAA puanı 53.85±6.84 olarak anlamlı elde edilmiştir (119). Brambilla ve arkadaşları (2017) tarafından 1-14 yaş aralığındaki çocuklara uyku alışkanlıklarını incelediği çalışmada çocukların video cihazlarının kullanımı uyku süresi ile negatif bir ilişkisi olduğunu tespit etmiştir (96).

Carter ve arkadaşları (2016) tarafından 467 çalışmadan belirlenen 20 kesitsel çalışmanın meta-analizi yapılan 6-19 yaş aralığındaki çocukların medya erişim ve uyku sonuçlarının belirlendiği çalışmada yatmadan önce medya cihazına erişen ve kullanımını gerçekleştiren çocukların yetersiz uyku miktarı, düşük uyku kalitesi ve gündüz aşırı uykululuk hali ile anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır (120). Hiltunen ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan ekran 3-6 yaş grubu çocukların ekran zamanı ile uyku arasındaki ilişkiyi açıklamak üzere yapılan çalışmada medya kullanımının çocukların uyku süresini ile negatif, yatma zamanı ile pozitif ilişkisi olduğu saptanmıştır. Buna göre çocukların medya kullanımı arttıkça uyku süresi azalmakta olup çocukların medya kullanımı arttıkça yatma zamanı ya da vaktinde de artış olduğu gözlemlenmiştir (32).

Zhu ve arkadaşları (2020) tarafından 3-6 yaş grubuna ait çocukların ebeveynlerineyönelik okul öncesi çocuklarda ekran zamanı ile uyku bozukluğu arasındaki ilişkiyi açıklamak üzere yapılan çalışmada TV izleme süresinin günde bir saatlik artışın, uyku bozukluğu riskini %12.35 düzeyinde arttırdığı tespit edilmiştir (121). Yasacı ve Mustafaoğlu (2020) tarafından 1-96 ay çocuklarda dijital teknoloji ekran süresi ile uyku süresi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan çalışmada medya kullanımı ile toplam uyku süresi arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmış

olup ve ekran kullanımı arttıkça çocuklarda uyku süresinin düştüğü saptanmıştır (58). Hisler ve arkadaşları (2020) tarafından 9-10 yaş grubu 11.000 çocuğa yönelik ekran medyası kullanımı ve uyku bozukluğunu incelemek amacıyla yapılan çalışmada medya kullanımının (TV, video ve video oyunu kullanımı) uyku süresinin azalması, uykuya başlama gecikmesinin artması ve ayrıca daha fazla aşırı uyku hali, uykusuzluk ve genel uyku bozukluğu semptom şiddeti ile istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır (122). Rodrigues ve arkadaşları (2021) tarafından 3-10 yaşındaki çocuklara yönelik yapılan ekran ve uyku ilişkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocuklarda, ekran başında geçirilen sürenin artması günde daha kısa uyku(uykululuk) ile pozitif ilişkili olduğu saptanmıştır (123).

5.3.Bazı Bağımsız Değişkenlerin PMKÖ Toplam Puanına Etkisinin Karşılaştırılması

Bu çalışmada erkek çocukların PMKÖ-KF puanı 2.95 ± 1.01, kız çocuklarında 2.30 ± 0.93 olarak elde edilmiş olup erkekler çocukların PMKÖ-KF puanı kız çocuklarına göre daha yüksek elde edilmiştir ve cinsiyetin PMKÖ-KF üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmuştur ($p<0.001$) (Tablo7, Tablo8). Arslan'ın (2022) tarafından yapılan çalışmada erkek çocukların PMKÖ-KF puanı (2.23±0.98), kız çocukların PMKÖ-KF puanından (1.91±0.74) daha yüksek elde edilmiştir (92). Aybal (2021) tarafından yürütülen çalışmada kız çocuklarında PMKÖ-KF puanı (2.12±0.84), erkekler çocukların PMKÖ puanı (2.43±0.91) anlamlı olarak daha yüksek saptanmıştır (22). Furuncu (2019) tarafından yapılan problemli medya kullanım ölçeğinin ebeveyn formu Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasında erkek çocukların PMKÖ-KF puanının (2.33±0.98), kız çocukları PMKÖ puanından (1.97±0.76) anlamlı olarak daha yüksek tespit edilmiştir (46).

Oflu ve Yalçın (2019) tarafından ortaokul öğrencileri arasında video oyunu kullanımı ve ilişkili faktörler in belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada erkek çocukların video oyunu bağımlılığı ölçeğinden aldığı puan (50.5 ±1), kız çocukların aldığı puandan (40.4± 1.4) daha yüksek olduğu saptanmış ve cinsiyetin ölçekten alınan puan ile ilişkisi istatistiksel olarak anlamlı tespit edilmiştir (124). Cankurtaran ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmada erkekler çocukların bilgisayar, tablet ve kullanım sürelerinin (96.66±71.66, 68.89±58.4), kız çocuklarının kullanım sürelerinden

(68.01±53.07, 59.95±52.11) anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır (76). Goh ve arkadaşları (2016) tarafından 2 yaş ve altı çocukların medya kullanımını incelemek amacıyla yapılan çalışmada erkek çocukların ekran süreleri ile kız çocukların ekran süreleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (6). Dong ve arkadaşları (2015) tarafından 4-48 ay yaş grubu çocuklarına televizyon izlemenin uyku kalitesine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada cinsiyetin çocukların televizyon izleme süresi ile anlamlı bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir (63). Arıcak ve arkadaşlarının (2018) internet oyun bozukluğu ölçeği kısa formunun Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasında erkeklerin (18.44±6.34), kadınlardan (15.12±5.90) anlamlı düzeyde daha yüksek İnternet oyun oynama bozukluğu ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir (125). Dong ve arkadaşları (2015), Goh ve arkadaşlarının (2016) çalışma sonuçları ile farklılık göstermekte olup bu farklılığın çalışmaya alınan çocukların yaş grubunun aynı olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer çalışmaların sonuçları ile çalışma sonuçlarımız benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada çocuğun günlük medya karşısında geçirdiği sürenin ana etkisi PMKÖ puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p=0.010) (Tablo 7). Aybal'ın (2021) yaptığı çalışmada çocukların hem hafta içi hem hafta sonu bir günde toplam ekran süresi ile PMKÖ puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmış ve ekran süresi arttıkça ekran bağımlılığı eğilimi artmakta olduğunu saptamıştır (22). Güvendi ve arkadaşları (2019) tarafından ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada dijital oyun süresinin saldırganlık toplam puanı ve dijital oyun bağımlılığı toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada 121 dakika oyun oynayanların dijital oyun bağımlılık puanı ve saldırganlık toplam puanı, 0-60 dk dijital oyun süresine sahip olan çocuklara göre daha yüksek olarak elde edilmiştir (57).

Yalçin ve arkadaşları tarafından (2021) "Yedide Yedi Ekrana Maruz Kalma Anketi" adlı benzersiz bir araç kullanarak okul öncesi Türk çocuklarında sorunlu ekran maruziyetini değerlendirmeyi ve sorunlu ekran maruziyeti ile ilişkili faktörleri araştırmak amacıyla yapılan çalışmada günlük 1 saat ve üzeri oyun oynayan çocuklarda en yüksek (35.2) ekran maruziyet puanı tespit edilmiştir (126). Park ve Park M. (2021) tarafından 1378 örneklemli okul öncesi çocuklara yönelik sorunlu cep telefonu

kullanımını incelemek amacıyla yapılan çalışmada çocukların günde 2 saat ve üzerinde cep telefonu kullanımı sorunlu cep telefon kullanım potansiyeli olma durumu ile istatistiksel olarak anlamlı olarak saptanmıştır (127). Tandon ve arkadaşları (2021) tarafından pandemi sırasında ABD'li çocuklar arasında fiziksel aktivite ve ekran zamanının zihinsel sağlıkla ilişkisini tanımlama amacıyla yapılan çalışmada yapılan regresyon analizi sonucunda çocukların medya karşısında geçirdiği sürenin GGA toplam güçlük puanına anlamlı etkisinin olduğu saptanmıştır (110).

Bu çalışmada çocuğun okul başarısının PMKÖ üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.001$) (Tablo 7). Burada karne derecesi çok iyi olanların PMKÖ puanı 1.97 ± 0.82, iyi olanların puanı 2.64 ± 0.93, orta olanların puanı 3.1 ± 0.85 ve zayıf olanların puanı 3.93 ± 0.41 olarak elde edilmiştir. Karne derecesi çok iyi olanlar ile orta ve zayıf olanların PMKÖ puanı farklılık gösterirken iyi olanlar ile benzerlik göstermiştir (Tablo 8). Aybal'ın (2021) yaptığı çalışmada da PMKÖ puanı ile çocuğun başarısı arasında ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Buna göre PMKÖ puanı yükseldikçe başarı düzeyi düşmekte olduğu tespit edilmiştir (22). Islam ve arkadaşları (2020) tarafından 11-17 yaş grubu ve 1704 çocuğun internet kullanımının akademik başarıyla ilişkisini açıklamak üzere yapılan çalışmada medya kullanımının okul başarısını negatif yönde etkilediğini tespit etmiştir (128). Aksu ve Çetin (2010) tarafından 10-14 yaş grubu ve 442 örnekleme sahip çocukların televizyon izleme profillerine yönelik yapılan çalışmada çocukların televizyonun olumsuz etkilerinin en başında ders çalışmayı engellemesi (%36.7) olduğu elde edilmiş ve televizyon izleme durumunu çocukların okul başarılarını olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır (129). Sallayıcı ve Yöndem (2020) tarafından ilkokul 3. ve 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören, 154 çocuktan oluşan çocuklarda bilgisayar oyun bağımlılığı düzeyi ile davranış problemleri arasındaki ilişkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada çocukların bilgisayar oyun bağımlılığı ile okul yeterliliği arasında negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre bağımlılık düzeyi yüksek olan çocuklarda okul başarısının düşük olduğu tespit edilmiştir (130).

Teknolojik aleti çocuğun elinden alındığında tepki verme durumu ana etkisinin PMKÖ puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,005$) (Tablo7). Teknolojik aleti elinden alındığında tepki veren çocukların PMKÖ toplam puanı $2.89 \pm$

1.02 iken tepki vermeyenlerde bu değer 2.07 ± 0.81 ile daha düşük elde edilmiştir. Teknolojik aleti elinden alındığında tepki veren çocukların (Tablo 8). Durmuş ve Övür (2020) tarafından yapılan çalışmada medya aracı elinden alınan çocukların %87.4' nün ağladığını, %59.7 bağırdığını ya da hırçınlaştığı tespit edilmiştir (73). Güvendi ve arkadaşları (2019) tarafından ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada dijital oyun süresinin saldırganlık toplam puanı ve dijital oyun bağımlılığı toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (57).

Bu çalışmada 4-6 yaş grubu ile 7-11 yaş grubu çocukların PMKÖ üzerine anlamlı bir etkisi yoktur ($p>0.05$) (Tablo 7). Yasacı ve Mustafaoğlu (2020) tarafından 1-96 ay çocuklarda dijital teknoloji ekran süresi ile uyku süresi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan çalışmada belirtilen yaş gruplarının ekran süreleri ile anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (55). Yalçin ve arkadaşları tarafından (2021) okul öncesi Türk çocuklarında sorunlu ekran maruziyetini değerlendirmeyi ve sorunlu ekran maruziyeti ile ilişkili faktörleri araştırmak amacıyla yapılan çalışmada çocukların yaş gruplarının (24-48 ay ve 49-72 ay) sorunlu ekran maruziyet puanına etkisi anlamlı olarak tespit edilememiştir (126). Furuncu (2019) tarafından yapılan problemli medya kullanım ölçeğinin ebeveyn formu Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasında 4-5 yaş, 6-8 yaş ve 9-11 yaş gruplarında PMKÖ-KF alınan puanların arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. 9-11 yaş grubu çocukların puan ortalaması 2.44±1.02 ile en yüksek olarak tespit edilmiştir. Bu verileri sonuçları çalışmamızın veri sonuçları arasında farklılık göstermektedir. Bu farklılığın grup sayılarının ve çalışmaya dahil edilen çocuk sayısının eşit olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir (46).

Goh ve arkadaşları (2016) tarafından 2 yaş ve altı çocukların medya kullanımını incelemek amacıyla yapılan çalışmada 6 ay ve altı bebeklerin ekran süresi ortanca değeri 60 dakika, 6-12 ay yaş grubu çocuklarda 60 dakika, 12-18 ay yaş grubu çocuklarda 70 dakika,18-24 yaş grubu çocuklarda ise 80 dakika olarak tespit edilmiş ve yaş arttıkça ekran sürelerinin anlamlı şekilde arttığı saptanmıştır (6). Dong ve arkadaşları (2015) tarafından 4-48 ay yaş grubu çocuklarına(n=1046) televizyon izlemenin uyku kalitesine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada Çin'de yaş ve altı çocukların televizyon (%58.7'si) izleme oranının yüksek olduğu ve 6 aylıktan küçük

olan bebeklerin (%19,9'u 2saat ve üzeri) televizyon ortamına maruz kaldığı saptanmış ve çocukların yaşı arttıkça televizyon izleme yüzdelerinin arttığı tespit edilmiştir (63). Yukarıdaki belirtilen çalışmalardan elde edilen veri sonuçları çalışmamızın veri sonuçları arasında farklılık göstermektedir. Bu farklılığın çalışmaya dahil edilen yaş gruplarının farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada anne mesleğinin PMKÖ puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir etki bulunamamıştır ($p>0.05$). Arslan (2022) tarafından yapılan çalışmada çalışan annelerin çocuklarında PMKÖ ortalaması 2.2 çalışmayan annelerde ortalama 1.87 olarak saptanmış ve annenin çalışma durumunun PMKÖ üzerinde anlamlı olarak tespit edilmiştir (92). Aybal'ın (2021) yaptığı çalışmada anne çalışma veya çalışmama durumunun PMKÖ üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (22). Oflu ve Yalçin (2019) tarafından ortaokul öğrencileri arasında video oyunu kullanımı ve ilişkili faktörler in belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada çocuğun annesinin çalışma ya da çalışmama durumunun video oyunu bağımlılığı ölçeğinden aldığı puan ile anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir (124).

Bu çalışmada anne-baba eğitiminin çocuğun medya kullanımının çocuğun PMKÖ puanına anlamlı bir etkisi bulunamamıştır ($p>0.05$) (Tablo 7). Aybal'ın (2021) yaptığı çalışmada benzer olarak anne-baba eğitiminin PMKÖ üzerine herhangi bir anlamlı ilişki tespit edilememiştir (22). Rideout'un (2013) 0-8 yaş grubuna yönelik yaptığı araştırmada ebeveyn eğitim düzeyi kolej ve daha fazla olan ailelerin medya kullanımı daha düşük (2.33 saat) tespit edilmiştir (32). Durmuş ve Övür (2020) tarafından yapılan çalışmada anne-baba eğitim düzeylerinin çocuğun ekran süresi üzerine anlamlı ilişkisi tespit edilmiş eğitim düzeyi arttıkça ekran süresinin kısaldığı saptanmıştır (73). Oflu ve Yalçin (2019) tarafından ortaokul öğrencileri arasında video oyunu kullanımı ve ilişkili faktörler in belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada çocuğun anne-baba eğitim düzeyleri durumunun video oyunu bağımlılığı ölçeğinden aldığı puan ile anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir (124). Eren ve Örsal (2018) tarafından 9-10 yaş arası çocukların bilgisayar oyunu bağımlılık ve yalnızlık düzeylerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada anne-baba eğitim düzeylerinin çocuklarının oyun bağımlılığı puan ortalamaları ile anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (131). Yasacı ve Mustafaoğlu (2020) tarafından 1-96 ay çocuklarda (n=128) dijital teknoloji ekran

süresi ile uyku süresi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan çalışmada anne-baba eğitim düzeyinin çocuğu ekran kullanım süresi ile anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş olup ilköğretim düzeyine sahip ebeveynlerin çocukları medya karşısında daha vakit fazla geçirmektedir (58). Bu farklılığın örneklem sayısının aynı olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada ailedeki çocuk sayısının PMKÖ puanına istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır($p>0.05$). Aybal'ın (2021) yaptığı çalışmada çocuğun kardeş sayısının PMKÖ puanı ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (93). Arslan (2022) tarafından yapılan çalışmada ailede bulunan çocuk sayısının PMKÖ alınan puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir (92). Eren ve Örsal (2018) tarafından 9-10 yaş arası 205 örnekleme sahip çocukların bilgisayar oyunu bağımlılık ve yalnızlık düzeylerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada çocuk sayısının dijital oyun puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır (131).

Bu çalışmada aile gelir durumunun ölçek puanlarına herhangi bir etkisi bulunamamıştır ($p>0.05$). Literatür tarandığında benzer olarak Sarıçam'ın (2015) yaptığı tez çalışmasında çocukların aile gelir durumlarının günlük internet kullanım sürelerinde anlamlı bir fark olmadığını saptamıştır (132). Aybal'ın (2021) yaptığı çalışmada ailem gelirinin çocuğun medya kullanımı ve PMKÖ üzerinde anlamlı bir bulunmadığı tespit edilmiştir (22). Yasacı ve Mustafaoğlu (2020) tarafından 1-96 ay çocuklarda dijital teknoloji ekran süresi ile uyku süresi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan çalışmada aile ekonomik durumlarının çocukların ekran süreleri ile anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (58).

Areshtanab ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan 687 örnekleme sahip ilköğretim öğrencilerine internette oyun oynama bozukluğu ve davranış bozukluğunu incelemek amacıyla yapılan çalışmada aile gelir durumunun çocuğun internet oyun bozukluğuna anlamlı bir etkisi saptanmamıştır (133). Arslan (2022) tarafından yapılan çalışmada aile gelir durumunun artması PMKÖ puanı üzerine anlamlı bir ilişkisi vardır ve gelir durumu en yüksek (8501 ve üzeri) ailede PMKÖ puanı en yüksek (2.20) ve gelir durumu en düşük aile PMKÖ puanı en düşük (1.60) olarak tespit edilmiştir (92). Rideout'un (2013) 0-8 yaş grubuna yönelik yaptığı araştırmada çocukların ailelerinin

gelir durumlarına göre düşük gelirli (<30.000) ailenin medya kullanımı, yüksek gelirli (>75.000) ailelere oranla daha yüksek (3.34 saat) elde edilmiştir (32).

Goh ve arkadaşları (2016) tarafından 2 yaş ve altı çocukların medya kullanımını incelemek amacıyla yapılan çalışmada ailenin gelir durumunun medya kullanımına etkisi saptanmamıştır (6). Yalçin ve arkadaşları (2021) tarafından okul öncesi Türk çocuklarında sorunlu ekran maruziyetini değerlendirmeyi ve sorunlu ekran maruziyeti ile ilişkili faktörleri araştırmak amacıyla yapılan çalışmada aile gelir durumunun çocuğun sorunlu ya da problemli ekran maruziyet puanında etkili olmadığı saptanmıştır. Gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin, orta ve alt sosyo-ekonomi düzeyine sahip olan öğrencilere göre bilgisayar oyunu bağımlılığının daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu bulgu yüksek gelir düzeyi yüksek olan çocukların oyun bağımlılıklarının diğer gelir düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (126). Bu çalışmada gelir düzeyinin anlamlı olarak elde edilmesi örneklem sayısının eşit olmaması ve çalışmada yer alan gelir durumu düzeyleri sayılarının hemen hemen eşit olması farklılığın oluşmasında ve değerlendirilmesinde etkili olmuştur.

Bu çalışmada anne yaş grubunun çocuğun PMKÖ puan ortalamaları üzerinde herhangi bir etkisi yoktur ($p>0.05$). Yalçin ve arkadaşları tarafından (2021) okul öncesi Türk çocuklarında sorunlu ekran maruziyetini değerlendirmeyi ve sorunlu ekran maruziyeti ile ilişkili faktörleri araştırmak amacıyla yapılan çalışmada anne yaş gruplarının (>30 yıl ve <30 yıl) çocukların problemli ekran maruziyet puanında etkisi oldu tespit edilmiştir ve <30 yıl yaş grubuna ait annelerin çocukları 28.8 puan alırken >30 yıl gruba sahip annelerin çocukları 20.4 puan almıştır (126). Bu farklılığın anne yaş grubunun sadece iki grupta incelenmesi ve örneklem sayısının aynı olamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Arslan (2022) tarafından yapılan çalışmada çalışan annelerin çocuklarının en yüksek puanı 2.22 puan ile 35 yaş ve üstü olduğu, en düşük puanı 1.74 puan ile 25-29 yaş arasında bulunduğu tespit edilmiştir. Buna göre annenin yaşının PMKÖ ortalamasında anlamlı bir farklılık yarattığı ve bu farklılığın çalışmaya katılan örneklem sayısının çalışmamıza alınan örneklem sayısının eşit olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir (92).

Bu çalışmada çocuğun yaşadığı bölgenin PMKÖ üzerinde anlamlı bir ilişkisi yoktur ($p>0.05$) (Tablo 8). Oflu ve Yalçın (2019) tarafından ortaokul öğrencileri

arasında video oyunu kullanımı ve ilişkili faktörler in belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada çocuğun ailesi ile yaşadığı yerin (merkez, ilçe, kasaba) video oyunu bağımlılığı ölçeğinden aldığı puan ile anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir (124). Yalçin ve arkadaşları tarafından (2021) okul öncesi Türk çocuklarında sorunlu ekran maruziyetini değerlendirmeyi ve sorunlu ekran maruziyeti ile ilişkili faktörleri araştırmak amacıyla yapılan çalışmada yerleşim yerinin (kırsal ve kentsel) çocuğun ekran maruziyet puanına anlamlı etkisi saptanmıştır (126). Çalışmamızda il, ilçe ve köy/kasaba olmak üzere üç yerleşim yeri çalışmaya dahil edildiğinden sonuçların bu durumdan dolayı farklılık gösterdiği düşünülmektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuçlar:

- Çocukların günde 2.9 ± 1.4 saat medya karşısında zaman geçirdiği, çalışamaya katılan ebeveynlerin ise günde 2.8 ± 1.4 saat medya karşısında zaman geçirdiği,
- Çocukların PMKÖ puanın 2.7 ±1.03, GGA puanının 17.0 ± 4.7, ÇUAA puanının ise 46.9 ± 7.7 olduğu,
- PMKÖ puanının litaratür ile karşılaştırılması sonucu yüksek olarak elde edildiği ve puanın artması ile çocuğun ekran bağımlılığı veya problemli medya kullanımının arttığının belirlenmesi,
- ÇUAA puanının anlamlılık kesim noktası olan 41 puanının üzerinde olması çocuklarda uyku alışkanlıklarında anlamlı şekilde bozulma olduğu,
- Çocuğun cinsiyeti, ailede en fazla medya karşısında zaman geçiren kimsenin, çocuğun günlük medya süresinin, çocuğun karne derecesi PMKÖ üzerinde anlamlı etkisi bulunurken, çocuğun medya aracını elinden aldığı zaman gösterdiği tepkinin PMKÖ ve ÇUAA puanları üzerinde etkisi olduğu,
- Çocuğun hangi yaş grubuna ait olduğu, medya ile ilk karşılaşma yaşı, aile gelir durumu, dışarıda oyun oynama durumu, anne yaş grubu, çocuk sayısı, aile tipi, yaşadığı bölge, anne-baba eğitim durumunun, anne mesleğinin, ebeveynin günde medya karşısında geçirdiği sürenin PMKÖ, GGA ve ÇUAA puanlarına bir etkisi olmadığı,
- Çocuğun PMKÖ puanının GGA ve ÇUAA toplam puanları üzerinde etkisi olduğu ve anket puanlarını sırasıyla %28 ve %12 olarak açıkladığı,
- Çocuklarda GGA ve ÇUAA'dan alınan toplam puanların PMKÖ toplam puanını etkilediği ve PMKÖ toplam puanın %31'ini açıkladığı,
- Yapılan MANCOVA analizi sonucunda analizde yer alan bütün bağımsız değişkenler PMKÖ puanını %54.6 'sını, GGA puanını %20.3'ünü ve ÇUAA puanını ise %9.8'unu açıklamaktadır.

Öneriler:

- Çocuklara sağlıklı medya kullanımı konusunda eğitim verilmesi,
- Ebeveynlere çocuklarda medya kullanımı ve olumsuz etkilerine yönelik eğitim programlarının uygulanması
- Çocuklarda medya kullanımının etkilerinin araştırılmasına yönelik çalışmaların yapılması
- Ebeveynlik eğitim programlarına medya kullanım konusunun dahil edilmesi önerilmiştir.

7. KAYNAKÇA

1. Ateş M, Durmuşoğlu Saltalı N. KKTC'de Yaşayan 5-6 Yaş Çocukların Tablet ve Cep Telefonu Kullanımına İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi 2019 Mart; 5(1);62-90.

2. AACAP. Screen Time and Children. URL: https://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Children-And-Watching-TV-054.aspx/, Erişim tarihi:20.10.2022.

3. Baltacı Ö, Akbulut ÖF, Yılmaz E. Problemli İnternet Kullanımında Güncel Bir Risk Faktörü: COVID-19 Pandemisi Humanistic Perspective 2021 Şubat; 3(1):97-121.

4. Pappas S. What do we really know about kids and screens? Monitor on Psychology, 2022,51(3):42.

5. Radesky JS. Christakis DA. Increased Screen Time: Implications for Early Childhood Development and Behavior. Pediatr Clin North Am. 2016 Oct;63(5):827-39.

6. Goh SN, Teh LH, Tay WR, Anantharaman S, van Dam RM, Tan CS, Chua HL, Wong PG, Müller-Riemenschneider F. Sociodemographic, home environment and parental influences on total and device-specific screen viewing in children aged 2 years and below: an observational study. BMJ Open. 2016 Jan 25;6(1):e009113.

7. Yengil E, Güner PD, Topakkaya Ö. K. Okul Öncesi Çocuklarda ve Ebeveynlerinde Teknolojik Cihaz Kullanımı. The Medical Journal of Mustafa Kemal University. 2019; 10(36): 14-19.

8. Akkuş S, Yılmazer Y, Şahinöz A, Sucaklı, İ. 3-60 Ay Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi. Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı; 11-13 Mayıs 2015; Ankara, Türkiye. Hacettepe Kültür Merkezi: 351-360.

9. TÜİK. Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2021 Aralık, 41132.

10. Wolf C, Wolf S, Weiss M, Nino G. Children's Environmental Health in the Digital Era: Understanding Early Screen Exposure as a Preventable Risk Factor for Obesity and SleepDisorders. Children.2018; 5(2):31.

11. Li X, Vanderloo LM, Keown-Stoneman CDG, Cost KT, Charach A, Maguire JL et al. Screen Use and Mental Health Symptoms in Canadian Children and Youth During the COVID-19 Pandemic. JAMA Netw Open. 2021 Dec 1;4(12):e2140875.

12. Kim SJ, Lee S, Han H, Jung J, Yang SJ, ShinY. Parental Mental Health and Children's Behaviors and Media Usage during COVID-19-Related School Closures. 2021 Jun 28;36(25):e184.

13. Wen LM, Baur LA, Rissel C, et al. Correlates of body mass index and overweight and obesity of children aged 2 years: findings from the healthy beginnings trial. Obesity 2014;22(7):1723–1730.

14. Canbek G, Sağıroğlu Ş. Çocukların ve Gençlerin Bilgisayar ve İnternet Güvenliği. Politeknik Dergisi. 2007; 10(1): 33-39

15. Soydan E, Alpaslan N. Medyanın Doğal Afetlerdi İşlevi. İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi. 2014; (7): 53-64.

16. Türk Dil Kurumu.2021. URL: https://sozluk.gov.tr/, Erişim tarihi:10.10.2022.

17. Kırbaş A. Türkçe Öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi (Türkiye Örneklemi). EKEV Akademi Dergisi 2019,0 (77) :1-14

18. Polat H. Geleneksel Medya'da Temsil Sorunu: Alternatif Bir Mecra Olarak Yeni Medya. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi 2018;38(38):45-60.

19. Şahin M, Şahin G. Geleneksel Medyanın Yeni Rakibi: Yeni Medya ve Canlı Yayınlar Yeni Medya,2016, (1),50-63.

20. Bozkurt C. Medya ve Toplumsal Bellek: Toplumsal Olayların Hatırlanması Çerçevesinde Sosyal Medya ve Geleneksel Medyanın Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi.İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi. 2020. İstanbul.

21. Ünver H, Koç Z. Siber Zorbalık ile Problemli İnternet Kullanımı ve Riskli İnternet Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 2017, 15 (2) :117-140.

22. Aybal NÇ. 4-11 Yaş Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Eğiliminin İncelenmesi ve Ebeveynlerin Ekran Bağımlılığını Önlemeye Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı,2021, İstanbul.

23. Internet World Stats. Internet Growth Statiscis. 2023. URL: https://www.internetworldstats.com/emarketing.htm, Erişim tarihi:03.03.2023.

24. Güler İ. Televizyon Bağımlılığından İnternette Video İzleme Bağımlılığına Geçiş. Yüksek Lisans. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.2012. Elazığ.

25. MEB. Radyo Yayıncılığın Temelleri. 2011.Ankara.

26. Yılmaz B. Ortaokul Öğrencilerinin Problemli Cep Telefonu Kullanımlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 2017. Ankara.

27. We Are Social.Türkiye İnternet, Sosyal Medya, Mobil Kullanım, Dijital Pazarlama ve Ticaret Göstergeleri URL: https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/2uygx.pdf. 2021. Erişim tarihi:01.02.2023.

28. We Are Social.Türkiye İnternet, Sosyal Medya, Mobil Kullanım, Dijital Pazarlama ve Ticaret Göstergeleri URL: https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/5Zodg.pdf. 2022. Erişim tarihi:01.02.2023.

29. The Changing World Of Digital In 2023. URL: https://wearesocial.com/uk/blog/2023/01/the-changing-world-of-digital-in-2023/ Şubat 2023. Erişim Tarihi:28.02.2023

30. TÜİK. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması Ağustos ,2022.

31. Smahel D, Machackova H, Mascheroni G, Dedkova L, Staksrud E, Ólafsson K, et al. EU Kids Online: Survey results from 19 countries.2020, EU Kids Online.

32. Rideout, V. Zero to Eight: Children's Media Use in America; Common Sense Media: San Francisco 2013; CA, USA.

33. Tsitsika A, Janikian M, Schoenmakers TM, Tzavela EC, Olafsson K, Wójcik S, Macarie GF, Tzavara C, Richardson C. Internet addictive behavior in adolescence: a cross-sectional study in seven European countries. Cyberpsychol Behav Soc Netw. 2014 Aug;17(8):528-35.

34. Emond JA, Tantum LK, Gilbert-Diamond D, Kim SJ, Lansigan RK, Neelon SB. Household chaos and screen media use among preschool-aged children: a cross-sectional study. BMC Public Health. 2018 Oct 29;18(1):1210.

35. Hiltunen P, Leppänen MH, Ray C, Määttä S, Vepsäläinen H, Koivusilta L. et al. Relationship between screen time and sleep among Finnish preschool children: results from the DAGIS study. Sleep Med. 2021 Jan;77: 75-81.

36. Anitha FS, Narasimhan U, Janakiraman A, Janakarajan N, Tamilselvan P. Association of digital media exposure and addiction with child development and behavior: A cross-sectional study. Ind Psychiatry J. 2021 Jul-Dec;30(2):265-271.

37. Liebherr M, Kohler M, Brailovskaia J, Brand M, Antons S. Screen Time and Attention Subdomains in Children Aged 6 to 10 Years. Children (Basel). 2022 Sep 15;9(9):1393.

38. Pulkki-Råback L, Barnes JD, Elovainio M, Hakulinen C, Sourander A, Tremblay MS, Guerrero MD. Parental psychological problems were associated with higher screen time and the use of mature-rated media in children. Acta Paediatr. 2022 Apr;111(4):825-833.

39. Gökçe A. 0-7 Yaş Arası Çocuklarda Mobil Ekran Maruziyetinin Değerlendirilmesi. Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi. 2021; 54(2): 188-193.

40. Jafarı Kuzu K. Erken Çocukluk Dönemindeki Çocukların Zekâ Düzeyleri ve Sosyal Becerileri ile Ailelerin Ebeveynlik ve Dijital Ebeveynlik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Doktora tezi, Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, 2021.

41. Bozkurt H, Özer S, Şahin S, Sönmezgöz E. Internet use patterns and Internet addiction in children and adolescents with obesity. Pediatr Obes. 2018 May;13(5):301-306.

42. Domoff SE, Harrison K, Gearhardt AN, Gentile DA, Lumeng JC, Miller AL. Development and Validation of the Problematic Media Use Measure: A Parent Report

Measure of Screen Media “Addiction” in Children. Psychol. Pop. Media Cult. 2019;8: 2–11.

43. Muslu M, Gökçay GF. Teknoloji Bağımlısı Çocuklarda Obeziteye Neden Olan Risk Faktörleri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2019; 8(2): 72-79.

44. Dicle AN. Televizyon Bağımlısı İlkokul Öğrencilerin Bağımlılık Düzeylerine Motivasyonel Görüşme Psiko Eğitim Programının Etkisi. Milli Eğitim Dergisi 2019 Aralık; 48(1):665-684.

45. Zou Z, Wang H, d’Oleire Uquillas F, Wang X, Ding J, Chen H. Definition of Substance and Non-substance Addiction. Advances in Experimental Medicine and Biology. 01 Jan 2017;1010: 21-41.

46. Furuncu C. ve Öztürk E. Problemli Medya Kullanım Ölçeği Türkçe formunun geçerlik güvenirlik çalışması: Çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi 2020;4(3), 535-566.

47. Köse E. Problemli internet kullanımının ahlaki olgunluk ve öz aşkınlık üzerinden yaş gruplarına göre değerlendirilmesi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi.2022. İstanbul.

48. Ergüney M. İnternetin Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar Üzerindeki Etkileri Hakkında Bir Araştırma. Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi 2017; 5(17):1917-1938.

49. Erden S, Hatun O. İnternet Bağımlılığı ile Başa Çıkmada Bilişsel Davranışçı Yaklaşımın Kullanılması: Bir Olgu Sunumu. Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 2015;2(1):53-83.

50. Digital economy and society statistics- households and individuals URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics,explained/index.php?title=Digital_economy_and_society_statistics__households_and_individuals#Internet_usage 2021, Erişim tarihi:13.10.2022.

51. Small GW, Lee J, Kaufman A, Jalil J, Siddarth P, Gaddipati H, Moody TD, Bookheimer SY. Brain health consequences of digital technology use. Dialogues Clin Neurosci. 2020 Jun;22(2):179-187.

52. Statista Research Department. 2022. URL: https://www.statista.com/statistics/617136/digital-population-worldwide, Erişim Tarihi:13.10.2022

53. TÜİK. Türkiye İstatistik Kurumu; Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT)Kullanım Araştırması Ağustos, 2013.

54. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing; 2013.

55. Saunders JB, Hao W, Long J, King DL, Mann K, Fauth-Buhler M, Rumpf HJ, Bowden-Jones H, Rahimi-Movaghar A, Chung T, et al. Gaming disorder: its delineation as an important condition for diagnosis, management, and prevention. J. 2017;6(3):271–9.

56. Gaming disorder.2019. URL: http://www.who.int/features/qa/gaming-disorder/en/ Accessed 15 May 2019, Erişim tarihi:25.10.2022.

57. Güvendi B, Demir GT, Keskin B. Ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık. OPUS International Journal of Society Researches, 2019,11(18), 1194-1217.

58. Mustafaoğlu R, Yasacı Z. Dijital Oyun Oynamanın Çocukların Ruhsal ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. Bağımlılık Dergisi. 2018; 19(3): 51-58.

59. Talan T, Kalınkara Y. Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Oyun Oynama Eğilimlerinin ve Bilgisayar Oyun Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi: Malatya İli Örneği. Journal of Instructional Technologies and Teacher Education. 2020; 9(1): 1-13.

60. Coşkun Y, Arslantaş H. Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Televizyon İzlemelerine Yönelik Anne Görüşlerinin İncelenmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2016; 13(2): 0-0.

61. Doğan A, Göker G. Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları. Milli Eğitim Dergisi 2012;42(194):5-30.

62. Güngör M. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Televizyon izleme Alışkanları ve Anne Baba Tutumları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2015; 11(28): 199-216.

63. Dong S, Song Y, Jiang Y, Sun W, Wang Y, Jiang F. [Multi-center study on the effects of television viewing on sleep quality among children under 4 years of age in China]. Zhonghua Er Ke Za Zhi. 2015 Dec;53(12):907-12.

64. Hish AJ, Wood CT, Howard JB, Flower KB, Yin HS, Rothman RL, Delamater AM, Sanders LM, Bian A, Schildcrout JS, Perrin EM. Infant Television Watching Predicts Toddler Television Watching in a Low-Income Population. Acad Pediatr. 2021 Aug;21(6):988-995.

65. Gülay Ogelman H, Güngör H, Erten Sarıkaya H, Körükçü Ö. Çocukların Gözünden Evdeki Teknolojik Araçlar. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi 2020; 8(23): 175-201.

66. Işıkoğlu Erdoğan, N. Dijital Oyun Popüler mi? Ebeveynlerin Çocukları İçin Oyun Tercihlerinin İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (PAU Journal of Education) 2019;46: 1-17.

67. Chen B, van Dam RM, Tan CS, Chua HL, Wong PG, Bernard JY, Müller-Riemenschneider F. Screen viewing behavior and sleep duration among children aged 2 and below. BMC Public Health. 2019 Jan 14;19(1):59.

68. Zehir H, Zehir K, Ağgül Yalçın F, Yalçın M. Okul Öncesi Dönemde Çocukların Teknolojik Araç Kullanımı ve Ailelerin Bu Araçların Kullanımını Sınırlandırmada Kullandığı Stratejiler. Current Research in Education 2019; 5(2):88-103.

69. Aydoğdu F. 4-6 Yaş Çocukların Dijital Oyun Bağımlılıklarında Kardeş Etkisi: Nomofobi, Akıllı Telefon Kullanma, Dijital Oyun Oynama, Çocuk ve Gelişim Dergisi 2021; 4 (7):34-49.

70. Özdemir Ürün BC, Atıcı VO. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dijital Oyunlara İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Pearson Journal 2022;7(17): 38–54.

71. Biricik Z. Dijital Bağımlılıklar ve Dijital Bağımlılıklardan Kurulma Yolu Olarak Dijital Minimalizm. Turkish Online Journal of Design Art and Communication 2022;12(3): 897-912.

72. Aktay S, Güvey Aktay E. İlkokullarda Teknoloji Eğitimi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2015;(19):17-44.

73. Durmuş K. ve Övür A. Medya Etkileri Bağlamında Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yeni Medya Kullanımının Analizi. Yeni Medya Elektronik Dergisi 2021;5(2):136-155.

74. Horzum MB. İlköğretim Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi 2011;36(159):36-59.

75. Karacaoğlu D. Çocuklarda Bilgisayar Oyun Bağımlılığı ile Aile İlişkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

76. Cankurtaran F, Menevşe O, Namlı A, Kızıltoprak HŞ, Altay S, Duran M, Demir EB, Şahan AA, Ekşi C. The impact of digital game addiction on musculoskeletal system of secondary school children. Niger J Clin Pract. 2022 Feb;25(2):153-159.

77. Kenny EL, Gortmaker SL. Videogame, Smartphone, and Tablet Use: Associations with Sugary Drinks, Sleep, Physical Activity, and Obesity, Journal of Pediatrics, The 2017;182:144-149.

78. Aghasi M, Matinfar A, Golzarand M, Salari-Moghaddam A, Ebrahimpour-Koujan S. Internet Use in Relation to Overweight and Obesity: A Systematic Review and Meta-Analysis of Cross-Sectional Studies Adv Nutr.2020 Mar 1;11(2):349-356.

79. Delfino LD, Dos Santos Silva DA, Tebar WR, Zanuto EF, Codogno JS, Fernandes RA, Christofaro DG. Screen time by different devices in adolescents: association with physical inactivity domains and eating habits. J Sports Med Phys Fitness. 2018 Mar;58(3):318-325.

80.Kelishadi R, Mozafarian N, Qorbani M, Maracy MR, Motlagh ME, Safiri S, Ardalan G, Asayesh H, Rezaei F, Heshmat R. Association between screen time and snack consumption in children and adolescents: The CASPIAN-IV study. J Pediatr Endocrinol Metab. 2017 Feb 1;30(2):211-219.

81. Restrepo A, Scheininger T, Clucas J, Alexander L, Salum GA, Georgiades K, Paksarian D, Merikangas KR, Milham MP. Problematic internet use in children and adolescents: associations with psychiatric disorders and impairment. BMC Psychiatry. 2020 May 27;20(1):252.

82. Yiğit MF, Seferoğlu SS. Siber Zorbalıkla İlişkili Faktörler ve Olası Çözüm Önerileri Üzerine Bir İnceleme. Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying 2017; 4(2):13-49.

83. Demircioğlu Z, Yılmaz A. Sağlık İletişiminde Dijital Medya Kullanımının Çocuk Sağlığı Üzerine Etkileri: Sosyal Medya ve Çevrimiçi Oyunlar Üzerine Bir İnceleme. Atatürk İletişim Dergisi 2017; 173-186.

84. To grow up healthy, children need to sit less and play more URL :https://www.who.int/news/item/24-04-2019-to-grow-up-healthy-children-need-to-sit-less-and-play-more 2019 Erişim tarihi:13.12.2022.

85. UNICEF. Children's rights and internet. UNICEF [online].2020. URL: https://www.unicef.org/csr/childrensrightsandinternet.htm. Erişim Tarihi: 09.10. 2022.

86. A European strategy for a better internet for kids. URL: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/strategy-better-internet-kids.htm.May11, 2022. Erişim tarihi:09.10.2022.

87. TBMM. Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu Raporunda Yer Alan Öneriler Ocak, 2013.

88. Yılmaz D, Güney R. Medyanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Kullanımına İlişkin Öneriler. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 2021;14(4):486-494.

89. World Health Organization. Excessive Screen Use and Gaming Considerations during COVID19. [online]. URL: https://apps.who.int/iris/handle/10665/333467/ 2020; Erişim Tarihi: 11.12.2022.

90. Yaylacı B. Okul Öncesi Çocuklarda Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İnternet Kullanımı Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.2019. Zonguldak.

91. Arı Ünal S, Küçük S. Adölesanlarda Sosyal Medya Kullanımı, Siber Zorbalık, Yalnızlık İlişkisi ve Hemşirelik. Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi 2022; 5(2): 34-44.

92. Arslan S. Dijital Ebeveynlik Farkındalığı ve Çocuklarda Problemli Medya Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2021, İstanbul.

93. Üstündağ A. Çocukların Sosyal Medya Kullanım Durumları ve Sosyal Medyanın Çocukların Duygu Durumları Üzerine Etkisi. IntJCES. 2020; 6(2): 286-302.

94. Yücelyiğit S, Aral N. Children's and Their Parents' Use Of Digital Technology with the Aim of Production or Consumption. Inonu University Journal of the Faculty of Education 2020;21(2):1071-1084.

95. Kabali HK, Irigoyen MM, Nunez-Davis R, Budacki JG, Mohanty SH, Leister KP, Bonner RL Jr. Exposure and Use of Mobile Media Devices by Young Children. Pediatrics. 2015 Dec;136(6):1044-50.

96. Brambilla P, Giussani M, Pasinato A, et al. Sleep habits and pattern in 1-14 years old children and relationship with video devices use and evening and night child activities. Ital J Pediatr. 2017; 43: 7–7.

97. Yamamoto M, Mezawa H, Sakurai K, Mori C. Küçük Çocuklarda Medya Kullanımı ve Uyku Vakti Gecikmeleri Arasındaki İlişki: Japonya Çevre ve Çocuk Çalışması Üzerine Ek Bir Çalışma. Uluslararası Çevre Araştırmaları ve Halk Sağlığı Dergisi 2022; 19(15):9464.

98. Pakalniškienė V, Jusienė R, Sebre SB, Chun-Li Wu J, Laurinaitytė I. Children's Internet Use Profiles in Relation to Behavioral Problems in Lithuania, Latvia, and Taiwan. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2020; 17(22):8490.

99. Spina G, Bozzola E, Ferrara P, et al. Children and Adolescent's Perception of Media Device Use Consequences. Int J Environ Res Public Health 2021 Mar 2021;18(6):3048.

100. Yamaha M, Sekine M, Tatsuse T. Parental Internet Use and Lifestyle Factors as Correlates of Prolonged Screen Time of Children in Japan: Results From the Super Shokuiku School Project 2018 Oct 5;28(10):407-413.

101. Jago R, Thompson JL, Sebire SJ, Wood L, Pool L, Zahra J et al. Cross-sectional associations between the screen-time of parents and young children: differences by parent and child gender and day of the week. Int J Behav Nutr Phys Act. 2014 Apr 23;11: 54.

102. Görmez V, Örengül AC. DEHB'li Çocuk ve Ergenlerin Elektronik Medya Kullanımı Açısından Değerlendirilmesi [Assessment of electronic media use in children and adolescents with attention deficit hyperactivity disorder]. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2017;18(5): 495–502.

103. Gündoğdu, Z, Seytepe Ö, Pelit, BM, Doğru, H, Güner B, Arıkız E ve ark. Media USe By Preschool-Aged Children, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2016, 2(2): 6-10.

104. Ulusoy A, Bostancı M. Çocuklarda Sosyal Medya Kullanımı ve Ebeveyn Rolü. International Journal of Social Science 2014; (28):559-572.108.

105. Ishtiaq A, Ashraf H, Iftikhar S, Baig-Ansari N. Parental perception on screen time and psychological distress among young children. J Family Med Prim Care. 2021 Feb;10(2):765-772.

106. Dennis CL, Carsley S, Brennenstuhl S, Brown HK, Marini F, Bell RC, Miller A, Ravindran S, D'Paiva V, Dol J, Birken CS. Screen use and internet addiction among parents of young children: A nationwide Canadian cross-sectional survey. PLoS One. 2022 Jan 31;17(1):e0257831.

107. Kılıç AO, Sarı E, Yücel H, Oğuz MM, Polat E, Acoğlu EA ve ark. 1-60 Aylık Çocuklarda Mobil Cihazların Maruziyeti ve Kullanımı. Avro. J. Pediatr. 2019;178: 221–227.

108. Poulain T, Ludwig J, Hiemisch A, Hilbert A, Kiess W. Media Use of Mothers, Media Use of Children, and Parent-Child Interaction Are Related to Behavioral Difficulties and Strengths of Children. Int. J. Environ. Res. Public Health. 2019;16: 4651.

109. Liu W, Wu X, Huang K, Yan S, Ma L, Cao H, Gan H, Tao F. Early childhood screen time as a predictor of emotional and behavioral problems in children at 4 years: a birth cohort study in China. Environ Health Prev Med. 2021 Jan 7;26(1):3.

110. Tandon PS, Zhou C, Johnson AM, Gonzalez ES, Kroshus E. Association of Children's Physical Activity and Screen Time With Mental Health During the COVID-19 Pandemic. JAMA Netw Open. 2021 Oct 1;4(10):e2127892.

111. Domoff SE, Harrison K, Gearhardt, AN, Gentile DA, Lumeng JC, Miller AL. Development and validation of the Problematic Media Use Measure: A parent report measure of screen media “addiction” in children. Psychology of Popular Media Culture 2019; 8(1):2–11.

112. Güvenir T, Özbek A, Baykara B, Arkar H, Şentürk B, İncekaş S. Güçler ve Güçlükler Anketi'nin (GGA) Türkçe Uyarlamasının Psikometrik Özellikleri. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi 2008, 15(2), 65-74.

113. Goodman R. The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. J Child Psychol Psychiatry. 1997 Jul;38(5):581-6.

114. Yalın Ş. Türkçe Güçler ve Güçlükler Anketi'nin İleri Psikometrik Özellikleri. Uzmanlık Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi,2008. İzmir.

115. Fiş NP, Arman AP, Topuzoğlu A, Güler AS, Gökçe İS, Berkem M. Çocuk Uyku Alışkanlıkları Anketinin Türkçe Geçerliliği ve Güvenilirliği. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2010;11(2):151-60.

116. Lee S, Kim S, Yang S, Shin Y. Effects of Frequent Smartphone Use on Sleep Problems in Children under 7 Years of Age in Korea: A 4-Year Longitudinal Study. Int J Environ Res Public Health. 2022 Aug 18;19(16):10252.118.

117. Dağ SY, Yayan Y, Yayan EH. COVİD- 19 Sürecinde Çocukların Oyun Bağımlılığı Düzeylerinin Uyku ve Akademik Başarılarına Etkisi. Bağımlılık Dergisi 2021;22(4): 447-454.

118. Öztürk A, Sezer TA, Tezel A. İlkokul Öğrencilerinin Uyku ve Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. Journal of Turkish Sleep Medicine 2018;5: 73-80.

119. Marufoğlu S, Kutlutürk S. Ortaokul Öğrencilerinde Dijital Oyun Bağımlılığının Fiziksel Aktivite ve Uyku Alışkanlıklarına Etkisi. Bağımlılık Dergisi 2021,22(2): 114-122.

120. Carter B, Rees P, Hale L, Bhattacharjee Pradkar MS. Association Between Portable Screen-Based Media Device Access or Use and Sleep Outcomes: A Systematic Review and Meta-analysis 2017, JAMA Pediatr. 2016;170(12):1202-1208.

121. Zhu R, Fang H, Chen M, Hu X, Cao Y, Yang F, Xia K. Screen time and sleep disorder in preschool children: identifying the safe threshold in a digital world. Public Health. 2020 Sep; 186:204-210.

122. Hisler GC, Hasler BP, Franzen PL, Clark DB, Twenge JM. Screen media use and sleep disturbance symptom severity in children. Sleep Health. 2020 Dec;6(6):731-742.

123. Rodrigues D, Gama A, Machado-Rodrigues AM, Nogueira H, Rosado-Marques V, Silva MG, Padez C. Home vs. bedroom media devices: socioeconomic disparities and association with childhood screen- and sleep-time. Sleep Med. 2021 Jul;83: 230-234.

124. Oflu A, Yalçin SS. Video game use among secondary school students and associated factors. Arch Argent Pediatr. 2019 Dec 1;117(6):e584-e591.

125. Arıcak O.T, Dinç M, Yay M. and Griffths M.D. İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği Kısa Formunun (İOOBÖ9-KF) Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Addicta: the Turkish Journal on Addictions 2018,5 (4):615-636.

126. Yalçin SS, Tezol Ö, Çaylan N, Erat Nergiz M, Yildiz D, Çiçek Ş, Oflu A. Evaluation of problematic screen exposure in pre-schoolers using a unique tool called "seven-in-seven screen exposure questionnaire": cross-sectional study. BMC Pediatr. 2021 Oct 25;21(1):472.

127. Park JH, Park M. Smartphone use patterns and problematic smartphone use among preschool children. PLoS One. 2021 Mar 1;16(3):e0244276.

128. Islam M.I, Biswas R.K, Khanam R. Effect of internet use and electronic game-play on academic performance of Australian children. Sci Rep 2020 Dec;10: 21727.

129. Çetin N, Aksu BM. İlköğretim 4-8 Sınıf (10-14 Yaş) Öğrencilerin Televizyon İzleme Profili. Milli Eğitim Dergisi 2010;40(187):122-137.

130. Sallayıcı Z, Yöndem Z. Çocuklarda Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Düzeyi ile Davranış Problemleri Arasındaki İlişki. Bağımlılık Dergisi. 2020; 21(1): 13-23.

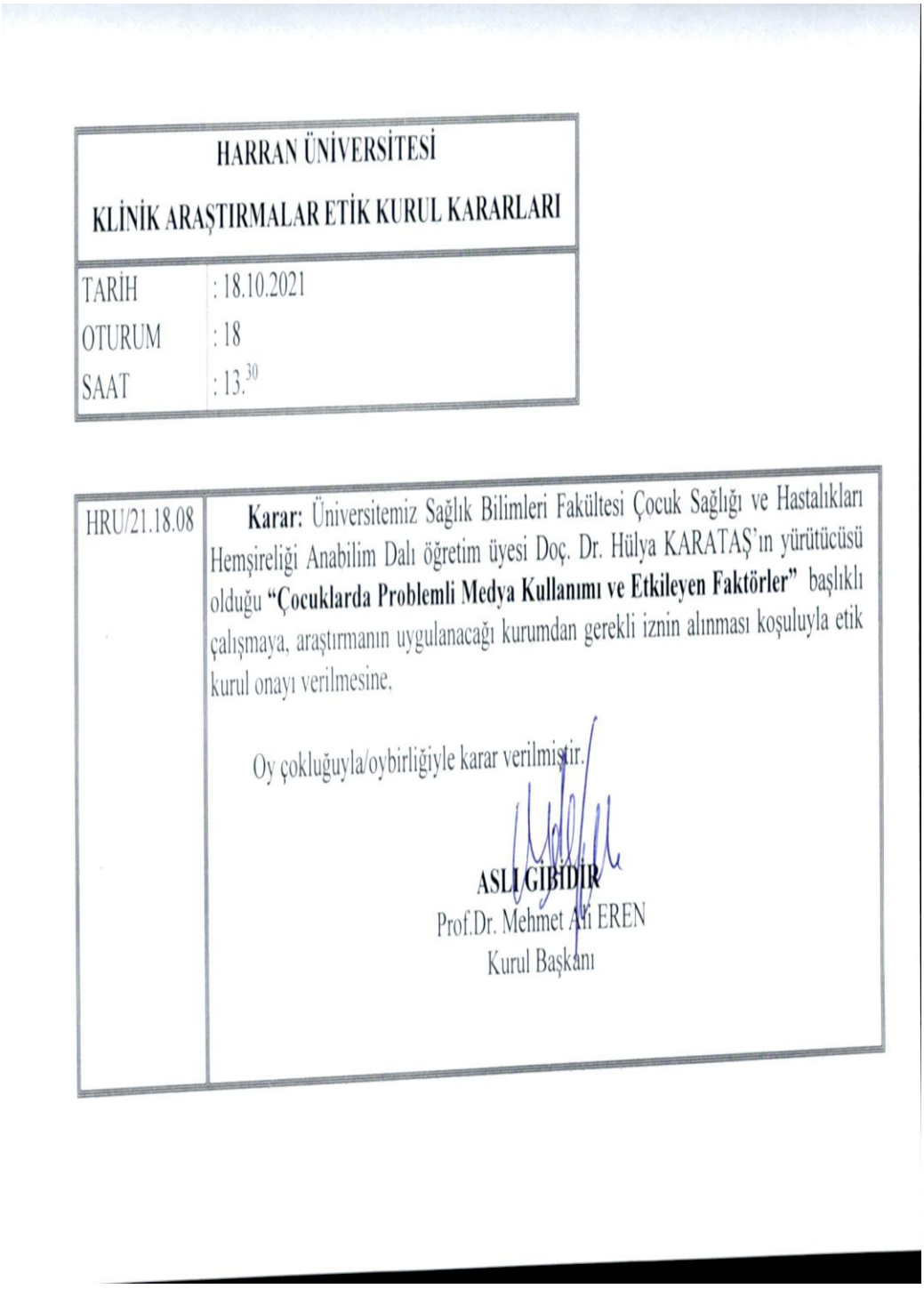
131. Eren HK, Örsal Ö. Computer Game Addiction and Loneliness in Children. Iran J Public Health. 2018 Oct;47(10):1504-1510.

132. Sarıçam F. Öğrencilerin Okul Dışı Sosyal Medyanın Kullanım Amaçlarının Öğrencilerin Okul Başarısına Etkisi. Yüksek Lisas Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2015.Afyon.

133. Areshtanab HN, Fathollahpour F, Bostanabad MA, Ebrahimi H, Hosseinzadeh M, Fooladi MM. Internet gaming disorder and its relationship with behavioral disorder and mother's parenting styles in primary school students according to gender in Iran. BMC Psychol. 2021 Jul 26;9(1):110.

8.EKLER

Ek.1.Etik Kurulu Kararı

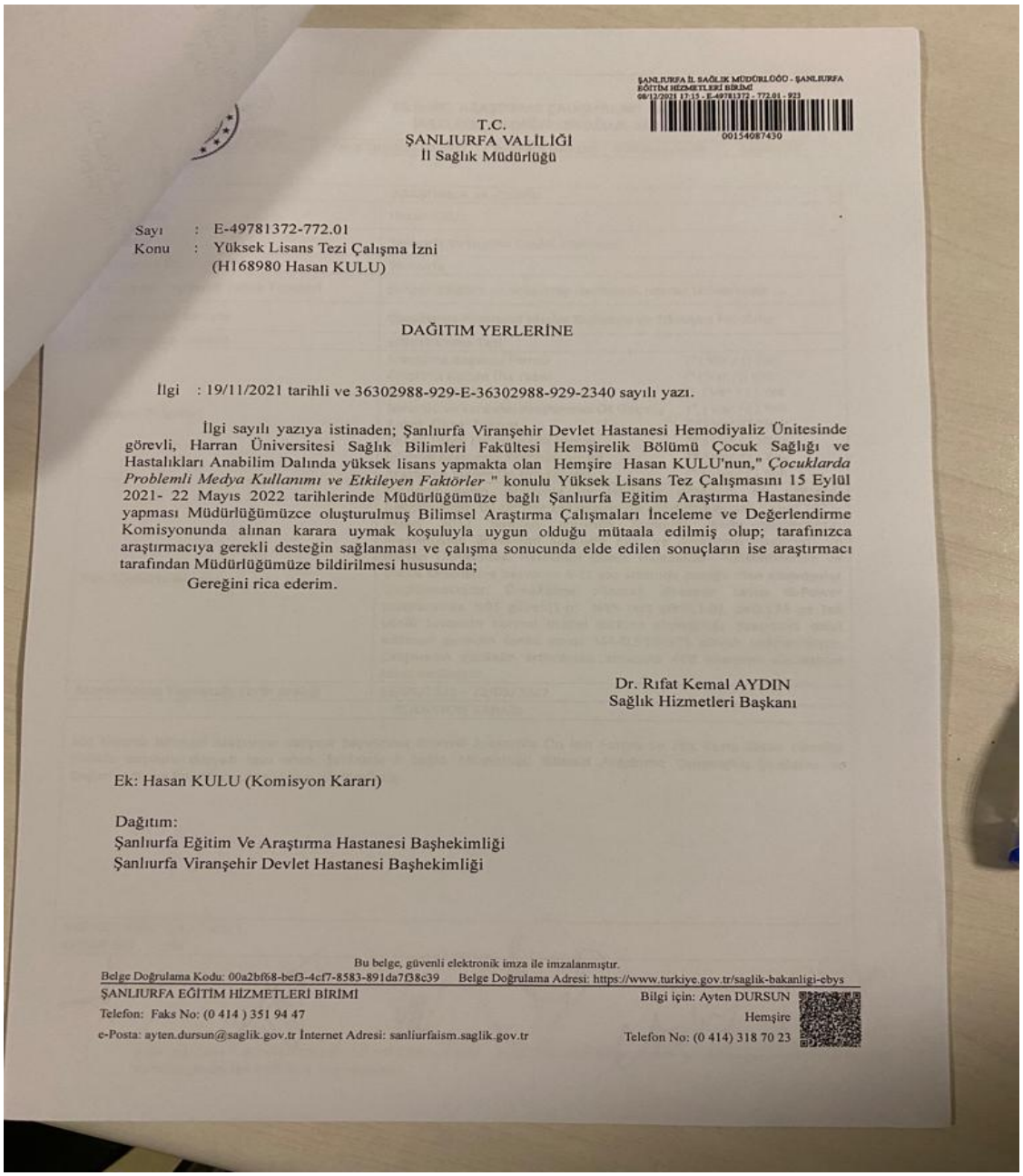
HARRAN ÜNİVERSİTESİ

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL KARARLARI

TARİH	: 18.10.2021
OTURUM	: 18
SAAT	: 13.30

HRU/21.18.08	**Karar:** Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Hülya KARATAŞ'ın yürütücüsü olduğu **"Çocuklarda Problemli Medya Kullanımı ve Etkileyen Faktörler"** başlıklı çalışmaya, araştırmanın uygulanacağı kurumdan gerekli iznin alınması koşuluyla etik kurul onayı verilmesine, Oy çokluğuyla/oybirliğiyle karar verilmiştir. **ASLI GİBİDİR** Prof.Dr. Mehmet Ali EREN Kurul Başkanı

Ek 2.İl Sağlık Müdürlüğü Çalışma İzni

ŞANLIURFA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ - ŞANLIURFA EĞİTİM HİZMETLERİ BİRİMİ
00154087430

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü

Sayı : E-49781372-772.01
Konu : Yüksek Lisans Tezi Çalışma İzni
(H168980 Hasan KULU)

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 19/11/2021 tarihli ve 36302988-929-E-36302988-929-2340 sayılı yazı.

İlgi sayılı yazıya istinaden; Şanlıurfa Viranşehir Devlet Hastanesi Hemodiyaliz Ünitesinde görevli, Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalında yüksek lisans yapmakta olan Hemşire Hasan KULU'nun," *Çocuklarda Problemli Medya Kullanımı ve Etkileyen Faktörler* " konulu Yüksek Lisans Tez Çalışmasını 15 Eylül 2021- 22 Mayıs 2022 tarihlerinde Müdürlüğümüze bağlı Şanlıurfa Eğitim Araştırma Hastanesinde yapması Müdürlüğümüzce oluşturulmuş Bilimsel Araştırma Çalışmaları İnceleme ve Değerlendirme Komisyonunda alınan karara uymak koşuluyla uygun olduğu mütaala edilmiş olup; tarafınızca araştırmacıya gerekli desteğin sağlanması ve çalışma sonucunda elde edilen sonuçların ise araştırmacı tarafından Müdürlüğümüze bildirilmesi hususunda;

Gereğini rica ederim.

Dr. Rıfat Kemal AYDIN
Sağlık Hizmetleri Başkanı

Ek: Hasan KULU (Komisyon Kararı)

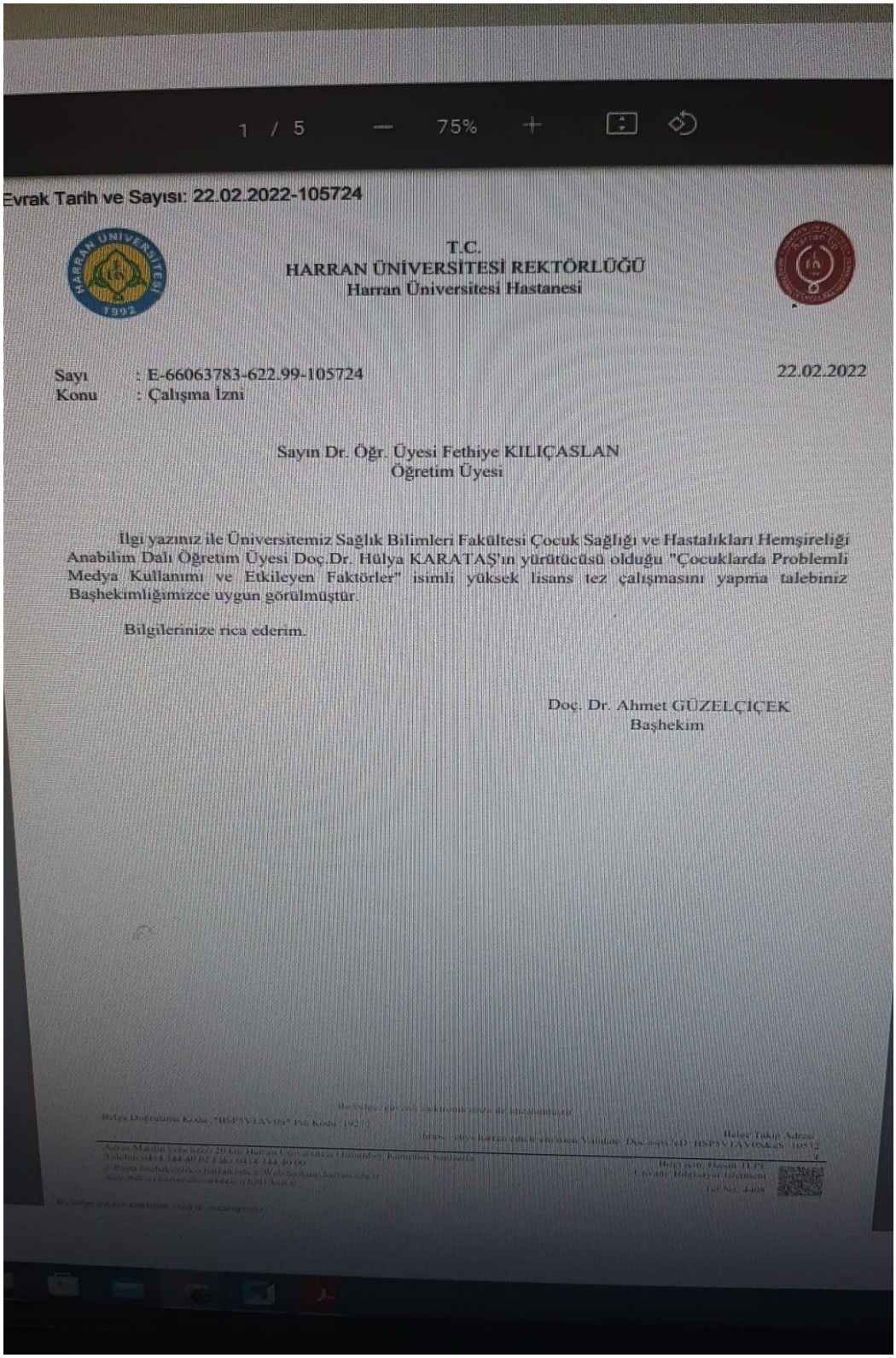
Dağıtım:
Şanlıurfa Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Başhekimliği
Şanlıurfa Viranşehir Devlet Hastanesi Başhekimliği

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: 00a2bf68-bef3-4cf7-8583-891da7f38c39 Belge Doğrulama Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/saglik-bakanligi-ebys

ŞANLIURFA EĞİTİM HİZMETLERİ BİRİMİ
Telefon: Faks No: (0 414) 351 94 47
e-Posta: ayten.dursun@saglik.gov.tr İnternet Adresi: sanliurfaism.saglik.gov.tr

Bilgi için: Ayten DURSUN
Hemşire
Telefon No: (0 414) 318 70 23

Ek.3.Harran Üniversitesi Hastanesi Çalışma İzni

1 / 5 — 75% +

Evrak Tarih ve Sayısı: 22.02.2022-105724

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Harran Üniversitesi Hastanesi

Sayı : E-66063783-622.99-105724 22.02.2022
Konu : Çalışma İzni

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Fethiye KILIÇASLAN
Öğretim Üyesi

İlgi yazınız ile Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç.Dr. Hülya KARATAŞ'ın yürütücüsü olduğu "Çocuklarda Problemli Medya Kullanımı ve Etkileyen Faktörler" isimli yüksek lisans tez çalışmasını yapma talebiniz Başhekimliğimizce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Ahmet GÜZELÇİÇEK
Başhekim

Ek 4.Güçler-Güçlükler Anketi Kullanım İzni

Gmail ##HasKemanist## <hasankulu8@gmail.com>

Güçler ve Güçlükler Anketi-İzin

2 ileti

hülya karataş <hulya.karatas35@gmail.com> 22 Kasım 2021 15:19
Alıcı: dr.tanerguvenir@hotmail.com
Cc: hasan kulu <hasankulu8@gmail.com>

Sayın Hocam merhaba Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği anabilim dalında öğretim üyesiyim. Yükseklisans öğrencim Hasan Kulu ile birlikte yapacağımız tez çalışmamızda izniniz olursa tarafınızdan geçerlik güvenirliği yapılan Güçler ve Güçlükler Anketi -Ebeveyn Formunu kullanmak istiyoruz. Saygılarımla

Doç.Dr.Hülya Karataş
Harran Üniversitesi
Çocuk Sağ ve Hast Hemş AD
Şanlıurfa
0 533 654 53 51

hülya karataş <hulya.karatas35@gmail.com> 22 Kasım 2021 17:01
Alıcı: hasan kulu <hasankulu8@gmail.com>

---------- Forwarded message ---------
Gönderen: **Taner Güvenir** <dr.tanerguvenir@hotmail.com>
Date: 22 Kas 2021 Pzt, 16:24
Subject: Re: Güçler ve Güçlükler Anketi-İzin
To: hülya karataş <hulya.karatas35@gmail.com>

Sayın Karataş

Güçler ve Güçlükler Anketini (GGA/SDQ) bilimsel çalışmalarınızda kullanmanızdan mutluluk duyarım.

Ölçekle ilgili detaylı bilgiye ve ücretsiz formalara www.sdqinfo.org adresinden ulaşabilirsiniz..

iOS için Outlook uygulamasını edinin

Gönderen: hülya karataş <hulya.karatas35@gmail.com>
Gönderildi: Monday, November 22, 2021 3:19:45 PM
Kime: dr.tanerguvenir@hotmail.com <dr.tanerguvenir@hotmail.com>
Bilgi: hasan kulu <hasankulu8@gmail.com>
Konu: Güçler ve Güçlükler Anketi-İzin

[Alıntılanan metin gizlendi]

Ek 5. Problemli Medya Kullanımı Ölçeği Kullanım İzni

Gmail ##HasKemanist## <hasankulu8@gmail.com>

PMKÖ-KF hakkında kullanım izni

2 ileti

hülya karataş <hulya.karatas35@gmail.com> 31 Ağustos 2021 17:06
Alıcı: cansufuruncu@arel.edu.tr
Bcc: hasankulu8@gmail.com

Cansu Hanım merhaba, geçerlik güvenirliği tarafınızdan yapılmış PMKÖ-KF2yi izin verirseniz yükseklisans öğrencimle yapacağımız çalışmada kullanmak istiyoruz.

Ölçek hakkında ayrıca sizinle görüşmek istiyorum. Ofisinizden aradım ancak ulaşamadım. Size ulaşabileceğimiz bir numara gönderebilir misiniz?
iyi çalışmalar dilerim.

Doç.Dr.Hülya Karataş
Harran Üniversitesi
Çocuk Sağlığı ve Hast Hemş AD
Osmanbey Kampüsü/Şanlıurfa
Tel: 0 533 654 53 51

hülya karataş <hulya.karatas35@gmail.com> 2 Eylül 2021 15:34
Alıcı: hasan kulu <hasankulu8@gmail.com>

---------- Forwarded message ---------
Gönderen: **Cansu FURUNCU** <cansufuruncu@arel.edu.tr>
Date: 1 Eyl 2021 Çar, 11:52
Subject: Ynt: PMKÖ-KF hakkında kullanım izni
To: hülya karataş <hulya.karatas35@gmail.com>

Merhaba Hocam,

Ekte ölçeğin kısa formunu gönderiyorum. Ölçek toplam puanı tüm maddelerden alınan puanların toplanıp 9'a bölünmesiyle elde ediliyor; yani çocuğun problemli medya kullanım puanı minimum 1 maksimum 5 olabiliyor. Çocuğun ölçekten aldığı puan ne kadar yüksekse, problemli kullanım da o kadar yüksek oluyor.

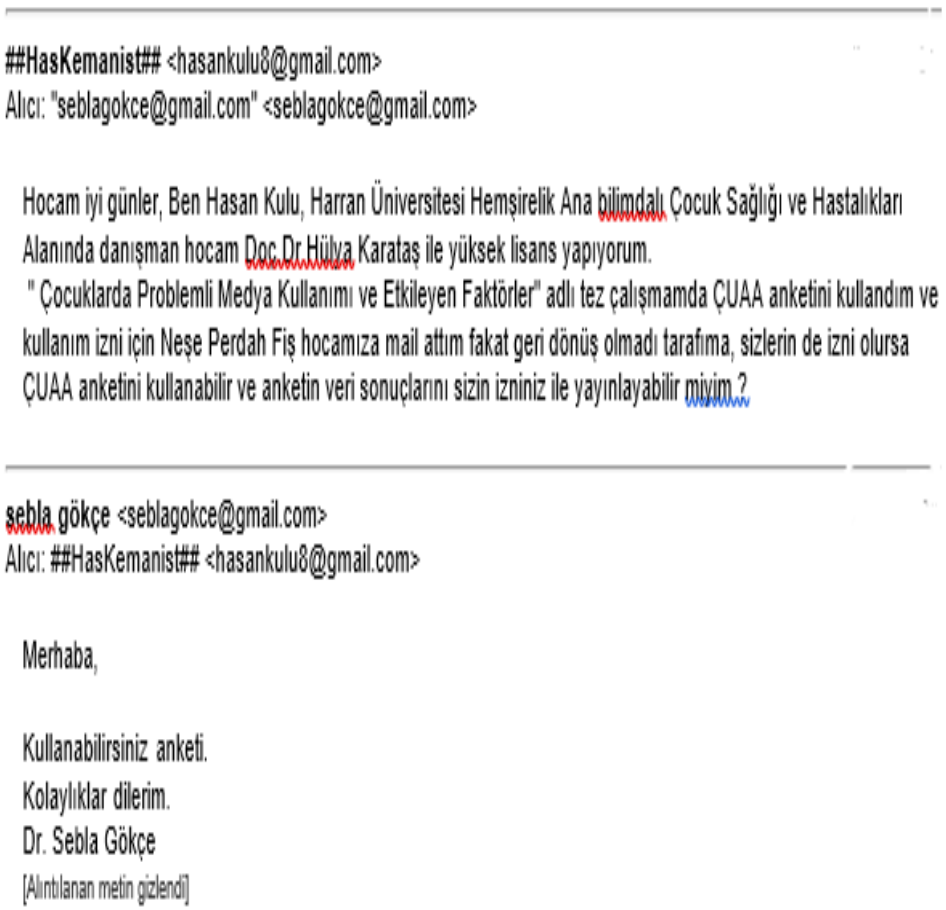
08508502735 - 4037 dahilisinden bana ulaşabilirsiniz.
05437399937 bu da cep numaram.

Saygılarımla,

Arş. Gör. Cansu FURUNCU KARABIYIK
İstanbul Arel Üniversitesi
SBF - Çocuk Gelişimi Bölümü
0850 850 2735 (AREL) Dahili: 4037
Merkez Efendi Mahallesi
Eski Londra Asfaltı Cd. No 1/3, 34010
Cevizlibağ - Zeytinburnu

Gönderen: hülya karataş <hulya.karatas35@gmail.com>
Gönderildi: 31 Ağustos 2021 Salı 17:06
Kime: Cansu FURUNCU <cansufuruncu@arel.edu.tr>
Konu: PMKÖ-KF hakkında kullanım izni

Ek 6. Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi Kullanım İzni

##HasKemanist## <hasankulu8@gmail.com>
Alıcı: "seblagokce@gmail.com" <seblagokce@gmail.com>

Hocam iyi günler, Ben Hasan Kulu, Harran Üniversitesi Hemşirelik Ana bilimdalı Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Alanında danışman hocam Doç.Dr.Hülya Karataş ile yüksek lisans yapıyorum.
" Çocuklarda Problemli Medya Kullanımı ve Etkileyen Faktörler" adlı tez çalışmamda ÇUAA anketini kullandım ve kullanım izni için Neşe Perdah Fiş hocamıza mail attım fakat geri dönüş olmadı tarafıma, sizlerin de izni olursa ÇUAA anketini kullanabilir ve anketin veri sonuçlarını sizin izniniz ile yayınlayabilir miyim ?

---

sebla gökçe <seblagokce@gmail.com>
Alıcı: ##HasKemanist## <hasankulu8@gmail.com>

Merhaba,

Kullanabilirsiniz anketi.
Kolaylıklar dilerim.
Dr. Sebla Gökçe
[Alıntılanan metin gizlendi]

Ek 7. Çocuğa ve Ebeveyne Ait Tanımlayıcı Bilgi Formu

Anket No: **Tarih :**

Kıymetli Katılımcılar;

Bu çalışma Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalında "Çocuklarda Problemli Medya Kullanımı ve Etkileyen Faktörler ''konulu yüksek lisans tezi için yapılmaktadır. Bu anket formunda bazı tanıtıcı özelliklerinizi içeren sorular bulunmaktadır. Çalışmanın güvenirliliği için, formdaki seçenekleri tarafsız bir şekilde işaretleyiniz. Vereceğiniz bilgiler, sadece bilimsel amaç için kullanılacaktır.

Çalışmaya katkılarınız için teşekkür ederiz.

I. EBEVEYNLERE İLİŞKİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLER

1. Ebeveyn ( ) Anne ( )Baba

2. Annenin Yaşı …

( ) 18 yaş altı ( ) 19-24 yaş ( ) 25-29 ( ) 30-35 ( ) 36 yaş ve üzeri

3. Babanın yaşı …

( ) 18 yaş altı ( ) 19-24 yaş ( ) 25-29 ( ) 30-35 ( ) 36 yaş ve üzeri

4 . Kaç çocuğunuz var? ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ve üzeri

5. Hayatınız boyunca en uzun yaşadığınız bölge neresidir?

( ) İl merkezinde ( ) İlçe merkezinde ( ) Köy/Kasaba/Nahiye

6. Aile tipi?

( ) Geniş aile ( ) Çekirdek aile

7. Anne, Baba ve Çocuklar aynı evde mi yaşıyor? ( ) Evet ( ) Hayır

8. Bir önceki soruya cevabınız ''HAYIR'' ise çocuğunuz kiminle yaşıyor?.....

9. Annenin eğitim durumu nedir?

( ) Okur yazar değil ( ) Sadece okur yazar ( ) İlkokul mezunu

( ) Ortaokul mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Üniversite ve üzeri

10. Babanın eğitim durumu nedir?

( ) Okur yazar değil ( ) Sadece okur yazar ( ) İlkokul mezunu

( ) Ortaokul mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Üniversite ve üzeri

11. Anne gelir getiren bir işte çalışıyor mu?

( ) Evet, ise hangi işte/meslekte çalışıyor?..... ( ) Hayır

12. Baba gelir getiren bir işte çalışıyor mu?

( ) Evet, ise hangi işte/meslekte çalışıyor?..... ( ) Hayır

13. Ailenin gelir durumu?

( ) Gelir giderden az ( ) Gelir gidere eşit ( ) Gelir giderden fazla

14. Siz gün içerisinde en çok hangi medya aracını kullanıyorsunuz?

( ) Televizyon ( ) Bilgisayar (Laptop) ( ) Telefon ( ) Tablet ( ) Oyun konsolu

( ) Diğer ……

15. Gün içerisinde en çok kullandığınız medya aracını kullanma süresiniz kaç saat?

( ) 1 saat ( ) 2 saat ( ) 3 saat ( ) 4 saat ( )5 saat ve üzeri

16. Günde ekran başında toplamda ne kadar kalıyorsunuz?

( ) 1 saat ( ) 2 saat ( ) 3 saat ( ) 4 saat ( ) 5 saat ve üzeri

17. Medya kullanımını hangi durumlarda yapıyorsunuz?

( ) Bir konuda bilgi sahibi olmak istediğimde

( ) Gündemi takip etmek istediğimde

( ) Yakınlarımla iletişime geçmek istediğimde

( ) Canım sıkıldığında

( ) Yemek tarifini almak için

( ) Film ya da video izlemek için

( ) Diğer ……..

18. Sosyal medya hesabınız var mı? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

( ) Twitter

( ) Facebook

( )İnstagram

( ) Watsapp Grupları

( ) Diğer……..

19. Sizce aile üyeleri içinde en fazla teknolojik araçlarda zaman geçiren kimdir?

( ) Ben ( ) Eşim ( ) Çocuklar …… (Çocuğun yaşını belirtiniz) ( )Hepimiz

II. ÇOCUĞA İLİŞKİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLER

1. Çocuğunuzun yaşı?..... ( ) 4-6 ( ) 7-11

2. Çocuğunuzun cinsiyeti ( ) Kız ( ) Erkek

3. Çocuğunuz kreş /anaokuluna gidiyor mu? (Eğer çocuk ‘’4-6’’ yaş aralığında ise sorulacak.)

( ) Evet ( ) Hayır

4**. Çocuğunuzun boy ve kilosunu yazınınız. Kilo (kg) …… Boy(cm)…… ( ) BKİ……..**

5. Çocuğunuzun ilk defa medya aracı kullanmaya ya da maruz kalmaya başladığı yaş? (ay)

….

6. Çocuğunuz en çok hangi medya aracını kullanıyor? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

( ) Televizyon ( ) Tablet

( ) Bilgisayar ( ) Cep telefonu (Akıllı Telefon)

( )Oyun Konsol ( )Diğer …

7. Çocuğunuz hafta içi ve hafta sonu zamanlarında medya aracı karşısında kaç saat zaman geçiriyor?

Hafta sonu (günde)	Hafta içi (günde)
( )1 saat ( )2 saat ( )3 saat ( )4 saat ( )5 saat ve üzeri	( )1 saat ( )2 saat ( )3 saat ( )4 saat ( )5 saat ve üzeri

8. Çocuğunuza herhangi bir medya aracı veriyorsanız hangi sebeplerle medya aracını veriyorsunuz?

( ) Ders çalışması için ( ) Video izlemek için

( ) Çevrimiçi-Çevrimdışı Oyun oynaması için ( ) Misafir geldiğinde

( ) Uykusu gelmediğinde ( ) Huzursuz olduğunda onu susturmak için

( ) Ev işi yaparken rahatsızlık vermemesi için ( ) Diğer…

9. Çocuğunuzun elinden kullandığı medya aracını aldığınızda hangi tepkileri veriyor?

( ) Aşırı Ağlama

( ) Hırçınlaşma

( ) Anne ve babaya vurma

( ) Hiç kimseyle konuşmama

( ) Kardeşlerine saldırma

( )Diğer……

10. Çocuğunuz dışarıda arkadaşlarıyla oyun oynuyor mu? ( ) Evet ( )Hayır

11. Bir önceki soruya cevabınız ‘’EVET’’ ise hangi zamanda ve kaç saat oynuyor?

Hafta içi (günde)	Hafta sonu (günde)
( )1 saat ( )2 saat ( )3 saat ( )4 saat ( )5 saat ve üzeri	( )1 saat ( )2 saat ( )3 saat ( )4 saat ( )5 saat ve üzeri

12. Çocuğunuz diğer insanlarla rahatça iletişim kurabiliyor mu? ( ) Evet ( )Hayır

13. Çocuğunuza ait özel bir çocuk odası var mı? ( ) Evet ( )Hayır

14. Bir önceki soruya cevabınız ‘’EVET’’ ise çocuk odasında televizyon, tablet, bilgisayar gibi medya araçları var mı? ( ) Evet ( )Hayır

15. Çocuğunuzun karne derecesi nedir?

( ) Çok iyi ( ) İyi ( ) Orta ( ) Zayıf ( ) Çok Zayıf

16. Çocuğunuz gözlük kullanıyor mu? ( ) Evet ( ) Hayır

17. Bir önceki soruya cevabınız ‘’EVET’’ ise gözlük kullanımı teknolojik aletle tanıştıktan sonra mı gerçekleşti?

( ) Evet ( ) Hayır

Ek 8. Problemli Medya Kullanım Ölçeği (Kısa Form)

"GÖRSEL MEDYA ARAÇLARI" terimini çocuğunuzun kullandığı, **ekranı olan herhangi bir araç** için kullanıyor olacağız. Aşağıdaki ankette "**GÖRSEL MEDYA ARAÇLARI**" **terimini her gördüğünüzde** çocuğunuzun kullandığı, aklınıza gelebilecek **her türlü teknolojik aygıtı** düşünün**. Örneğin**;

- **Televizyon**
- **Tablet**
- **Akıllı telefon/cep telefonu**
- **Bilgisayar**
- **Dizüstü bilgisayar**
- **Playstation** gibi

	Asla	**Nadiren**	**Bazen**	**Sıklıkla**	**Her Zaman**
1. Çocuğum görsel medya araçlarını gizli gizli kullanıyor.	1	2	3	4	5
2. Çocuğumun düşündüğü tek şey görsel medya araçlarıymış gibi geliyor.	1	2	3	4	5
3. Çocuğumun görsel medya araçlarını kullanmasını engellemek gerçekten zor.	1	2	3	4	5
4. Çocuğum kötü bir gün geçirdiğinde sanki moralini düzeltecek tek şey görsel medya araçları oluyor.	1	2	3	4	5
5. Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile için sorun yaratıyor.	1	2	3	4	5
6. Çocuğumun görsel medya araçları başında geçirmek istediği süre devamlı artıyor.	1	2	3	4	5
7. Görsel medya araçları çocuğumu motive eden tek şey gibidir.	1	2	3	4	5
8. Çocuğum görsel medya araçlarını kullanamadığında hayal kırıklığına uğruyor ve geriliyor.	1	2	3	4	5
9. Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile etkinliklerimize engel oluyor.	1	2	3	4	5

Ek 9. Çocuklarda Uyku Alışkanlıkları Anketi

ÇOCUK UYKU ALIŞKANLIKLARI
(Okulöncesi ve Okul çağı çocukları için)

Aşağıdaki cümleler çocuğunuzun uyku alışkanlıklarını ve uykuyla ilişkili muhtemel zorluklarını içermektedir. Geçen haftayı düşünerek bu sorulara cevap veririniz. Eğer geçtiğimiz hafta bir nedenle (çocuğunuzun ateşli bir enfeksiyonu olmuş olabilir ve iyi uyuyamamış olabilir ya da örneğin taşınma ya da tadilat nedeniyle ev yaşantınızda düzen değişikliği yaşanmış olabilir) her zamanki yaşantı düzeninizden farklı geçti ise o zaman normal düzeninizde yaşadığınız en son haftayı düşünerek soruları yanıtlayınız.
Eğer bir durum haftada 5-7 kez oluyorsa GENELLİKLE, 2-4 kez oluyorsa BAZEN, 1 kez oluyor ya da hiç olmuyorsa NADİREN şeklinde cevap veriniz. Ek olarak, her bir satırda söz edilen uyku alışkanlığı size göre sorun yaratıyorsa "evet", yaratmıyorsa "hayır"ı yuvarlak içine alınız.

Yatma Zamanı

Çocuğunuzun yatış saatini yazınız: _____

	3 Genellikle (5-7)	2 Bazen (2-4)	1 Nadiren (0-1)
1) Yatağa her gece aynı saatte gider*	□	□	□
2) Yattıktan sonra 20 dakika içinde uykuya dalar*	□	□	□
3) Kendi başına yatağında uykuya dalar*	□	□	□
4) Anne-babasının ya da kardeşinin yatağında uykuya dalar	□	□	□
5) Uykuya dalarken anne-babasının odada olması gerekir	□	□	□
6) Yatma saatinde mücadele eder (ağlar, yatakta durmak istemez vs)	□	□	□
7) Karanlıkta uyumaktan korkar	□	□	□
8) Yalnız başına uyumaktan korkar	□	□	□

Uyku Davranışı

Çocuğunuzun her günkü genel uyku miktarı:_____saat,_____dakika
(gece uykusu ile gün içindeki uyku miktarının toplamı)

	3 Genellikle (5-7)	2 Bazen (2-4)	1 Nadiren (0-1)
9) Çok az uyur	□	□	□
10) Yeterli miktarda uyur*	□	□	□
11) Her gün aynı miktarda uyur*	□	□	□
12) Gece yatağını ıslatır	□	□	□
13) Uykusunda konuşur	□	□	□
14) Uyku sırasında huzursuzdur ve çok hareket eder	□	□	□
15) Gece uykusunda yürür	□	□	□

16) Gece başkasının yatağına gider (anne-babasının, kardeşlerinin vs)	□	□	□
17) Uykuda diş gıcırdatır (diş hekimi de bunu size söylemiş olabilir)	□	□	□
18) Yüksek sesle horlar	□	□	□
19) Uyku sırasında sanki nefes alması duruyor gibidir	□	□	□
20) Uyku sırasında kesik kesik nefes alır, burnundan horultuyla nefes alıp verir	□	□	□
21) Ev dışında bir yerde uyumakta sorun yaşar (akrabalarda, yada gezide)	□	□	□
22) Gece uykudan bağırarak uyanır, terlemiştir, sakinleştirilemez	□	□	□
23) Korkutucu bir rüya nedeniyle telaşla uyanır	□	□	□

Gece Uykudan Uyanma

	3 Genellikle (5-7)	2 Bazen (2-4)	1 Nadiren (0-1)
24) Uykuda bir kez uyanır	□	□	□
25) Uykuda bir kereden fazla uyanır	□	□	□

Gece uyandığında kaç dakika uyanık kaldığını yazınız: _____

Sabah Uykudan Kalkma/ Gündüz Uykululuk Hali

Sabahları genelde uyandığı saati yazınız: _____

	3 Genellikle (5-7)	2 Bazen (2-4)	1 Nadiren (0-1)
26) Sabah kendiliğinden uyanır*	□	□	□
27) Keyifsiz bir şeklide uyanır	□	□	□
28) Çocuğu yetişkinler ya da kardeşleri uyandırır	□	□	□
29) Sabahları yataktan çıkmakta zorlanır	□	□	□
30) Sabahları uyanıp ayılması uzun zaman alır	□	□	□
31) Sabahları yorgun görünür	□	□	□

Aşağıda belirtilen durumlarda çok uykusu gelir ya da uyuyakalır:

	1 Uykusu gelmez	2 Çok uykusu gelir	3 Uyuya kalır
32) Televizyon seyrederken	□	□	□
33) Arabada yolculuk ederken	□	□	□

Ek 10. Güçler- Güçlükler Anketi

GÜÇLER VE GÜÇLÜKLER ANKETİ (SDQ-Tur) AB [4-17]

Her cümle için, Doğru Değil, Kısmen Doğru, Tamamen Doğru kutularından birini işaretleyiniz. Kesinlikle emin olamasanız ya da size anlamsız görünse de elinizden geldiğince tüm cümleleri yanıtlamanız bize yardımcı olacaktır. Lütfen yanıtlarınızı çocuğunuzun son 6 ay içindeki davranışlarını göz önüne alarak veriniz.

Çocuğunuzun Adı: ..... Kız / Erkek

Doğum Tarihi: .....

	Doğru Değil	Kısmen Doğru	Kesinlikle Doğru
Diğer insanların duygularını önemser.	☐	☐	☐
Huzursuz ve aşırı hareketlidir, uzun süre kıpırdamadan duramaz.	☐	☐	☐
Sıkça baş ağrısı, karın ağrısı ve bulantı şikayetleri olur	☐	☐	☐
Diğer çocuklarla kolayca paylaşır. (yiyeceğini, oyuncağını, kalemini v.s.)	☐	☐	☐
Sıkça öfke nöbetleri olur yada aşırı sinirlidir.	☐	☐	☐
Daha çok tek başınadır, yalnız oynama eğilimindedir.	☐	☐	☐
Genellikle söz dinler, büyüklerin isteklerini yapar.	☐	☐	☐
Birçok kaygısı vardır. Sıkça endişeli görünür.	☐	☐	☐
Eğer birisi incinmiş, morali bozulmuş yada kendini kötü hissediyor ise ona yardımcı olur.	☐	☐	☐
Sürekli elleri ayakları kıpır kıpırdır yada oturduğu yerde kıpırdanıp durur.	☐	☐	☐
En az bir yakın arkadaşı vardır.	☐	☐	☐
Sıkça diğer çocuklarla kavga eder yada onlarla alay eder.	☐	☐	☐
Sıkça mutsuz, kederli yada ağlamaklıdır.	☐	☐	☐
Genellikle diğer çocuklar tarafından sevilir.	☐	☐	☐
Dikkati kolayca dağılır. Dikkatini toplamakta güçlük çeker.	☐	☐	☐
Yeni ortamlarda gergin yada huysuzdur. Kendine güvenini kolayca kaybeder.	☐	☐	☐
Kendinden küçüklere iyi davranır.	☐	☐	☐
Sıkça yalan söyler yada hile yapar.	☐	☐	☐
Diğer çocuklar ona takarlar yada onunla alay ederler.	☐	☐	☐
Sıkça başkalarına (anne baba, öğretmen, diğer çocuklar) yardım etmeye istekli olur.	☐	☐	☐
Bir şeyi yapmadan önce düşünür.	☐	☐	☐
Ev, okul yada başka yerlerden çalar.	☐	☐	☐
Büyüklerle çocuklardan daha iyi geçinir.	☐	☐	☐
Pek çok korkusu var. Kolayca ürker.	☐	☐	☐
Başladığı işi bitirir, dikkat süresi iyidir.	☐	☐	☐

Belirtmek istediğiniz başka düşünce ya da duygunuz var mı?

Lütfen sayfayı çeviriniz - arka sayfada birkaç soru daha var

Genel olarak, çocuğunuzun aşağıdaki alanların birinde ya da daha fazlasında güçlükleri olduğunu düşünüyor musunuz: Duygular, dikkati toplama, davranışlar, başkaları ile geçinebilme?

Hayır	Evet-Biraz	Evet-Oldukça Ciddi	Evet-Çok Ciddi
☐	☐	☐	☐

Eğer yanıtınız "evet" ise, lütfen aşağıdaki bu güçlüklere ilişkin soruları yanıtlayınız.

- Bir önceki soruda bahsettiğiniz bu güçlükler ne zamandır var?

1 aydan az	1 - 5 ay	6 - 12 ay	Bir yıldan fazla
☐	☐	☐	☐

- Bu güçlükler çocuğunuzu sıkıntıya sokuyor yada moralini bozuyor mu?

Kesinlikle Hayır	Biraz	Oldukça Fazla	Çok Fazla
☐	☐	☐	☐

- Bu güçlükler aşağıdaki alanlarda, çocuğunuzun günlük yaşamını etkiliyor mu?

	Kesinlikle Hayır	Biraz	Oldukça Fazla	Çok Fazla
Ev yaşamı	☐	☐	☐	☐
Arkadaş ilişkileri	☐	☐	☐	☐
Sınıf içi öğrenme	☐	☐	☐	☐
Boş zaman etkinlikleri	☐	☐	☐	☐

- Bu güçlükler size ya da ailenize zorluk yaşatıyor mu?

Kesinlikle Hayır	Biraz	Oldukça Fazla	Çok Fazla
☐	☐	☐	☐

İmza: ..... Tarih: .....

Anne / Baba / Diğer (lütfen belirtiniz):

Yardımınız için teşekkür ederiz